

Regeringens proposition

1977/78: 112

om riktlinjer för fiskeripolitiken, m. m.;

beslutad den 23 februari 1978.

Regeringen föreslår riksdagen att antaga de förslag som har upptagits i bifogade utdrag av regeringsprotokoll.

På regeringens vägnar

PER AHLMARK

ANDERS DAHLGREN

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen läggs fram förslag till nya riktlinjer för fiskeripolitiken. Dessa grundar sig i huvudsak på förslag som har avgetts av fiskerikommittén. I propositionen behandlas bl. a. målen för fiskeripolitiken, fiskets framtida omfattning och inriktning, licensiering av yrkesfiske, statliga insatser för fiskets rationalisering samt prisregleringen på fisk.

Målen för fiskeripolitiken bör vara att skapa förutsättningar för att de som är sysselsatta i fiskerinäringen kan få både en ekonomisk och social standard som är jämförbar med den som erbjuds inom andra näringar och trygghet i arbetet samtidigt som konsumenterna erbjuds fisk av god kvalitet till rimliga priser. Inom de gränser som ges av en ansvarsfull hushållning med fisktillgångarna bör fisket bedrivas så effektivt som möjligt och fångsterna bestämmas av möjligheterna till en lönsam och stabil avsättning. Samtidigt bör hänsyn tas till behovet av sysselsättning främst i kust- och skärgårdsområden där fisket har stor regionalpolitisk betydelse.

I propositionen föreslås en fortlöpande planering av fiskets omfattning och inriktning. Syftet med planeringen är att ta tillvara de fiskeresurser som står till förfogande och utnyttja fiskeflottan så effektivt som möjligt.

Förslaget om licensiering av yrkesfiske syftar till att skapa garantier för att det statliga stödet till fisket kommer yrkesfisket till del.

Stödet till fiskets rationalisering bör inriktas på åtgärder som förbättrar effektiviteten hos de äldre fiskefartygen samtidigt som en suc-

cessiv förnyelse av fiskeflottan främjas. Stöd föreslås utgå i form av fiskerilån, lånegaranti och statsbidrag.

I propositionen föreslås nya riktlinjer för prisregleringen på fisk, avsedda att tillämpas tidigast från budgetåret 1979/80. Förslaget syftar till att ge större inkomststabilitet inom fisket samtidigt som konsumenterna ges ett inflytande över prisregleringen.

För budgetåret 1978/79 föreslås dock att prisregleringen på fisk utformas i huvudsak enligt samma grunder som f. n. För minimi- och garantiprisreglering m. m. föreslås att 12 milj. kr. anvisas från prisregleringskassan för fisk. Särskilda pristillägg föreslås utgå av budgetmedel med 25 milj. kr.

Vidare föreslås åtgärder för att främja bredning och avsättning av svenskfångad fisk.

Särskilda åtgärder föreslås för att främja reproduktion av vissa fiskslag.

JORDBRUKSDEPARTEMENTET

Utdrag
PROTOKOLL
vid regeringssammanträde
1978-02-23

Närvarande: statsrådet Ahlmark, ordförande, och statsråden Bohman, Turesson, Antonsson, Mogård, Olsson, Dahlgren, Åsling, Söder, Troedsson, Mundebo, Krönmark, Ullsten, Burenstam Linder, Wikström, Johansson, Friggebo

Föredragande: statsrådet Dahlgren

Proposition om riktlinjer för fiskeripolitiken, m. m.

1 Inledning

Med stöd av regeringens bemyndigande den 27 november 1975 tillkallade dåvarande chefen för jordbruksdepartementet sakkunniga¹ med uppgift att utreda fiskets kort- och långsiktiga problem. De sakkunniga antog benämningen fiskerikommittén (Jo 1975: 07). Kommittén avlämnade förslag den 2 december 1975 om åtgärder för att lösa akuta problem inom fisket, den 15 januari 1976 om stöd till säkerhetsutrustning för fiskefartyg och den 17 juni 1976 om särskilda pristillägg på fisk. Vissa av dessa förslag har underställts riksdagens prövning (prop. 1975/76: 101, JoU 1975/76: 31, rskr 1975/76: 144 och prop. 1975/76: 130, JoU 1975/76: 39, rskr 1975/76: 317).

Fiskerikommittén har den 26 september 1977 avlämnat sitt betänkande (SOU 1977: 74) Fiskerinäringen i framtiden.

Efter remiss har yttranden över betänkandet avgetts av statskontoret, generaltullstyrelsen, statistiska centralbyrån (SCB), riksrevisionsverket (RRV), lantbruksstyrelsen, fiskeristyrelsen, statens jordbruksnämnd, statens jordbruksnämnds konsumentdelegation, kommerskollegium, näringsfrihetsombudsmannen (NO), statens pris- och kartellnämnd (SPK), konsumentverket, arbetsmarknadsstyrelsen (AMS), statens industriverk, länsstyrelserna i Kalmar, Gotlands, Blekinge, Kristianstads, Göteborgs och Bohus, Värmlands, Gävleborgs och Norrbottens län, 1973 års fiskevattensutredning (Jo 1973: 07), Sveriges fiskares riksför-

¹ Utredningssekreteraren Ulf Lönnqvist, ordförande, överdirektören Lennart Hannerz, kaptenen Carl Eric Hedin, ombudsmannen Thure Mattsson, byråchefen Karl Säck, byråchefen Sigmund Verständig, riksdagsledamoten Georg Åberg och departementsrådet Karl Olov Öster.

bund, Sveriges fiskgrossisters riksförbund, Föreningen Sveriges fiskgrossister, Föreningen Svenska konservtillverkare, Fiskkonserverfabrikernas förening, Kooperativa förbundet (KF), Svenska fiskhandelsförbundet, Tjänstemännens centralorganisation (TCO), Centralorganisationen SACO/SR samt Lantbrukarnas riksförbund (LRF).

Flera remissinstanser har överlämnat yttranden från underlydande myndigheter m. m. Således har t. ex. fiskeristyrelsen överlämnat yttranden av 18 fiskenämnader och samtliga fiskeriintendenter. Jordbruksnämnden har överlämnat yttrande från Svensk fisk, ekonomisk förening.

Yttranden har dessutom inkommit från Norrbottens skärgårdsfiskares förening, Sveriges fritidsfiskares riksförbund, Lysekils husbehovsfiskareförening, Sveriges fiskevattenägares förbund, Listers härads fiskeriförening av år 1905 samt av Malmöhus läns ålfiskares andelsförening och Kristianstads läns ålfiskareförening.

I skrivelse den 16 januari 1978 har statens jordbruksnämnd lagt fram förslag till reglering av priserna på fisk under budgetåret 1978/79, m. m.

I prop. 1977/78: 100 (bil. 13 s. 71 m. fl.) har regeringen föreslagit riksdagen att, i avvaktan på särskild proposition i ämnet, för budgetåret 1978/79 beräkna på driftbudgeten till Främjande i allmänhet av fiskerinäringen ett reservationsanslag av 1 milj. kr., till Särskilt omställningsstöd till fiskare, m. m. ett förslagsanslag av 3 milj. kr., till Täckande av förluster vid statlig kreditgaranti till fiske ett förslagsanslag av 1 000 kr. och till Prisreglerande åtgärder på fiskets område ett förslagsanslag av 45 milj. kr. samt på kapitalbudgeten till Fiskerilånefonden ett investeringsanslag av 1 000 kr., till Lånefonden till främjande av beredning och avsättning av fisk m. m. ett investeringsanslag av 1,7 milj. kr. och till Statens fiskredskapslånefond ett investeringsanslag av 1 000 kr. Jag anholder att nu få ta upp dessa frågor.

2 Nuvarande förhållanden

2.1 Den internationella havsrättsutvecklingen m. m.

Av gammal hävd har kuststaterna haft ensamrätt till fisket på sitt sjöterritorium medan fisket på det fria havet stått öppet för alla nationer. Den alltmer ökande fångstkapaciteten i världens fiskeflottor liksom överfiskning av värdefulla fiskbestånd har under de senaste decennierna föranlett många kuststater att utvidga sitt sjöterritorium eller inrätta särskild fiskezon utanför sjöterritoriet.

Förenta nationernas första och andra havsrättskonferenser, som hölls år 1958 resp. år 1960, misslyckades med att en gång för alla fastställa en yttergräns för kuststaternas ensamrätt till fisketillgångarna. Förenta nationernas generalförsamling beslöt i november 1973 att sammankalla en tredje havsrättskonferens.

Under senare tid har en rad stater i Nordatlanten utvidgat sin fiskejurisdiktion utan att avvakta havsrättskonferensens slutresultat. Under hänvisning till hotet mot fiskbestånden flyttade Island år 1975 ut sin fiskegräns till 200 nautiska mil. Med samma motivering har de europeiska gemenskapernas (EG:s) medlemsländer samt Kanada och Norge inrättat zoner om 200 nautiska mil fr. o. m. den 1 januari 1977. Även USA har beslutat inrätta en fiskezon om 200 nautiska mil längs sina kuster, och Sovjetunionen har i avvaktan på havsrättskonferensens slutresultat beslutat utvidga sin fiskejurisdiktion till 200 nautiska mil i Barents hav, Norra Ishavet och Stilla Oceanen.

Den internationella utvecklingen har nödvändiggjort en utvidgning också av den svenska fiskezonen. Regeringen har fått riksdagens bemyndigande att längs hela Sveriges kust utvidga den svenska fiskezonen intill den gränslinje som kan överenskommas med angränsande stat eller intill mittlinjen (prop. 1976/77: 118, JoU 1976/77: 35, rskr 1976/77: 356). Med stöd av detta bemyndigande har regeringen beslutat utvidga den svenska fiskezonen fr. o. m. den 1 januari 1978. Avgränsning av zonen har skett efter överläggningar med berörda stater. Fiskezonens omfattning framgår av förordningen (1977: 642) om den svenska fiskezonens omfattning (omtryckt 1977: 1182).

I Skagerrak och i en mindre del av norra Kattegatt gäller 1966 års överenskommelse mellan Sverige, Norge och Danmark om ömsesidig rätt till fiske i Skagerrak och Kattegatt. I överenskommelsen föreskrivs att var och en av de fördragsslutande staterna skall, utan hänsyn till de fiskegränser som må fastställas i framtiden, tillåta fartyg från de båda andra staterna att bedriva fiske intill ett avstånd av fyra nautiska mil från baslinjerna. De båda andra staternas fiskefartyg är därvid inte underkastade kuststatens jurisdiktion. I överenskommelsen förpliktar sig vidare de tre staterna att söka fastställa så enhetliga regler som möjligt för fiskets utövning inom överenskommelsens geografiska tillämpningsområde. Överenskommelsen har en första giltighetstid om 35 år. Om överenskommelsen inte därefter sägs upp av någon av staterna förlängs den automatiskt med fem år åt gången.

I överenskommelsen den 5 april 1967 om avgränsningen av Sveriges och Norges fiskeområden i nordöstra Skagerrak föreskrivs att även efter utgången av Skagerrakavtalets giltighetstid och även om Norge utsträcker sin fiskejurisdiktion får svenskt fiske fritt bedrivas inom ett visst område i nordöstra Skagerrak. Denna rätt upphör tidigast 60 år efter utgången av Skagerrakavtalets giltighetstid.

I Kattegatt och i en del av södra Östersjön gäller mellan Danmark och Sverige konventionen den 31 december 1932 angående fiskeriförhållanden i de till Sverige och Danmark gränsande farvattnen. I Kattegatt är enligt konventionen vardera landets fiskare berättigade att fiska intill ett avstånd av tre nautiska mil från det andra landets kust.

I Öresund skall fiske överallt vara gemensamt för båda ländernas fiskare. Detta gäller dock med vissa inskränkningar. I fråga om Östersjön omfattar konventionen den svenska kusten från Falsterbo fyr till Simrishamns fyr samt Bornholms och ögruppen Kristiansös kuster. Konventionen kan sägas upp med sex månaders varsel.

Sverige och Norge slöt i slutet av år 1976 ett ramavtal som garanterar ett fortsatt svenskt fiske i den norska ekonomiska zonen i Nordsjön. Hur stora fångster de svenska fiskarna får ta upp skall bestämmas efter särskilda överläggningar. Omfattningen av och formerna för det svenska fisket skall då beaktas. Avtalet gäller i första hand under tio år men förlängs automatiskt med sex år åt gången om det inte sägs upp av någondera parten. (Prop. 1976/77: 62, JoU 1976/77: 14, rskr 1976/77: 178.)

Sverige och EG ingick i början av år 1977 ett avtal om ömsesidig rätt till fiske. I likhet med den norska överenskommelsen är avtalet med EG ett ramavtal, vilket betyder att kvoter och andra bestämmelser fastställs vid separata överläggningar. Avtalet ger svenska fiskare rätt till fortsatt fiske i EG-staternas fiskezoner och dess stater får motsvarande rätt i den svenska zonen. Vid kvotförhandlingarna är målsättningen att det svenska fisket i EG-staternas zoner skall motsvara EG:s fiske i den svenska fiskezonen. Den balans som avses skall ses över en längre tidsperiod så att inte tillfälliga ändringar av fiskemönstret medför stora variationer i kvoterna. När det gäller avtalsperiodens längd finns samma konstruktion som i avtalet med Norge. (Prop. 1976/77: 153, JoU 1977/78: 5, rskr 1977/78: 10.)

Sverige ingick i slutet av år 1977 och i början av år 1978 avtal med Finland, Sovjetunionen, Polen och Tyska demokratiska republiken om fisket i Östersjön. Avtalen kommer att föreläggas riksdagen för godkännande.

2.2 Sysselsättning, struktur och produktion m. m.

I det svenska fisket är ca 6 700 personer sysselsatta enligt 1976 års fiskeriinventering. Av dessa är ca 4 200 yrkesfiskare och ca 2 500 binäringsfiskare. Det största antalet fiskare, 2 000 yrkesfiskare och 600 binäringsfiskare, finns vid västkusten. Vid ostkusten finns 1 200 yrkesfiskare och 1 000 binäringsfiskare. Vid sydkusten, dvs. Malmöhus, Kristianstads och Blekinge läns kuster, finns 800 yrkesfiskare och 300 binäringsfiskare. Inom sötvattensfisket finns 300 yrkesfiskare och 600 binäringsfiskare.

Inom saltsjöfisket finns något mindre än 700 registrerade fiskefartyg på minst 10 bruttoregister-ton (brt). Av dessa är 400 hemmahörande vid västkusten, 130 vid sydkusten och 150 vid ostkusten. Antalet registrerade fiskebåtar under 10 brt är ca 2 200.

Av fiskefartygen på minst 10 brt är mer än hälften i storlekssklassen

10—50 brt. I storlekssklassen 50—100 brt finns ca 40 % av fartygen. Endast 7 % av fartygen är större än 100 brt.

Av fiskefartygen på minst 10 brt är endast 3 % byggda under 1970-talet, 20 % är byggda under 1960-talet och en lika stor andel under 1950-talet. Nästan 60 % av fiskeflottan på minst 10 brt är byggd före år 1950.

Under 1970-talet har fångsterna i saltsjöfisket varit omkring 200 000 ton per år. År 1976 var totalfångsten i saltsjöfisket 203 000 ton (hel färskvikt). Förstahandsvärdet av fångsten uppgick år 1976 till 270 milj. kr. Enligt preliminära beräkningar var saltsjöfiskets fångster år 1977 ca 175 000 ton och fångstvärdet ca 290 milj. kr. Förändringarna jämfört med år 1976 beror bl. a. på kraftigt minskat fiske av foderfisk. Samtidigt har förstahandspriserna på fisk ökat.

De största fångsterna tas av sill/strömning, torskfisk samt foderfisk, dvs. fisk som används för fiskmjölstillverkning eller direkt som djurföda. Sill/strömning, torskfisk och foderfisk utgör 90 % av den totala fångstmängden och två tredjedelar av fångstvärdet. Andra, från ekonomisk synpunkt viktiga fiskslag är räka, ål och lax.

Av fisket på de olika kuststräckorna svarar västkustfisket för såväl den största fångstmängden som det högsta fångstvärdet. Stora fångster tas framför allt av sill, foderfisk och torskfisk. Sill svarar för ca en tredjedel av fångstvärdet och torskfisk för ca en femtedel. Även räkfisket har stor betydelse på västkusten och svarar också för ca en femtedel av västkustfiskets fångstvärde. Nära hälften av den totala fångstkvantiteten i västkustfisket är normalt foderfisk som används för framställning av fiskmjöl. Foderfisk svarar dock endast för 15—20 % av fångstvärdet.

Karaktäristiskt för västkustfisket är vidare att stora fångstmängder landas i danska hamnar. År 1976 uppgick fångstmängden av sill till 45 000 ton, varav 28 000 ton landades i danska hamnar. Utlandslandningarna av foderfisk uppgick till 20 000 ton och utgjorde därmed ca 30 % av totalfångsten av foderfisk. Makrill har tidigare år i ganska hög utsträckning landats i danska hamnar. År 1976 landades dock endast 800 ton makrill i Danmark, vilket motsvarar ca 20 % av totalfångsten. Av övriga fiskslag landas endast mindre kvantiteter utomlands. Under år 1977 har dock landningarna i Danmark minskat betydligt.

Sydskustfiskets fångster består främst av sill och torsk som till helt övervägande del fångas i trålfiske till havs. Ekonomiskt viktiga är även fångsterna av lax och ål. Sydskustfiskets kvantitativa utbyte var 34 400 ton år 1976. Värdet av fångsterna uppgick till 51,5 milj. kr.

På ostkusten är fångsterna av strömning kvantitetsmässigt helt dominerande. Av en totalfångst år 1976 på 27 900 ton utgjordes 19 500 ton av strömning. Den största delen av strömningen fångas numera i trålfiske till havs. Under de senaste åren har torskfiskets betydelse ökat och år 1976 fångades 4 000 ton torsk vid ostkusten. De övriga fiskslagen

fångas främst inom kustfisket. I mellersta och södra Östersjön fångas lax även till havs. Värdet av ostkustfiskets fångster uppgick år 1976 till 54 milj. kr. Strömmingens fångstvärde var 20 milj. kr. och torskens 5 milj. kr. Övriga fiskslag — främst lax, ål och siklöja (rom) — svarade för en ringa del av det kvantitativa utbytet, men för mellan 50 och 60 % av kuststräckans fångstvärde.

Inom sötvattensfisket eller insjöfisket uppgår de yrkesmässiga fångsterna till ca 2 000 ton per år. I den reguljära handeln omsätts insjöfisk till ett värde av ca 12 milj. kr. Statistiken över insjöfiskets fångster utgörs av uppskattningar av länens fiskerikonsulenter och grundar sig i allmänhet inte på det slag av rapporteringssystem som tillämpas för salt-sjöfisket. Kvantitetsmässigt dominerade år 1975 gös med 450 ton, sik med 430 ton, siklöja med 250 ton och gädda med 190 ton. Värdemässigt mest betydande var gös med 2,0 milj. kr., sik med 1,7 milj. kr. och ål med ett fångstvärde på 1,4 milj. kr. Fångstvärdet av lax, öring och röding uppgick tillsammans till 4,2 milj. kr.

Förstahandsmottagningen av fisk i Sverige handhas f. n. främst av ett femtontal fiskarägda försäljningsföreningar, fyra fiskauktioner samt ett antal privata grossister. På ost- och sydkusten samt i Hallands län är fiskförsäljningsföreningarna klart dominerande. Vid Skånes ostkust finns dock ett antal privata grossister. I Göteborgs och Bohus län sker merparten av förstahandsomsättningen vid fiskauktioner, av vilka Göteborgs fiskauktion är den största. Förstahandsomsättningen av insjöfisk handhas främst av privata grossister och enskilda fiskare.

Fisket har störst regionalekonomisk betydelse för västkusten. Fiske och fiskeanknutna verksamheter är av särskilt stor betydelse för två kommuner vid denna kuststräcka. Detta gäller Öckerö och Sotenäs kommuner i Göteborgs och Bohus län där fiske och till svenskt fiske knutna verksamheter svarar för omkring 20 % av sysselsättningen i resp. kommun. Av den totala sysselsättningen i Styrös församling (Göteborgs kommun) svarar fisket för ca 40 %. I kommunerna Tjörn, Orust och Lysekil svarar fiske och fiskeanknutna verksamheter för mellan 10 % och 20 % av sysselsättningstillfällena inom resp. kommun. I dessa kommuner svarar dock fiskeanknutna verksamheter, främst beredningsindustri, för merparten av denna sysselsättning.

På sydkusten är fisket av störst betydelse i Sölvesborgs kommun i Blekinge län och Simrishamns kommun i Kristianstads län. Fiske och fiskeanknutna verksamheter svarar i dessa kommuner för 7 resp. 5 % av sysselsättningen.

På ostkusten ger fisket underlag för en bofast befolkning i kust- och skärgårdsbygder. Fiskets och fiskeanknutna verksamheters andel av sysselsättningen i ostkustkommunerna överstiger i allmänhet inte 1 % av totalsysselsättningen. I kommunerna Valdemarsvik i Östergötlands län, Borgholm i Kalmar län samt Kalix och Haparanda i Norrbottens län svarar dock fisket för mellan 1 och 3 % av sysselsättningen.

2.3 Inhemsk försörjning och utrikeshandel

Det svenska fiskets fångster av sill/strömming är betydligt större än den inhemska marknadens behov. Däremot är fångsterna av torskfisk, flatfisk, skaldjur och foderfisk otillräckliga för det inhemska behovet. En betydande utrikeshandel med fisk och fiskprodukter äger därför rum.

De totala fångsterna av matfisk uppgår normalt till ca 125 000 ton per år. Härav exporteras i oberoedd form ca 50 000 ton. Inom landet avsätts ca 60 000 ton, varav 40 000 ton uppskattas gå till färskkonsumtion och 20 000 ton till beredning och konservering. Av matfisken blir vissa år upp till 15 000 ton överskott, varav en betydande del exporteras.

Fångsten av foderfisk uppgår till ca 80 000 ton per år. Härav exporteras ca 20 000 ton per år genom landning direkt i utländska, främst danska hamnar. Återstoden används endera för tillverkning av fiskmjöl, som är ett fodermedel, eller direkt som djurföda. Det går åt ca 5 kg foderfisk för att framställa 1 kg fiskmjöl. Produktionen av fiskmjöl i Sverige uppgår årligen till 12 000—15 000 ton. Jordbruket förbrukar ca 75 000—80 000 ton fiskmjöl per år i olika foderblandningar och 60 000—70 000 ton fiskmjöl måste därför importeras varje år.

Utöver svenskfångad fisk tillförs den svenska marknaden betydande kvantiteter importfisk. Importen av färsk fisk är dock liten och består främst av laxfisk, flatfisk, långa och makrill, dvs. fiskslag som inte produceras i tillräcklig mängd inom landet. Importen av färsk fisk har minskat från ca 10 000 ton år 1973 till ca 7 000 ton år 1976. Värdet av importen uppgick år 1976 till 51,6 milj. kr.

Fryst fisk importeras såväl hel som filead. Importen av hel fryst fisk, som främst omfattar lax och annan laxfisk, uppgår årligen till mellan 6 000 och 7 000 ton till ett värde år 1976 av 92 milj. kr. Importerade frysta fiskfiléer svarar för en stor del av fiskkonsumtionen i Sverige. År 1976 importerades 16 100 ton frysta fiskfiléer till ett värde av 125 milj. kr. Importen av frysta fiskfiléer motsvarar ca 40 000 ton hel färsk fisk, vilket är av samma storleksordning som avsättningen av svenskfångad fisk till färskkonsumtion inom landet. Importen av frysta fiskfiléer har ökat starkt under en lång följd av år. Under de senaste åren har importökningen dock mattats något. Av hela kvantiteten frysta fiskfiléer som förbrukats i Sverige är ca 85 % importerad vara och endast ca 15 % är svensk vara.

Den svenska marknadens försörjning med räkor och andra skaldjur är i hög grad beroende av import. Totalt importerades år 1976 ca 19 000 ton olika produkter av skaldjur. År 1973 importerades ca 15 000 ton skaldjur. Viktigast bland skaldjuren är räkor. Importen av kokta räkor med skal (färska och frysta) har ökat från ca 4 000 ton år 1973 till ca 8 000 ton år 1976. Endast ca 15 % av de kokräkor som förbrukas i lan-

det är svenskfångade. Inhemsk produktion svarar sannolikt för en betydligt större andel av försörjningen med räkkonserver. Råvaran till de svensktillverkade räkkonserverna är dock i stor utsträckning importerad. Det svenska fisket svarar för uppskattningsvis 10 % av försörjningen med räkor och räkprodukter på den svenska marknaden.

Den inhemska produktionen av fiskkonserver inkl. sillinläggningar är betydande. Av förbrukningen av fiskkonserver i Sverige på ca 27 500 ton per år är ca 80 % av inhemsk tillverkning och knappt 20 % importerade. Importen utgörs främst av produkter som inte tillverkas i Sverige t. ex. tonfiskkonserver. Råvaran i svensktillverkade fiskkonserver är dock i stor utsträckning importerad. Konservindustrins import av sill som råvara och halvfabrikat till sillinläggningar kan beräknas motsvara ca 15 000 ton hel färsk sill, vilket är nära dubbelt så mycket som avsättningen av svenskfångad sill/strömming till detta ändamål.

Sveriges export av oberedd fisk uppgår till sammanlagt omkring 70 000 ton/år. Härav landas ca 50 000 ton direkt i danska hamnar. Exportvärdet uppgick år 1975 till 93 milj. kr. och år 1976 till 114 milj. kr. Exporten av beredda fiskprodukter omfattar främst sillkonserver. Betydande exportmarknader för såväl beredd som oberedd fisk är de nordiska länderna. Exportvärdet för beredda produkter uppgick år 1976 till 62 milj. kr.

Totalt importerade Sverige fisk och fiskprodukter (exkl. fiskmjöl) år 1976 till ett värde av ca 700 milj. kr. Av hela förbrukningen av matfisk och fiskprodukter i Sverige under ett år utgörs en tredjedel av svenskfångad fisk och två tredjedelar av importfisk.

2.4 Konsumtion och priser

Beräkningar över konsumtionen av livsmedel görs regelbundet av statens jordbruksnämnd. Källmaterialet vid konsumtionsberäkningarna för fisk och fiskprodukter är officiell statistik över fångster, lager, beredning samt export och import av fisk. Konsumtionsberäkningarna anses vara något osäkra, eftersom källmaterialet till viss del är ofullständigt.

En mycket markant tendens i konsumtionsutvecklingen sedan 1960-talet är att färskfiskkonsumtionen stadigt minskar och att konsumtionen av beredda fiskprodukter ökar. Konsumtionen av färsk saltvattensfisk (exkl. skaldjur) har för år 1960 beräknats till 10,1 kg per person och år (landad vikt). År 1976 var motsvarande konsumtion endast 5,4 kg. Härav var 2,1 kg sill och 1,4 kg torskfisk. Färskfiskkonsumtionen år 1976 motsvarade således endast något mer än hälften av konsumtionen år 1960. Fångsterna av matfisk för färskkonsumtion svarar för en mycket stor del av näringens intäkter. Den nedåtgående trenden i färskfiskkonsumtionen har därför stor betydelse för fiskets avsättnings-

möjligheter och lönsamhet. Konsumtionen av färsk sill och torsk består till närmare 100 % av svenskfångad fisk.

I motsats till färskfiskkonsumtionen totalt ökar konsumtionen av laxfisk och räkor. Konsumtionen av laxfisk är dock endast 0,6 kg per person och år och importandelen är hög. Konsumtionen av kokräka har ökat mycket starkt och var år 1960 ca 0,4 kg per person och år 1976, ca 1,0 kg per person. Uppgången i konsumtionen av räkor har möjliggjorts av en ökad import.

I statistiken över konsumtionen av färsk fisk ingår även färska fiskfiléer. F. n. finns inget korrekt underlag för att separat beräkna konsumtionen av dessa. Enligt vissa överslagsberäkningar kan dock antas att av den totala konsumtionen av färsk sill och torskfisk på 3,8 kg utgörs 1,3 kg av hel fisk och 2,5 kg av färska filéer.

En mycket stor del av fiskkonsumtionen i Sverige sker i form av djupfrysta filéer av torskfisk (torsk, gråsej och kolja m. fl.).

År 1960 var konsumtionen av färsk torskfisk större än konsumtionen av djupfrysta torskfiskfiléer (omräknat till jämförbar vikt). År 1976 uppgick per capita konsumtionen av djupfrysta torskfiskfiléer (exkl. panerade filéer m. m.) till 1,6 kg vilket motsvarar ca 4 kg färsk torsk. Samma år var konsumtionen av färsk torskfisk ca 1,4 kg per person. Ca 15 % eller 0,7 kg av konsumtionen av djupfrost torskfilé var framställd av svensk råvara. Den totala konsumtionen av torskfisk av svenskt ursprung i hel eller filcad form kan således beräknas uppgå till mindre än 2,5 kg per capita eller uppskattningsvis totalt 20 000 ton. Härav konsumeras ca 6 500 ton i form av djupfrysta filéer och ca 13 500 ton som färska filéer och hel fisk.

Konsumtionsberäkningarna visar att per capita konsumtionen av sillkonserver har legat på en i stort sett oförändrad nivå under åren 1960—1976. Totalt sett har dock konsumtionen ökat i och med att befolkningen under perioden har ökat. Andelen svenskfångad råvara i de färdiga sillkonserverna torde dock vara begränsad eftersom konservindustrin importerar betydande kvantiteter sill som råvara.

Konsumtionen av färdiglagade fiskrätter har ökat mycket starkt under åren 1960—1975. Ökningen av konsumtionen i denna varugrupp beror i huvudsak på att nya färdiglagade fiskrätter har introducerats på marknaden under senare år.

Konsumtionen av fisk och fiskprodukter samt den totala konsumtionen av ifrågasvarande produkter framgår av följande tablå.

Konsumenternas totala utgifter för fisk och fiskprodukter uppgick år 1976 till omkring 2,5 miljarder kr. Konsumenternas utgifter för alla livsmedel (exkl. alkoholdrycker och tobak) beräknas år 1976 ha uppgått till ca 42 miljarder kr. Fisk och fiskprodukter motsvarar således knappt 6 % av konsumenternas totala livsmedelsutgifter.

De internationella marknadsförhållandena för såväl matfisk som

	Kg per person och år			Total konsumtion			
	1960	1975	1977 ¹	1975		1977 ¹	
				milj.kg	milj.kr.	milj.kg	milj.kr.
<i>Färsk fisk</i>							
Flatfisk	0,9	0,7	0,6	5,3	42,6	5,3	51,7
Torskfisk	3,5	1,4	1,3	11,3	107,4	10,7	136,0
Sillfisk	4,2	2,0	2,1	16,7	77,7	17,1	93,0
Laxfisk	0,3	0,6	0,5	4,5	85,1	4,1	94,8
Annan saltvattens- fisk	1,2	0,7	0,7	5,9	40,8	5,8	47,6
Sötvattensfisk	1,4	1,2	1,3	10,2	91,8	10,4	113,9
S:a färsk fisk	11,5	6,6	6,5	53,9	445,4	53,3	537,0
<i>Fryst filead fisk</i>							
Flatfisk	0,2	0,4	0,4	3,1	59,6	3,5	84,4
Torskfisk	0,9	1,6	1,5	12,7	167,0	12,6	201,1
Annan fisk	0,0	0,2	0,3	2,0	26,0	2,4	34,5
S:a fryst filead fisk	1,1	2,2	2,2	17,8	252,6	18,5	320,0
<i>Beredda fiskvaror</i>							
Saltad fisk	1,9	1,0	1,0	8,4	100,4	8,7	137,8
Torkad fisk	0,1	0,1	0,1	0,8	42,8	0,8	58,6
Rökt fisk	0,2	0,3	0,3	2,2	97,4	2,2	110,8
Kaviar m.m.	0,3	0,5	0,5	4,5	128,4	4,2	166,9
Sillkonserver	1,8	1,9	1,8	15,3	365,9	14,5	449,5
Fiskkonserver (andra slag)	0,2	0,5	0,6	3,9	56,1	5,3	105,3
Färdiglagade fisk- rätter	0,4	1,7	1,8	14,2	295,3	14,9	361,8
S:a konserver och beredd fisk	4,9	6,0	6,1	49,3	1 086,3	50,6	1 390,7
<i>Skaldjur</i>							
Oberedda	0,4	1,1	1,4	8,8	174,9	11,9	210,4
Beredda	0,3	0,8	0,9	6,9	223,7	7,7	296,2
S:a fisk (kvant. omr. till hel färskvikt)	24,3	26,5	26,6	—	—	—	—

¹ Preliminära uppgifter.

foderfisk varierar starkt bl. a. beroende på fångstutfallet i de stora fiskekationerna och efterfrågan på fisk. Genom att en stor del av den fisk som konsumeras i Sverige måste importeras, samtidigt som betydande kvantiteter fisk av andra slag exporteras, påverkar det internationella marknadsläget i hög grad också marknadsförhållandena för fisk inom landet.

Förstahandspriserna på fisk steg således från början av 1970-talet och fram t. o. m. år 1974 på flertalet fiskslag. År 1975 inträffade ett kraftigt internationellt prisfall på fisk. Detta påverkade i första hand priserna på foderfisk samt på konsumtionsfisk som landades

utomlands eller eljest exporterades. För den fisk som landades i Sverige för konsumtion inom landet kunde prisfallet begränsas genom åtgärder inom ramen för prisregleringen på fisk.

Under åren 1976 och 1977 har det internationella marknadsläget för fisk förbättrats och medfört att förstahandspriserna för svenskfångad fisk åter har stigit.

Under perioden 1960—1976 har förstahandspriset på torskfisk (exkl. långa) stigit kraftigt på samtliga kuststräckor. För västkusten uppgår prisökningen till ca 90 % under denna period och för sydkusten till närmare 100 %.

Förstahandspriserna på sill har däremot utvecklats väsentligt olika på de skilda kuststräckorna. På västkusten har således förstahandspriset på sill endast ökat med 16 % under perioden 1970—1976, medan motsvarande pris ökat med 65 % på sydkusten och 60 % på ostkusten. Förstahandspriset på svenskfångad sill som landas i Danmark har ökat med nära 70 % mellan åren 1970—1976. Ca två tredjedelar av västkustfiskets fångster av sill landas normalt i Danmark. En anledning till den svaga prisutvecklingen för västkustlandad sill torde vara att fångstsammansättningen förskjutits mot en allt större andel småsill.

Priserna på foderfisk på västkusten fördubblades mellan åren 1970 och 1974. Även för foderfisk som av svenska fiskare landades i Danmark steg priset starkt under denna period. Det internationella prisfallet på fiskmjöl år 1975 medförde att priset på foderfisk detta år sjönk till omkring 1970 års nivå.

Prisutvecklingen för sill, torskfisk och foderfisk är viktig eftersom dessa tre fiskslag svarar för nio tiondelar av fångstmängden och två tredjedelar av fångstvärdet.

På västkusten har även skaldjur, särskilt räka, stor betydelse. Priserna på skaldjur har stigit med omkring 35 % under perioden 1970—1976. Även skarpsill och makrill har betydelse på västkusten. Skarpsillpriset låg still fram till år 1973 och har därefter stigit med 27 % till år 1976. Makrillpriset har t. o. m. sjunkit mellan åren 1970 och 1976. Detta kan dock bero på att andelen garnmakrill, som är av högre kvalitet, har minskat medan andelen av trål- och ringnotsmakrill har ökat.

Priserna på sötvattensfisk (inkl. lax och ål) som har stor betydelse för kustfisket på ostkusten steg med ca 62 % mellan åren 1970 och 1976.

Prisutvecklingen i konsumentledet för vissa fiskvaror mäts med konsumentprisindex (KPI) för fisk. Mellan åren 1970 och 1976 steg KPI för fisk med 85 %, medan livsmedel i allmänhet steg med 70 % under denna period.

KPI för kött steg med 46 % och KPI för fläsk med 29 % under perioden 1970—1976.

Under perioden 1973—1976 steg KPI för fisk med 42 %, medan KPI för kött steg med 15 % och KPI för fläsk med 5 %.

2.5 Nuvarande mål och riktlinjer för fiskeripolitiken

2.5.1 Översiktligt mål

Enligt beslut av 1970 års riksdag skall målet för fiskeripolitiken vara att genom marknads- och strukturpolitiska åtgärder skapa stabila ekonomiska förhållanden för ett fiske, som är väl anpassat till avsättningsmöjligheterna på den svenska marknaden och vid export. När det gäller marknadsåtgärder skall härvid förhållandena inom landet stabiliseras dels genom prisreglerande åtgärder, dels genom åtgärder som allmänt stimulerar avsättningen av fisk. När marknadsåtgärder utformas bör beaktas att de inte leder till en fångstutveckling, som står i strid med strävandena på strukturuområdet. Marknadsåtgärderna bör vidare enligt riksdagsbeslutet på kort sikt utformas så att marknadsläget för olika fiskslag på bästa sätt utnyttjas. De strukturpolitiska åtgärderna bör syfta till att rationaliseringen inom svenskt fiske främjas bl. a. genom att möjligheter skapas att på rimliga villkor finansiera investeringar i fisket. Genom åtgärder på strukturuområdet bör fångstmöjligheterna inom svenskt fiske i största möjliga mån tas till vara samtidigt som fångstkapaciteten hålls inom de gränser som ges av möjligheterna till en lönsam avsättning på längre sikt. (Prop. 1970: 61, JoU 1970: 27, rskr 1970: 236.)

2.5.2 Prisreglering

De nuvarande formerna för pris- och marknadsreglering på fisk fastlades genom beslut av 1968 års riksdag. Sedan den 1 juli 1968 handhas prisregleringsverksamheten på väst- och sydkusten av en gemensam prisregleringsförening, kallad Svensk fisk, ekonomisk förening. Medlemmar i föreningen är organisationer inom fisket samt företrädare för handel och fiskberedningsindustri. Föreningens stadgar fastställs av statens jordbruksnämnd, som även har tillsyn över föreningens verksamhet. Av de elva ledamöterna i föreningens styrelse utses tre av regeringen. Av dessa är en föreningens ordförande och en representant för konsumentintresset. För varje styrelseledamot utses en personlig suppleant. Suppleanten för ordföranden är föreningens vice ordförande. Sedan den 1 juli 1972 svarar Svensk fisk även för prisregleringsverksamheten på ostkusten.

Prisregleringen innebär att Svensk fisk fastställer minimipriser på viktigare fiskslag. Härigenom möjliggörs för fiskarna att få ut lägst dessa priser för den fisk som säljs till konsumtion inom landet eller för export till sådana länder där införseln inte är centraliserad. Den fisk som inte kan säljas till fastställda minimipriser övertas av Svensk fisk. Den övertagna fisken säljs inom landet till djurföda eller beredning av fiskmjöl och för export till länder med centraliserad införsel. Svensk fisk får dessutom under vissa förutsättningar till priser som understiger

minimipriset avsätta överskottskvantiteter även till andra länder än sådana som har centraliserad införsel. Om särskilda skäl föreligger kan detta också tillfälligtvis ske vid avsättning på den inhemska marknaden. För fisk som övertagits av Svensk fisk utbetalas till fiskaren ett garantipris. Minimipriset skall normalt överstiga garantipriset. Föreningen har dock möjlighet att påverka marknadsutvecklingen genom att i vissa fall fastställa ett minimipris som understiger garantipriset.

Förutom genom minimi- och garantipriser kan prisstöd lämnas genom pristillägg, prisutjämningsbidrag eller regionalt fraktstöd.

För att förbättra lönsamheten inom fisket beslöt regeringen den 23 juni 1976, efter förslag av fiskerikommittén, att införa särskilda pristillägg på svenskfångad fisk för konsumtion eller beredning inom landet. Regeringen bemyndigade den 2 september 1976 statens jordbruksnämnd att besluta om pristillägg även för fisk som exporteras.

Särskilt pristillägg utgår med belopp som i stort sett motsvarar 15 % av de minimipriser som enligt beslut av regleringsföreningen Svensk fisk gällde i juni 1976. Förutom på de fiskslag som åsatts minimipris av Svensk fisk lämnas särskilt pristillägg även på räka och långa. Särskilda pristillägg utgår också under budgetåret 1977/78. Denna utformning av systemet med särskilda pristillägg har varit ett provisorium i avvaktan på förslag från fiskerikommittén till mera långsiktiga lösningar.

Prisregleringen har tidigare helt finansierats med medel ur prisregleringskassan för fisk. Under budgetåren 1975/76, 1976/77 och 1977/78 har prisregleringen även tillförts budgetmedel. Till prisregleringskassan, som förvaltas av statens jordbruksnämnd, förs prisreglerings- och införselavgifter, särskilda avgifter som tas ut för torsk på ostkusten samt ränta på inestående medel och i förekommande fall vissa fettvaruavgifter.

Prisregleringsavgift tas ut på såväl svenskfångad saltvattensfisk som importfisk av motsvarande slag. På västkusten utgår avgift på flertalet fiskslag samt på räka. För fisk som landas på sydkusten tas avgift ut på sill, torsk, horngädda, skrubba och rödspätta. På ostkusten tas prisregleringsavgift ut på strömming. Dessutom tas en särskild avgift ut på torsk. I princip utgår inte avgift för fisk som säljs för annat ändamål än förbrukning till människoföda. På svenskfångad fisk är avgiften 3 % av inköpspriset — lägst minimipriset — och på importerad fisk 3 % av importvärdet. För saltad, sockersaltad eller kryddad sill som importeras eller bereds ombord på svensk fiskebåt är dock avgiften 0,2 % av värdet. För ostkustströmming tas prisregleringsavgift ut med 4 öre/kg utom för sådan strömming som exporteras, för vilken avgiften utgör 2 öre/kg. För torsk på ostkusten uttas en särskild avgift på 5 öre/kg. Även för räkor och räkprodukter tas avgift ut med 20 öre/kg rå räka med skal och 40 öre/kg kokt räka med skal.

För räkprodukter har avgiften avvägs med utgångspunkt i avgiften för rå räka med skal. Avgiften erläggs av förstahandsköpare resp. importörer. För viss import av filead färsk, kyld eller fryst torsk, kolja, gråsej, vitling eller kungsfisk utgår dessutom införselavgift. Avgifterna tas ut med stöd av lagen (1974: 226) om prisreglering på fiskets område (ändrad 1974: 822).

Mellan statens jordbruksnämnd och fiskets förhandlingsdelegation sker årligen överläggningar om prisregleringsverksamheten. Härvid tas främst upp storleken av det belopp ur prisregleringskassan för fisk som skall få disponeras för prisregleringen under det följande budgetåret. Jordbruksnämnden, som även hör konsumentdelegationen, överlämnar därefter förslag till regeringen. Regeringen lägger för varje budgetår fram proposition till riksdagen angående prisregleringen.

2.5.3 Gränsskydd

Stöd till fisket lämnas också i form av gränsskydd, i första hand genom kvantitativa regleringar. Vidare utgår tullar och införselavgifter på vissa produkter. Ett begränsat system med importminimipriser gäller för frysta fiskfiléer.

Importen av fisk skall enligt gällande grunder för importregleringen begränsas i den omfattning som behövs för att upprätthålla prisregleringen på fisk. Möjligheterna att reglera importen begränsas dock av Sveriges handelspolitiska åtaganden inom ramen för bl. a. det allmänna tull- och handelsavtalet (GATT) samt avtalen med EFTA och EG.

Vid tillämpningen av importregleringen medger jordbruksnämnden import utan licens av bl. a. beredda fiskvaror.

Den kvantitativa regleringen tillämpas genom olika former av importlicenser.

Importlicens förekommer på fiskvaruområdet i två former, nämligen individuell licens och generell licens. Den individuella licensen ger möjlighet till en noggrann övervakning av importutvecklingen och innebär att importen kan kvantitativt regleras. Behovsprövning av importanspråken sker f. n. för ca 10 % av importen av oberedd fisk. Varor som omfattas av behovsprövningen är bl. a. färsk sill och strömming (hel, styckad eller filead), fryst sill och strömming samt färsk torsk (hel eller styckad). Dessutom tillämpas individuell licens i övervaknings syfte utan kvantitativ begränsning f. n. för drygt 25 % av importen av fiskvaror hänförliga till kapitel 03 i tulltaxan.

För flertalet övriga fiskvaror hänförliga till kapitel 03 i tulltaxan tillämpas generell importlicens. Vara som tagits upp på sådan licens får tills vidare föras in på samma villkor som de licensfria varuslagen under förutsättning att fisken har inköpts i fast räkning och att den inte inköpts direkt från fiskebåt, dvs. direktlandats. De varor som omfattas av generell licens uppgår till ca 45 % av importen av fiskvaror

hänförliga till kapitel 03. Dessa varor kan i princip med kort varsel återföras till individuell licens för övervakning av importutvecklingen eller för en faktisk kvantitativ reglering.

Vid import från EFTA och EG av fisk och fiskprodukter hänförliga till kapitel 03 i tulltaxan utgår tull endast på ostron, viss sockersaltad fisk och sockersaltad fiskrom. Införselavgift utgår på färska filéer av torsk, kolja, gråsej och vitling. Avgiften är 25 öre/kg vid import från EFTA-länder, främst Norge, och 45 öre/kg vid import från Danmark.

På frysta filéer av torsk, kolja, gråsej, vitling och kungsfisk utgår införselavgift med 45 öre/kg. Avgift utgår dock inte vid import från EG eller EFTA.

Vid import från övriga länder utgår tull på ostron och viss sockersaltad fisk och fiskrom samt vidare på vissa fiskkonserver o. d. och beredda eller konserverade kräft- och blötdjur (hänförliga till tulltaxe-nr 16.04 och 16.05). Införselavgift utgår på färska och frysta filéer av torsk, kolja, gråsej, vitling och kungsfisk. Avgiften är 45 öre/kg.

Importen från utvecklingsländerna är i huvudsak tullfri.

Minimipriser vid import gäller fr. o. m. år 1970 för frysta filéer av torsk och kolja. Vid import av ifrågavarande varor gäller licenstväng för att möjliggöra kontroll av att minimipriserna inte underskrids. Importpriserna för frysta filéer av torsk och kolja har stigit kraftigt sedan år 1970. Minimipriserna har dock inte ändrats därefter. Detta förhållande har medfört att importminimipriserna inte innebär något reellt skydd mot lågprisimport.

2.5.4 Stöd till investeringar m. m.

Fiskerilån. Fiskerilån utgår för inköp av fiskefartyg eller redskap för yrkesmässigt fiske samt maskinell eller teknisk utrustning eller säkerhetsutrustning till sådant fartyg. Lån kan vidare utgå för inköp av mindre båt eller andra hjälpmedel för transport av fisk, för uppförande av mindre anläggning där fiskets produkter skall tillgodogöras eller förädlas samt för fiskodling.

Fiskerilån utgår med högst 200 000 kr. eller, om särskilda skäl föreligger, 300 000 kr. Har fiskerilån beviljats enligt äldre bestämmelser får nytt fiskerilån inte beviljas till högre belopp än att summan av lånen inte överstiger 300 000 kr. Innan fiskerilån beviljas skall investeringskalkyl ha upprättats, om inte den åsyftade åtgärdens lönsamhet utretts på annat sätt eller är uppenbar.

Fiskerilån är amorteringsfritt under högst två år från lyftningsdagen och skall därefter återbetalas inom viss tid, högst tio år. Lånet är även räntefritt under två år från lyftningsdagen. Därefter utgår ränta med 5 % per år för obetald del av lånet.

För fiskerilån skall ställas betryggande säkerhet. Kan den som söker lån inte ställa sådan säkerhet, får lån ändå beviljas, om det med hänsyn

till låntagarens eller företagens förhållanden bedöms kunna ske utan oskäligen risk.

Lånegaranti. Statlig garanti för lån i banker och andra kreditinrättningar som tas i samband med investeringar i fisket kan lämnas för förvärv av fiskefartyg eller åtgärd som är ägnad att effektivisera och förbilliga driften av fiskefartyg eller varaktigt förbättra de tekniska anordningarna på sådant fartyg. Garanti kan också lämnas för annan åtgärd som behövs för att fisket skall kunna bedrivas effektivt eller för att fångsten skall kunna tas om hand på ett rationellt sätt. Slutligen kan garanti lämnas för lån till utgifter som är nödvändiga för att sätta i gång fiske i samband med förvärv av fiskefartyg eller annan mera omfattande investering (driftslån).

Statlig garanti kan lämnas också för lån i banker och andra kreditinrättningar för konsolidering av fiskeföretags ekonomiska förhållanden. Lånegarantierna ersätter en tidigare form av statliga konsolideringslån och utgår i samband med konsolidering av fiskeföretag för långfristig lån som skall ersätta kortfristig lån, för lån som behövs för driftsändamål samt som ersättning för borgensförbindelse.

Lånegaranti lämnas inte för lån som kan erhållas som bottenlån i kreditinrättning eller för åtgärd som bedöms kunna bli genomförd på skäligen villkor utan sådant stöd. Amorteringstiden för lån för vilket garanti beviljas får inte överstiga den beräknade ekonomiska livslängden för den åtgärd som lånet avser. För lån till ny motor eller annan utrustning med relativt kort varaktighetstid eller för driftslån får amorteringstiden inte överstiga 10 år från lyftningsdagen. För lån till andra ändamål gäller en längsta amorteringstid av 20 år från lyftningsdagen. Ränta utgår från lyftningsdagen. För garantilån skall ställas betryggande säkerhet. Kan sådan säkerhet inte ställas får garanti ändå beviljas om det med hänsyn till låntagarens eller företagens förhållanden kan ske utan oskäligen risk.

Bidrag till säkerhetsutrustning. Statsbidrag utgår för anskaffning av livräddningsflotte, ekolod och brandskyddsutrustning samt radar och radiotelefon till fiskefartyg. För livräddningsflotte, ekolod och brandskyddsutrustning utgår bidrag med 80 % av den godkända anskaffnings- och installationskostnaden för sådan utrustning som svarar mot gällande minimikrav för ifrågavarande fiskefartyg. Bidrag utgår i motsvarande mån även till fiskefartyg för vilket särskilda minimikrav i fråga om sådan utrustning inte gäller, om fartyget används i ett rationellt bedrivet yrkesmässigt fiske och utrustningen behövs från säkerhetssynpunkt med hänsyn till fartygets storlek och fångstplatser.

Bidrag till radar och radiotelefon utgår med 80 % av den del av anskaffnings- och installationskostnaden som uppgår till högst 10 000 kr., med 40 % av den del av kostnaden som överstiger 10 000 kr. men inte 20 000 kr. och med 20 % av den del av kostnaden som överstiger 20 000 kr. men inte 50 000 kr.

Stöd vid fångstbegränsningar. Till besättning på fiskefartyg som drabbas av fångstbegränsningar kan ersättning lämnas enligt samma regler som gäller vid arbetslöshet.

Till fiskeföretag som har haft fiskefartyg stillaliggande på grund av fångstbegränsningar kan stöd lämnas i form av bidrag och lån.

Fångstbegränsningsbidrag utgår om fiske som tidigare bedrivits inte längre är tillåtet på grund av att fisket i visst havsområde eller efter vissa arter i sådant område har förbjudits eller om Sverige helt har utnyttjat kvot som har tilldelats landet genom internationell överenskommelse. Slutligen kan bidrag utgå om från fartyget har fångats hela den kvantitet för viss period som kan ha tilldelats det av fiskeristyrelsen och styrelsen har funnit att fartyget inte kan få ytterligare tilldelning.

Fångstbegränsningsbidrag utgår med följande belopp per stillestånds- dag.

Fartygets motorstyrka i hk	Bidrag per stillestånds- dag i kr.
högst 399	195
400— 649	260
650— 899	325
900—1 199	390
1 200—1 499	455
1 500—	520

Fångstbegränsningslån kan lämnas fiskeföretag som har fått likviditetssvårigheter på grund av fångstbegränsning. Lånet får uppgå till högst 30 000 kr. och utgår ur prisregleringskassan för fisk.

Omställningsstöd. Sådant stöd kan beviljas som ett engångsbidrag till fiskare som önskar övergå till annan yrkesverksamhet. Som villkor för stöd gäller att sökanden under de senaste fem åren före omställningen stadigvarande har varit sysselsatt inom fisket och härav erhållit huvuddelen av sin inkomst under de tre senaste åren. Omställningsstöd beviljas inte sökande som lämnat fisket före viss tidpunkt och inte heller sökande som det år han lämnat fisket fyller minst 60 år. Stödet lämnas endast om omställningen medför behov av särskilt stöd. Omställningsstöd utgår med ett belopp som motsvarar sökandens genomsnittliga nettoinkomst av fisket under de senaste tre åren, dock med högst 12 000 kr.

Fiskredskapslån. En särskild stödform för återanskaffning av fiskredskap, som skadats eller förlorats vid fiske, är de lån som utgår från statens fiskredskapslånefond. Fiskredskapslån utgår med högst 75 % av redskapens värde vid skadetillfället, dock högst 25 000 kr.

Stöd till avsättningsfrämjande åtgärder. Stöd till åtgärder som främjar avsättningen av fisk kan lämnas i form av fiskberedningslån samt statlig lånegaranti.

Fiskberedningslån utgår för sådan åtgärd inom fiskets berednings- och

konservindustri vilken väsentligt underlättar avsättningen av fisk eller förbättrar fiskarnas möjligheter att köpa förnödenheter.

Lånet är amorteringsfritt under högst två år och skall återbetalas inom 20 år från lyftningsdagen. Ränta utgår med 5 % om året från lyftningsdagen. Räntefrihet får dock medges under två år eller om särskilda skäl föreligger tre år från lyftningsdagen.

Regeringen har möjlighet att medge befrielse från återbetalningsskyldighet av fiskberedningslån med högst 15 % av lånebeloppet. Förutsättningen för att sådan befrielse skall kunna ges är att åtgärden var till lån beviljats är av avgörande betydelse för fortsatt fiske inom visst område och inte kan väntas bli genomförd utan befrielse.

Lånegaranti kan lämnas för åtgärd som är avsedd att höja effektiviteten inom berednings- och konservindustrin på fiskets område, om åtgärden kan antas medföra förbättrade avsättningsmöjligheter för svenskt fiske.

Lånegaranti får om särskilda skäl föreligger även lämnas för lån till rörelsemedel.

3 Fiskerikommittén

3.1 Fiskets framtida förutsättningar

Mot bakgrund av de förändringar som under de senaste åren har skett på fiskets område har fiskerikommittén inledningsvis sökt bedöma det svenska fiskets framtida förutsättningar.

Tillgången på fisk och avkastningen i de fiskevatten som beräknas komma att stå till det svenska fiskets förfogande i framtiden har på kommitténs uppdrag kartlagts av fiskeristyrelsen.

För de områden som beräknats komma att ingå i den svenska fiskezonen har således den långsiktiga biologiska avkastningen av fisk uppskattats. Svenska fiskare kommer också att få fiska i Norges och EG-ländernas zoner i Nordsjön. Avtalen om fiskerättigheter i Nordsjön löper till utgången av år 1986 och förlängs därefter med sex år i sänder om ingen uppsägning sker.

För att kunna bedöma hur stor del av den biologiska avkastningen som kan stå till förvärvsfiskets förfogande har fångsterna i det icke förvärvsmässiga fisket uppskattats. I förutsättningarna för undersökningen har ingått att fiskbestånden skall utnyttjas så rationellt att högsta möjliga varaktiga avkastning kan erhållas.

Sveriges överenskommelse med EG innebär att Sveriges fångster i EG-zon i Nordsjön ungefärligen skall motsvara värdet av EG-ländernas fångster i en svensk zon i Skagerrak, Kattegatt och Östersjön minskat med värdet av Sveriges fångster i en eventuell framtida EG-zon i de tre sistnämnda havsområdena.

I den norska zonen i Nordsjön kommer fångsterna att bestämmas med hänsyn till faktorer som beståndens situation och omfattningen av det tidigare svenska fisket i området. Mot bakgrund av bl. a. fiskbeståndens situation är det enligt kommittén inte sannolikt att någon väsentlig ökning av fångsterna kommer att medges under de närmaste åren.

I Skagerrak har endast Norge inrättat ekonomisk zon. Till följd av en överenskommelse mellan Sverige, Norge och Danmark från år 1966 hävdar Norge inte sin exklusiva fiskerätt gentemot Sverige och Danmark i Skagerrak. Fiskerätten i hela Skagerrak är härigenom säkrad till år 2002. Inom ramen för 1966 års överenskommelse kan de tre länderna avtala om fångstbegränsningar. I Kattegatt tillämpas gemensam svensk-dansk fiskejurisdiktion.

Med hänsyn till angivna förhållanden och till att beståndsutvecklingen — särskilt i Skagerrak — är beroende av vilka åtgärder som vidtas i Nordsjön bör man enligt kommittén inte under de närmaste åren räkna med ett större uttag än det nuvarande. Regleringen av fisket efter sill och foderfisk, som framför allt har begränsat danskt fiske efter foderfisk, bör på sikt väsentligt öka de möjliga fångsterna i konsumtionsfisket.

I de vatten som kommer att omfattas av den utvidgade svenska fiskezonen främst i Östersjön kommer Sverige att få ökade fångstmöjligheter, men också ett ökat ansvar för vården av fiskbestånden. Kommittén framhåller att Sverige självfallet också måste tillåta att andra länder får fortsätta sitt fiske i den svenska zonen, i den mån Sverige inte kan utnyttja hela det möjliga fångstuttaget.

Kustfiskets avkastning är i hög grad beroende av fångstuttagen i havsfisket. Fiskeristyrelsen har uppskattat att de nuvarande fångsterna av andra arter än sill, skarpsill och torsk i kustfisket uppgår till ca 21 000 ton, varav ca 7 000 ton i yrkesmässigt fiske och ca 14 000 ton i icke yrkesmässigt fiske. Under förutsättning av oförändrat uttag i havsfisket räknar fiskeristyrelsen med att uttagen i kustfisket kan ökas med ca 25 %.

Förutsättningarna för dessa bedömningar är oförändrat fiskemönster och oförändrade insatser i fråga om utsättning av odlade eller omplanterade fiskungar. Genom att fiskemönstret ändras så att t. ex. fiske efter ung icke lekmogen fisk i möjligaste mån undviks, kan avkastningen av ett fiskbestånd i många fall ökas.

Kommittén framhåller att flera viktiga fiskbestånd f. n. är hårt beskattade. Fångstbegränsningar har införts eller övervägs för att förhindra överfiskning eller för att återställa avkastningen hos redan överfiskade fiskbestånd. Om de åtgärder som vidtagits för att återställa överbeskattade fiskbestånd ger resultat, kan emellertid enligt kommitténs bedömning fångstmöjligheterna i Nordsjön, Skagerrak och Kattegatt på längre

sikt komma att öka. Tillsammans med de ökade fångstmöjligheterna i Östersjön som skapas genom fiskegränsutvidgningen, kan det därför enligt kommittén finnas utrymme för en viss ökning av det svenska fiskets omfattning.

Kommittén betonar emellertid starkt att en ökning av fiskets omfattning bör tillåtas endast om den kan ske inom ramen för en lönsam och stabil avsättning av fångsterna.

Avsättningsmöjligheterna för det svenska fiskets fångster i framtiden påverkas enligt kommittén av bl. a. följande faktorer.

- Fiskets inriktning på olika fiskslag.
- Fiskens förädlingsgrad när den når konsumenten.
- Konsumentpriserna på fisk i förhållande till priserna på andra livsmedel.
- Exportmöjligheterna.

Under perioden 1965—1975 har konsumtionen av färsk fisk per person minskat med ca 3,5 % per år. Därvid har sillkonsumtionen minskat med ca 2,5 % och konsumtionen av färsk torskfisk med ca 6 % per år. Konsumtionen av färsk sill och färsk torskfisk utgörs till nära 100 % av svenskfångad vara. Med nuvarande utvecklingstendenser skulle konsumtionen av färsk sill och färsk torskfisk minska med ca 6 000 ton resp. 5 500 ton fram till år 1985.

För annan färsk fisk än ovan nämnda fiskslag är importen i allmänhet stor i förhållande till den svenskfångade kvantiteten. Detta gäller t. ex. flatfisk och laxfisk. För dessa fiskslag bör en ökning av avsättningen av svenskfångad fisk vara möjlig under förutsättning att det svenska fisket kan konkurrera med importen i fråga om pris och kvalitet.

Frostfilead fisk består främst av olika torskfiskar. Importen svarar för ca 85 % av den svenska försörjningen. Konsumtionen av frysta filéer ökade starkt under 1950- och 1960-talen. Under 1970-talet har konsumtionsökningen inte varit lika stark som tidigare. Under senare år har nya färdiglagade fiskrätter, t. ex. fiskpinnar, panerade fiskfiléer och fiskgratänger, introducerats på marknaden. Dessa varor är filéer av främst torskfisk som ytterligare bearbetats. Konsumtionen av färdiglagade fiskprodukter beräknas ha ökat med 5,5 % per år under tiden 1965—1975. Med nuvarande utvecklingstakt skulle konsumtionen av ifrågavarande varuslag öka från 13,9 milj. kg år 1975 till närmare 25 milj. kg år 1985. Omräknat till hel färskvikt kan konsumtionsökningen under denna period uppskattas till 15 000 à 20 000 ton torskfisk.

Konsumtionen av sillkonserver har inte nämnvärt förändrats under tioårsperioden 1965—1975. För år 1975 har konsumtionen beräknats till ca 1,9 kg per person eller totalt 15,3 milj. kg. I motsats till beredda fiskprodukter i allmänhet kan någon ökning i avsättningen av sillkonserver i Sverige inte anses trolig med hänsyn till hittillsvarande utvecklingstendenser i konsumtionen. En ökad avsättning av svenskfångad sill till kon-

servindustrin kräver således att svensk råvara kan ersätta den importerade som nu i stor utsträckning används för beredning av sillkonserver.

Konsumtionen av saltad fisk — främst sill — minskar f. n. i genomsnitt med ca 6,5 % per år. För beredda produkter av typen rökt fisk, kaviar och fiskkonserver synes under 1970-talet en stabilisering i konsumtionsnivån ha uppnåtts.

Sammanfattningsvis gäller för beredda produkter enligt kommittén att konsumtionen förväntas öka. Ökningen ligger dock främst på färdiglagade fiskrätter m. m. i huvudsak baserade på torsk- och flatfisk. Konsumtionen av flertalet andra produkter har däremot stagnerat eller i vissa fall t. o. m. minskat och någon konsumtionsökning torde därför inte kunna förväntas.

Fångstkapaciteten hos ett fiskefartyg eller en fiskeflotta är enligt kommittén svår att entydigt bestämma. Kapaciteten beror inte enbart på fartygets eller fartygens storlek och utrustning. Den är i minst lika hög grad beroende av faktorer i omgivningen, t. ex. tillgången på fisk, avståndet mellan fiskeplatser och landningshamn samt bestämmelser om hur fisket får bedrivas. Vidare påverkas kapaciteten i hög grad av vilken fångstriktnings riktning fartyget eller fartygen har.

För att beräkna storleksordningen av det ekonomiska utbyte som behövs för att fisket skall få täckning för sina totala kostnader har kommittén ställt fiskeflottans totala kostnader i relation till värdet av de möjliga fångsterna. Därigenom kan en översiktlig bedömning göras av fiskeflottans kapacitetsförhållanden. Beräkningarna gör inte anspråk på absolut exakthet, eftersom ett antal osäkerhetsfaktorer alltid finns i beräkningar som denna. Materialet är dock enligt kommittén av sådan beskaffenhet att det kan tjäna som underlag för de överväganden som är erforderliga från kommitténs utgångspunkt.

Totalkostnaden för fiskeflottan och värdet av de möjliga fångstuttagen under de närmaste åren framgår av följande uppställning. (Värden i milj. kr. i 1975 års prisnivå.)

Fiskeflotta	Total kostnad	Möjlig fångst
Västerhavet	140	133
Östersjön	80	130
Summa	220	263

Kommittén framhåller att fångstmöjligheterna i västerhavet således inte är helt tillräckliga för den nuvarande fiskeflottan. I Östersjön finns efter gränsutvidgning möjligheter att kompensera detta bortfall.

Kommittén har mot denna bakgrund bedömt att de fångst- och avsättningsmöjligheter som beräknas föreligga under de närmaste åren är tillräckliga för att ge sysselsättning åt en fiskeflotta av den storlek som Sverige f. n. har. Utan de ökade fångstmöjligheter som fiskegräns-

utvidgningen medför skulle emellertid enligt kommittén en mycket betydande överkapacitet föreligga i den svenska fiskeflottan. Enligt kommittén krävs dock för att de ökade fångstmöjligheterna skall kunna tas till vara ökad flexibilitet i fråga om fångstinriktningen och en planering av fisket så att fisktillgångarna utnyttjas på bästa möjliga sätt.

Det är vidare enligt kommittén nödvändigt att noggrant följa kapacitetsutvecklingen i fisket så att denna håller sig inom de ramar som anges av fångst- och avsättningsmöjligheterna.

3.2 Målen för fiskeripolitiken

Fiskerikommittén har vid sina överväganden om fiskeripolitikens framtida utformning utgått från att de som arbetar inom fiskerinäringen skall ha en god försörjning och trygghet i tillvaron samtidigt som konsumenterna erbjuds en bra vara till rimliga priser. Detta förutsätter att man på bästa möjliga sätt kan ta tillvara och utnyttja de fångstmöjligheter som står till förfogande.

Fångstmöjligheterna är avhängiga av såväl beståndens storlek som tillgången på fiskevatten och fiskeflottans storlek och effektivitet. Storleken av de framtida fångsterna i Nordsjön, Skagerrak och Kattegatt liksom i viss utsträckning i Östersjön är enligt kommittén ytterligt svåra att beräkna.

Vid beräkning av fångstvolymen på längre sikt, dvs. efter år 1986, måste hänsyn tas till risken för ändrade förutsättningar för det svenska fisket i Nordsjön. Fiskerätten i hela Skagerrak är säkrad fram till år 2002.

Produktionsvolymen påverkas givetvis också av möjligheten att sälja fångsterna till priser som täcker produktionskostnaderna. Inom ramen för prisreglering och gränsskydd på fiskets område finns vissa möjligheter att skydda den inhemska avsättningen från störningar av tillfälliga överskott i utlandet. Avsättningen till export är däremot beroende av de internationella avsättningsförhållandena och möjligheterna till en lönsam avsättning kan därför variera kraftigt från år till år.

Kommittén framhåller att en viktig förutsättning för ett bärkraftigt svenskt fiske är att så god överensstämmelse som möjligt råder mellan tillgång och efterfrågan på fisk. I fråga om mindre sill torde f. n. en klar överproduktion föreligga, medan förhållandet är det motsatta i fråga om torskfisk.

Fångststorleken bör enligt kommittén avvägas så att vi får en produktion som ger oss den fisk vi behöver för färskkonsumtion, för beredningsindustrin och för foderändamål samt för en lönsam export. Om en sådan avvägning av produktionen kan åstadkommas att olönsamma överuttag undviks, skapas förutsättningar för att bestånden skall räcka för ett också på lång sikt uthålligt fiske.

Olika åtgärder behöver dock sättas in för att utnyttja fiskeflottan på

ett rationellt sätt. Därigenom kan nuvarande brist- resp. överskottssituation på enstaka fiskslag undvikas. Ett effektivt utnyttjande av fiskeflottan för att tillgodose konsumenternas och industrins behov av fisk är enligt kommittén den bästa garantin för en rimlig utkomst för fiskarna och lägsta möjliga priser för konsumenterna.

Som ett komplement till det svenska fiskets fångster kommer också i framtiden import av fisk och fiskprodukter att behövas. Avvägningen mellan vilka kvantiteter av olika fiskslag som skall produceras inom landet resp. importeras bör enligt kommittén göras med utgångspunkt i en bedömning av den långsiktiga utvecklingen av importpriserna i förhållande till kostnaderna för svenskfångad fisk av motsvarande slag. Tillfälliga variationer i importprisnivån bör däremot inte föranleda en ändrad produktionsvolym inom landet. Detta innebär att gränsskyddet på fiskvaruområdet bör ges en sådan utformning att avsättningsförhållanden inom landet inte påverkas av pristryckande import på grund av tillfälliga överskott av fisk i andra länder eller tillfälligt ändrade konkurrensförhållanden på den internationella marknaden.

Kommittén betonar vikten av att regionala och sysselsättningsmässiga skäl beaktas vid bedömningar av omfattningen och inriktningen av fisket. Sysselsättningen för den bofasta befolkningen i kust- och skärgårdsområden där fisket är av stor omfattning och möjligheterna till alternativ sysselsättning är små måste enligt kommittén tryggas.

Kommittén understryker särskilt att det är nödvändigt att den tillgängliga fångstkapaciteten utnyttjas så effektivt som möjligt så att kostnaderna för den fisk som det svenska fisket producerar kan hållas så låga som möjligt. Likaså understryks också att det är ett samhällsekonomiskt välmotiverat krav att de resurser som tas i anspråk för produktionen utnyttjas på bästa möjliga sätt. Från fiskerinäringens synpunkt är effektivast möjliga produktionsförhållanden en nödvändig förutsättning för en tillfredsställande konkurrensförmåga såväl på den svenska marknaden som vid export. Då föreligger även de bästa förutsättningarna för en tillfredsställande inkomstutveckling för näringens utövare.

Ett effektivt utnyttjande av tillgången på fisk och på fiskeflottans kapacitet är enligt kommittén också viktiga förutsättningar för att skapa trygghet för dem som arbetar inom fiskerinäringen. Den trygghet som gäller på arbetsmarknaden i övrigt bör enligt kommittén också gälla fiskets utövare.

Kommitténs förslag till prissystem utgår från att en rimlig inkomst skall garanteras dem som verkar inom fiskerinäringen. Priserna på fiskets produkter blir härvid tillsammans med effektiviteten i näringen avgörande. Utgångspunkten för prissättningen bör vara att de som arbetar inom fiskerinäringen skall ha en med de inom andra näringar verksamma jämförbar inkomst.

För att en sådan inkomst skall kunna nås utan att konsumenterna i oskäligen utsträckning drabbas krävs enligt kommittén att fiskerinäringen arbetar så rationellt som möjligt. Man bör eftersträva en fiskproduktion som inte är större än vad som kan avsättas till priser som täcker produktionskostnaderna.

Om inkomstutvecklingen inom fisket skall kunna följas krävs ett kontinuerligt statistiskt underlag.

Kommittén föreslår följande sammanfattande mål för fiskeripolitiken.

Målet för fiskeripolitiken bör vara att skapa förutsättningar för en effektiv och bärkraftig fiskerinäring som ger dem som arbetar inom näringen god försörjning och trygghet i tillvaron. Fångsternas storlek bör inom de gränser som anges av tillgången på fisk bestämmas av möjligheterna till en lönsam och stabil avsättning samt med hänsyn till kravet på sysselsättning i kust- och skärgårdsområden där fisket har stor regionalekonomisk betydelse. Fisket skall bedrivas så rationellt och fångsterna tas om hand, beredas och distribueras så effektivt att de som är sysselsatta i fiskerinäringen kan få en ekonomisk standard som är jämförbar med den som erbjuds inom andra näringar, samtidigt som konsumenterna erbjuds en bra vara till rimliga priser.

3.3 Fiskets omfattning och inriktning under de närmaste åren

Enligt de mål för fiskeripolitiken som fiskerikommittén har föreslagit bör fångsternas storlek, inom de gränser som anges av tillgången på fisk, bestämmas av möjligheterna till en lönsam och stabil avsättning.

Kommittén konstaterar att flertalet fiskslag för den svenska marknaden f. n. inte produceras i tillräcklig mängd av det svenska fisket. Därför importeras betydande kvantiteter för att täcka behovet. Samtidigt överstiger fångsterna av sill/strömming avsättningsmöjligheterna inom landet. Betydande kvantiteter måste därför avlastas marknaden och exporteras, i vissa fall till mycket låga priser. Överskott uppstår främst i fråga om sill/strömming av mindre storlekssortering. Det råder således f. n. en betydande obalans mellan produktionen av olika fiskslag i det svenska fisket och avsättningsmöjligheterna på marknaden.

Kommittén har redovisat en undersökning av fångstmöjligheterna i de fiskevatten som kommer att stå till det svenska fiskets förfogande i framtiden. Av undersökningen framgår att fisktillgången på längre sikt inte behöver hindra en viss ökning av fiskets omfattning. Under de närmaste åren är dock fångstmöjligheterna när det gäller flera viktiga områden och fiskslag starkt begränsade på grund av de senaste årens överfiskning främst i Skagerrak, Kattegatt och Nordsjön. De fångstkvantiteter som tilldelats Sverige för år 1977 innebär starkt minskade

fångster i förhållande till Sveriges traditionella nordsjöfiske. Sillfisket, som traditionellt är det viktigaste fisket i Nordsjön, är sålunda f. n. totalförbjudet.

Kommittén anför att möjligheter att öka det svenska fisket under de närmaste åren endast finns i Östersjön. Eftersom totalfångsten i Östersjön inte kan ökas måste ett ökat svenskt fiske innebära att andra länders fiske i den svenska fiskezonen minskas. Hur stora fångster som andra länder skall tillåtas att ta upp i den svenska fiskezonen i Östersjön kan avgöras först sedan Sveriges behov av fångster i denna zon fastställts. Utgångspunkten bör härvid enligt kommittén vara att, inom ramen för de kvantiteter fisk som efterfrågas på den svenska marknaden för färskkonsumtion, beredning och som fodermedelsråvara eller för export, så långt möjligt utnyttja den svenska fiskeflottans produktionskapacitet. Olönsam överskottsproduktion bör däremot enligt kommittén undvikas.

Kommittén har mot denna bakgrund angett de förändringar av fiskets omfattning och inriktning som kommittén, med hänsyn till den sannolika utvecklingen av fångst- och avsättningsmöjligheterna för fisk under de närmaste åren, har ansett nödvändiga för att uppnå en bättre balans mellan fångster och avsättningsmöjligheter.

De fångstvolymerna av bl. a. sill/strömming, torskfisk och foderfisk som anges i det följande bör enligt kommitténs bedömning kunna uppnås efter en tid av tre till fem år. Volymerna har beräknats utifrån de bedömningar av fångst- och avsättningsmöjligheterna som nu kan göras. Därför bör de angivna volymerna närmast ses som riktmärken för fångsterna.

Torskfisk. En betydande del av efterfrågan på torskfisk i Sverige tillgodoses genom import. Genom utvidgningen av den svenska fiskezonen får Sverige väsentligt ökade möjligheter att fiska torsk i Östersjön. Även i Skagerrak och Kattegatt bör fisket efter torskfisk kunna öka.

Kommittén framhåller att ett ökat torskfiske är nödvändigt för att trygga sysselsättningen och lönsamheten i fisket. Mot bakgrund av den stora importen av torskfisk till Sverige bör det enligt kommittén finnas avsättningsutrymme inom landet för ökade fångster av torskfisk.

På sydkusten och södra ostkusten bedrivs torskfisket f. n. praktiskt taget uteslutande under månaderna januari—maj, då torsken står nära den svenska kusten. Under hösten samlas torsken längre ut till havs bl. a. i ett område söder om Gotland, där den fiskas bl. a. av fiskare från Bornholm. Det svenska torskfisket i Östersjön under höstmånaderna är litet.

Den torsk som fiskas i södra Östersjön används främst för beredning av färska och frysta filéer. På sydkusten finns en väl utbyggd beredningskapacitet för filéer vilken dock endast kan utnyttjas under

torskfiskesäsongen, dvs. i stort sett under första halvåret. Under andra halvåret kan beredningskapaciteten inte utnyttjas på grund av brist på råvara.

Kommittén föreslår att torskfisket i Östersjön ökas bl. a. genom att fiske och beredning av torsk också bedrivs under andra halvåret. Även under första halvåret kan normalt ett ökat torskfiske bedrivas. Ökningen bör genomföras successivt under de närmaste åren genom att vissa av de fartyg som f. n. under andra halvåret fiskar sill/strömming stimuleras att i stället fiska torsk. Som riktmärke för produktionen av torsk i Östersjön anger kommittén 25 000 ton per år, vilket innebär en ökning med 8 000—10 000 ton.

Även i Kattegatt och Skagerrak bör ett ökat fiske av torskfisk eftersträvas. Totalt bör eftersträvas en sammanlagd fångst av ca 37 000 ton torskfisk per år.

Sill/strömming. Fiskerikommittén framhåller att betydande kvantiteter sill/strömming inte kan avsättas. Överskotten består huvudsakligen av småfallen sill/strömming. Samtidigt kan fisket av stora kvantiteter liten, icke lekmogen sill innebära betydande risker för de redan överfiskade sillbestånden i Nordsjön, Skagerrak, Kattegatt och Östersjön. Om fisket av småsill minskar innebär detta att fisket efter stor sill på några års sikt kan öka. Efterfrågan på stor sill överstiger tillgången inom landet, vilket bl. a. innebär att konserverindustrin importerar betydande kvantiteter sådan sill som råvara eller halvfabrikat.

Kommittén föreslår en begränsad minskning av sill/strömmingsfisket i syfte att förhindra dels överbeskattning av vissa sillbestånd, dels pristryckande överskott av liten sill/strömming. Utgångspunkten bör enligt kommittén vara att inte större kvantiteter av sill förs i land än vad som kan avsättas inom landet eller på export till priser som täcker produktionskostnaden. Minskningen bör genomföras genom att ett antal fiskefartyg som f. n. bedriver sillfiske i Östersjön under andra halvåret i stället stimuleras att fiska torsk. I den mån tillgången på stor sill i Skagerrak och Kattegatt är otillräcklig bör enligt kommittén även sillfiskare från dessa områden stimuleras att fiska torskfisk. Vid begränsningen av sillfångsterna bör emellertid hänsyn tas till att sill/strömmingsfisket i vissa områden har mycket stor betydelse för sysselsättningen i fisket och att några alternativa fiskarter inte finns i dessa områden. Detta gäller i första hand mellersta och norra ostkusten. I dessa områden kan fisket efter strömming enligt kommittén sannolikt inte minskas.

För den svenska marknaden (färskkonsumtion och beredning) torde enligt fiskerikommittén 32 000—35 000 ton sill/strömming per år behövas. Härtil kommer ca 27 000 ton som normalt direktlandas i utländska hamnar och ca 10 000 ton för kommersiell export.

Med hänsyn till nuvarande fångst- och avsättningsförhållanden för

sill föreslår kommittén att den årliga fångsten av sill/strömming av mindre storlekssortering minskas med 10 000—12 000 ton. Som rikt-
märke för sill/strömmingsfisket bör enligt kommittén under de när-
maste åren, då tillgången på stor sill är begränsad, gälla en fångst av
ca 70 000 ton per år. När tillgången på stor sill ökar, som en följd av
de nu vidtagna fångstbegränsningarna, bör fångsterna åter kunna ökas.

Foderfisk. Det svenska jordbruket förbrukar årligen 70 000—80 000
ton fiskmjöl som fodermedel. Över 80 % av fiskmjölsbehovet tillgodo-
ses genom import. Den svenska förbrukningen av fiskmjöl motsvarar
350 000—400 000 ton foderfisk.

Enligt kommittén är en viss ökning av fisket efter foderfisk nödvän-
dig för att bereda sysselsättning för de fiskare och fartyg som fått sys-
selsättningsvårigheter genom begränsningarna av sillfisket i Nordsjön,
Skagerrak och Kattegatt. Kommittén har emellertid starkt betonat att
fisket måste ske under sträng kontroll och i första hand med inriktning
på sådana arter som inte kan avsättas som direkt människoföda.

Kommittén anger som riktmarke för omfattningen av fisket efter fo-
derfisk 80 000—90 000 ton per år.

Räka. Fångsterna av kokräka har minskat sedan början av 1970-talet
och är nu ca 1 100 ton/år. Fångsterna av råräka ökade starkt under
de två första åren av 1970-talet för att år 1972 halveras. Efter år 1972
har råräkfångsterna åter ökat och var år 1976 t. o. m. större än fångs-
terna av kokräka. Det sammanlagda fångstvärdet av kok- och råräka har
under åren 1970—1976 varierat mellan 20 och 23 milj. kr.

Det svenska fiskets fångster av räka beräknas motsvara endast ca
10 % av avsättningen av räkor och räkprodukter på den svenska mark-
naden. Importen av kokt räka med skal (färsk och fryst) beräknas år
1976 ha uppgått till ca 7 400 ton.

Härutöver importeras betydande kvantiteter färdiga räkprodukter.

Kommittén anför att bestånden av nordhavsräka beskattas på ett
sätt som inger farhågor för beståndens framtid. Den största delen av
antalet fångade räkor är ung räka som inte deltagit i fortplantningen.
De kvantiteter räkungar som fångas som bifångst vid räkfisket, i genom-
snitt 300 per 1 000 råräkor, förs inte i land utan kastas överbord och
dör. Genom att öka maskstorleken i räktrålarna kan fångsterna av rå-
räka och räkungar minskas, medan fångsterna av större och värdefullare
kokräka kan ökas.

Kommittén föreslår att Sverige tar initiativ till förhandlingar med
berörda länder om en reglering av räkfisket.

Laxfisk och ål. Fisket efter laxfisk och ål har stor betydelse för kust-
fisket och för fisket i insjöarna. Lax fiskas dessutom till havs i Öster-
sjön. Några avsättningsproblem föreligger inte för ål och lax. I Öster-
sjön fiskas f. n. totalt ca 3 000 ton lax per år. Av denna fångst tar
Sverige ca 600 ton eller 20 %. Av all laxsmolt som produceras i öster-

sjöområdet, såväl naturlig som odlad, svarar Sverige för ca 70 %.

Fångsterna av ål i Östersjön har minskat från 1 500—2 000 ton/år under 1940- och 1950-talen till ca 800 ton under år 1974. En uppgång skedde dock under år 1975 till ca 1 400 ton. År 1976 minskade dock fångsten åter till ca 650 ton. De minskade fångsterna har uppgetts bero på att bestånden har minskat och inte på minskad fiskeansträngning.

Kommittén anför att goda möjligheter föreligger att öka fångsterna av ål och laxfisk i Östersjön genom utsättning av fiskungar.

Kommittén föreslår olika finansiella åtgärder för att främja utsättning av lax och ål i kustvatten och insjöar.

De fångstmängder som kommittén har angett som riktmärken för produktionen av olika fiskslag bör enligt kommittén kunna uppnås på tre till fem års sikt. Det är enligt kommittén emellertid uppenbart att förutsättningarna såväl i fråga om fångstmöjligheter som i fråga om avsättningsmöjligheter kan ändras under en ganska kort tidsperiod. Kommittén har särskilt pekat på att utvecklingen av vissa viktiga fiskbestånd f. n. är utomordentligt svårbedömd. Detta gäller t. ex. sillbestånden i Nordsjön, Skagerrak och Kattegatt.

Mot bakgrund härav anser kommittén att en fortlöpande planering av fiskets omfattning och inriktning är nödvändig för att de fiskeresurser som står till det svenska fiskets förfogande skall kunna utnyttjas på bästa sätt samtidigt som fiskeflottans kapacitet utnyttjas så rationellt som möjligt.

Kommittén föreslår att den fortlöpande planeringen sker i två olika tidsperspektiv i form av dels en årlig produktionsplan, dels en rullande plan för fisket under de närmaste tre till fem åren. Utgångspunkten för planeringsarbetet bör enligt kommittén vara de resurser av olika slags fisk som kan beräknas stå till förfogande för fisket under planeringsperioden. Vidare bör avsättningsmöjligheterna för olika fiskslag under planeringsperioden så långt möjligt bedömas.

3.4 Licensiering av yrkesfiske

Fiskerikommittén framhåller att fångsttekniken inom fisket har utvecklats snabbt under senare år och att fisket härigenom har kunnat bedrivas på ett tekniskt mer effektivt sätt. Följden härav har blivit överfiskning av värdefulla fiskbestånd, vilket i sin tur lett till olika beslut om begränsning av fångsterna.

Enligt kommittén kommer med all sannolikhet alla viktigare fiskarter i havet att vara föremål för fångstbegränsning antingen genom internationella överenskommelser eller beslut av kuststat. Det förhållandet att allt väsentligt fiske i framtiden torde komma att vara reglerat ställer mycket stora krav på planering av fiskets omfattning

och inriktning. För att fisket skall kunna bedrivas rationellt och fiskeflottan utnyttjas så effektivt som möjligt krävs att fiskeflottans totala fångstkapacitet är väl anpassad till den önskvärda produktionsvolymen inom fisket. Den planering som erfordras bör åvila samhället i samarbete med näringen i dess helhet.

Även inom kustfisket och insjöfisket är tillgången på fisk och fångstmöjligheternas utveckling i många områden svåra att överblicka för en enskild fiskare som vill etablera sig i näringen.

Kommittén framhåller vidare att förutsättningen för att de stödåtgärder som kommittén föreslår skall få avsedd effekt är att man på ett administrativt enkelt sätt kan avgränsa det yrkesmässiga fiske som skall få del av stödet från andra former av fiske, t. ex. fritids- och husbehovsfiske.

Mot denna bakgrund föreslår kommittén ett system med särskild licens — förvärvsfisketillstånd — för förvärvsmässigt fiske.

Kommittén föreslår två former av licens. För fiske med fiskefartyg som enligt sjölagen (1891: 35 s. 1) är skepp, dvs. har en största längd av minst tolv meter och en största bredd av minst fyra meter föreslås att licensen skall avse själva fartyget och sökas av befälhavare, eller om sådan inte är utsedd, av ägaren till fartyget. För övrigt förvärvsmässigt fiske föreslås att tillståndet skall vara personligt och sökas av var och en som vill utöva sådant fiske.

Kommittén anser att individuell licens bör beviljas alla som i dag bedriver yrkesmässigt fiske när systemet införs. Som kriterier på yrkesmässigt fiske bör härvid gälla att vederbörande under den senaste tolv månadersperioden har bedrivit fiske under minst sex månader och av detta fiske kan redovisa en bruttointäkt av minst det belopp som är gränsen för redovisning av mervärdesskatt, dvs. f. n. 10 000 kr. samt vara registrerad som redovisningsskyldig för sådan skatt.

Den som vid tidpunkten för licensprövningen är heltidssysselsatt i annat yrke än fiske bör enligt kommittén endast om särskilda skäl föreligger kunna få licens.

Om särskilda skäl föreligger bör licens kunna beviljas sökande som inte uppfyller de angivna kriterierna. Möjligheten till undantag är nödvändig för att hänsyn skall kunna tas till lokala förhållanden.

I fråga om sådan licens som avser fiskefartyg bör enligt kommittén vid systemets införande tillstånd kunna beviljas för svenskt fiskeskepp som under den senaste tolv månadersperioden har använts till fiske under minst sex månader. Fisket med fartyget bör härvid ha inbringat lägst det belopp som är gränsen för redovisning av mervärdesskatt. Fiskeföretaget bör vidare vara registrerat som skattskyldigt för sådan skatt. Om särskilda skäl föreligger bör emellertid licens även kunna beviljas för fiskeskepp som inte uppfyller dessa kriterier.

Det antal licenser som kan beviljas vid den fortlöpande tillämpningen

av systemet bör enligt förslaget beräknas i särskild ordning. Hänsyn bör härvid tas till fiskbeståndens storlek samt avsättningsmöjligheterna.

Samtliga licenser bör omprövas med jämna mellanrum. Det bör därvid undersökas om licensinnehavaren fortfarande är att anse som förvärvsfiskare. I den mån licensinnehavaren inte längre ägnar sig åt fiske i sådan omfattning att han uppfyller kraven för licens bör denna kunna dras in.

Innehav av licens bör enligt kommittén vara en förutsättning för att få del av de stödåtgärder som utgår till fisket. För vissa former av statligt stöd till fisket, t. ex. rationaliseringsstöd, krävs förutom licens även en prövning av förutsättningarna i det enskilda fallet för att stöd skall kunna utgå. Den som inte har licens bör således inte kunna få del av sådant statligt stöd som avser yrkesmässigt fiske.

Kommittén anför att innehav av licens bör berättiga till fiske med alla tillåtna fiskeredskap. Frågan om vilka fiskeredskap som skall få användas av fiskare utan licens behandlas av 1973 års fiskevattensutredning.

Licens bör enligt kommittén vara förenad med skyldighet att lämna uppgift om fångster samt fartygs- och redskapsinnehav m. m. i sådan omfattning att den fiskeriinventering som f. n. vart tredje år genomförs av SCB och fiskenämnerna blir överflödig.

Kommittén föreslår att licens för fiske med fiskeskepp skall prövas av fiskeristyrelsen, medan individuell licens skall prövas av fiskenämnden i det län där sökanden är bosatt.

I den mån någon ledamot i fiskenämneden anmäler skiljaktig mening i beslut rörande tillstånd bör enligt kommittén frågan hänskjutas till fiskeristyrelsen. När fråga om licens behandlas i fiskenämneden bör nämnden förstärkas med ytterligare en företrädare för yrkesfisket. I fiskeristyrelsen bör licensfrågor handläggas av en särskild licensdelegation. I delegationen bör styrelsens chef vara ordförande. I övrigt bör ingå representanter för statens jordbruksnämnd och Sveriges fiskares riksförbund.

3.5 Fiskets rationalisering

3.5.1 Utgångspunkter

Enligt fiskerikommittén är det från såväl näringsens som konsumenternas synpunkt nödvändigt att genom olika åtgärder skapa en effektiv fiskerinäring. En fortlöpande effektivisering av fisket i takt med den tekniska utvecklingen och rationaliseringen i andra länders fiske är nödvändig om det svenska fisket skall kunna bevara och stärka sin konkurrensförmåga.

Det är enligt kommittén självfallet i första hand de enskilda företagens sak att ta initiativ till åtgärder i syfte att effektivisera sina

företag. I en fiskerinäring som uppfyller kravet på hög effektivitet och som har en tillfredsställande lönsamhet borde, framhåller kommittén, sådana åtgärder i princip finansieras av företagen själva. I nuvarande läge kan dock inte näringen själv klara den erforderliga kapitalförsörjningen till investeringarna, varför ett fortsatt statligt stöd behövs.

Bedömningen av stödåtgärderna måste sättas in i sitt samhällsekonomiska och regionalpolitiska sammanhang. Bl. a. måste tillgången på fisk och fiskeflottans totala fångstkapacitet nogta beaktas.

Den fortsatta rationaliseringsverksamheten bör enligt kommittén inriktas såväl på åtgärder för att anpassa fångstkapaciteten till fångst- och avsättningsmöjligheterna för olika fiskslag som på förnyelse och förbättring av den befintliga fiskeflottan. En möjlighet för fisket att uppnå högre effektivitet är enligt kommittén att styra över fångstkapacitet från fiskslag där överproduktion förekommer till fiskslag där brist-situation råder.

För att fisket på längre sikt skall kunna bestå som näring är det enligt kommittén även nödvändigt att fiskeflottan successivt förnyas. En sådan förnyelse bör i princip också innebära en viss rationalisering, eftersom nya fartyg är effektivare än äldre.

Kommittén anför vidare att äldre fartyg kan göras effektivare och deras fångstkapacitet ökas genom att de exempelvis förses med starkare motorer, som ger ökad dragförmåga vid trålning. Andra åtgärder som kan medverka till en effektivisering av den befintliga fiskeflottan är att utrusta fartyg med arbetsbesparande utrustning som gör det möjligt att öka den effektiva fisketiden.

Enligt kommitténs mening bör det statliga stödet inriktas på att möjliggöra nyetablering, modernisering och strukturomvandling samt därutöver på forskning, utveckling och rådgivning.

3.5.2 Villkor för statligt rationaliseringsstöd

Det statliga rationaliseringsstödet bör enligt kommittén som regel utgå endast till företag som kan bedömas ha förutsättningar att klara sig i framtiden och ge sina utövare tryggad utkomst. För att ett företag skall bedömas uppfylla detta villkor måste företaget på sikt kunna uppnå en sådan lönsamhet att de i fisket heltidssysselsätta såväl på kort som lång sikt kan få en tillfredsställande manslott samtidigt som medel för framtida erforderliga rationaliseringar skapas.

Därutöver bör stöd kunna utgå till företag som utan att fullt ut uppfylla ovan angivna krav ändå bedöms kunna erbjuda rimliga villkor. Avgörande för om stöd skall ges eller inte bör bl. a. vara övriga sysselsättningsmöjligheter i området.

För att avgöra om nödvändig lönsamhet kan uppnås och tillfredsställande manslott tas ut fordras en lönsamhets- och likviditetsbedömning.

Kommittén framhåller att en bedömning av förutsättningarna för investeringen blir särskilt viktig vid nyetablering. För att ett nybildat fiskeföretag skall få statligt stöd till investeringen bör krävas att tillgången på fisk av det eller de slag som företaget avser att fiska finns i tillräcklig mängd i de vatten där fartyget är avsett att användas. Även avsättningsmöjligheterna bör självfallet beaktas. Förutsättningsbedömningen bör i princip avse den tid som företaget kan förväntas bestå, dvs. som regel fartygets beräknade ekonomiska livslängd. Självfallet kan förutsättningar för en etablering skapas genom att äldre fiskeföretag avvecklas. Förutsättningsbedömningen bör normalt kunna samordnas med licensprövningen.

Även i fråga om ett bestående fiskeföretag måste en förutsättningsbedömning göras innan statligt stöd lämnas. Innebär den tilltänkta investeringen att företagens fångstkapacitet ökas är det angeläget att de biologiska och marknadsmässiga förutsättningarna för detta prövas. Även om investeringen inte innebär kapacitetsökning är det angeläget att klarlägga om företaget har möjligheter att bestå på sikt och utvecklas till ett effektivt företag eller om den fångstkapacitet som fartyget representerar i stället bör överföras till ett annat fiskeföretag som bedöms ha bättre möjligheter att utvecklas.

För att komma i fråga för statligt stöd bör sökande, för att åtgärden skall kunna genomföras, vara i behov av statligt stöd.

Statligt stöd för förvärv av fiskefartyg bör enligt kommittén avse högst kostnaden för förvärvet. Köpeskillingen för fartyget bör för att statligt stöd skall kunna utgå vara skäligen med hänsyn till den avkastning som kan förväntas från fiske med fartyget.

Statligt stöd för andra åtgärder, t. ex. ombyggnad av fartyg eller investering i utrustning eller redskap, bör avse högst kostnaden för åtgärden.

Det statliga stödet bör kunna minskas om detta är motiverat med hänsyn till sökandens ekonomiska ställning och möjligheter att själv på rimliga villkor finansiera ett fartygsförvärv eller annan åtgärd.

För statligt lån eller lån med statlig garanti skall ställas tillfredsställande säkerhet. Kravet på säkerhet bör dock kunna efterges om särskilda skäl föreligger.

3.5.3 Rationaliseringsstödet utformning

Kommittén framhåller att en betydande kapitaltillgång numera krävs för investeringar i fisket. Enligt kommittén bör rationaliseringsstöd lämnas till förvärv av fiskefartyg endera i samband med nyetablering eller för att rationalisera driften i ett bestående fiskeföretag. Vidare bör stöd utgå till större ombyggnad av fiskefartyg, motorbyte eller annan liknande åtgärd som gör fartyget mer rationellt.

För utrustning av fartyget i samband med förvärv av fartyg eller

större ombyggnad bör stöd utgå liksom för utrustning eller redskap som behövs för övergång till annat fiske.

Slutligen föreslås att stöd skall kunna lämnas till fiskodling och utsättning av fisk samt till utveckling av fiskeredskap.

Kommittén föreslår att rationaliseringsstöd bör utgå i form av statsbidrag, fiskerilån och/eller statlig lånegaranti.

Statsbidrag. Statsbidrag bör utgå i samband med nybyggnad av fiskerifartyg. Om särskilda skäl föreligger bör statsbidrag även utgå vid byte av fartyg om bytet leder till modernisering av flottan. Bidraget bör utgå med högst 10 % av godkänd kostnad för fartyget, dock med högst 100 000 kr. Statsbidrag bör också kunna utgå till fiskodling och utsättning av fisk med högst 25 % av godkänd kostnad, dock högst 50 000 kr.

Statsbidrag bör inte lämnas om sökanden själv eller tillsammans med familjemedlem har likvida medel eller inkomst av sådan storlek att statsbidrag inte kan anses motiverat. Statsbidrag bör lämnas som avskrivningslån.

Fiskerilån. Fiskerilån bör lämnas med högst 1 milj. kr till ett och samma företag. Om statsbidrag har utgått till företaget bör fiskerilånet minskas med bidragsbeloppet.

Lånets återbetalningstid bör anpassas till den ekonomiska varaktighetstiden för fartyget eller den utrustning som lånet avser. Det bör ankomma på fiskeristyrelsen att bestämma amorteringstid.

Fiskerilån bör som hittills vara räntefritt under de två första åren. Räntan bör därefter löpa med en räntesats som motsvarar två tredjedelar av statens normalränta.

För fiskerilån bör ställas tillfredsställande säkerhet. Kan den som söker fiskerilån inte ställa säkerhet bör lån ändå få beviljas, om det med hänsyn till låntagarens eller företagets förhållanden bedöms kunna ske utan oskälig risk.

Statlig lånegaranti. Statlig lånegaranti bör förutom för de ändamål som angetts i det föregående även kunna lämnas för lån till driftskapital.

För lån för vilket garanti beviljas bör ställas tillfredsställande säkerhet. Kan den som söker garanti inte ställa säkerhet bör garanti ändå kunna beviljas om det med hänsyn till låntagarens eller företagets förhållanden bedöms kunna ske utan oskälig risk. Lånegaranti bör ställas endast för lån i bankaktiebolag, sparbank, hypoteksförening eller föreningsbank eller annan kreditinrättning, som den garantibeviljande myndigheten godkänner som långgivare.

Lånegaranti bör kunna lämnas för driftslån också till belopp som erfordras för att bestrida nödvändiga driftsutgifter för att få i gång fisket efter förvärv av fiskerifartyg eller annan mera omfattande investering. Storleken av driftslån bör avvägas bl. a. med hänsyn till att sökandens

eget kapital i första hand bör användas till drift- och rörelsekapital och att möjligheterna utnyttjas till en sund finansiering av företaget.

Det bör ankomma på fiskeristyrelsen att bestämma om amorteringstid också för lån med statlig lånegaranti.

Särskilt rationaliseringsstöd. Ett särskilt rationaliseringsstöd bör enligt fiskerikommittén kunna utgå i kust- och skärgårdsområden eller vid insjöar, där fisket har särskild betydelse som försörjningsunderlag för en bofast befolkning och där alternativa sysselsättningsmöjligheter inom rimligt pendlingsavstånd saknas.

Sådant särskilt rationaliseringsstöd bör lämnas som statsbidrag i form av avskrivningslån för samma ändamål som ordinarie rationaliseringsstöd. Stöd bör utgå med högst 50 % av det bidragsberättigade investeringsbeloppet. Statsbidraget bör dock inte överstiga 100 000 kr. Bidraget bör efter särskild prövning kunna lämnas också till annan investering än till nybygge eller byte till modernare fartyg.

Övriga frågor. Kommittén framhåller vidare att det finns skäl att stimulera företag som är inriktade på visst fiske att övergå till annat fiske. Som exempel har kommittén angett att ett företag, vars fiske huvudsakligen är inriktat på sill, bör stimuleras att övergå till fiske efter torsk, kolja, vitling m. fl. fiskslag som normalt anses som "bristfiskar", dvs. där efterfrågan överstiger utbudet inom landet. För att ett fiskeföretag skall kunna ändra sin fångstinriktning krävs ofta vissa investeringar. I vissa fall är det nödvändigt att fiskeföretaget byter fartyg, i andra fall räcker det med att komplettera redskap och utrustning.

För att främja en önskvärd inriktning på fisket föreslår kommittén särskilt stöd till fiskeföretag som vill byta fångstinriktning på ett sätt som leder till ett bättre utnyttjande av bestånden och flottan.

Stödet bör utgå som statsbidrag i form av avskrivningslån upp till 50 % av kostnaderna för de investeringar som föranleds av den ändrade fångstinriktningen, dock högst 100 000 kr. För återstoden av investeringen bör fiskerilån kunna lämnas enligt tidigare redovisade regler. En förutsättning för stödet bör vara att företaget uppfyller angivna lönsamhets- och likviditetskriterier.

Kommittén konstaterar också att fiskeflottan har en hög medelålder. Särskilt gäller detta de mindre och medelstora fartygen. Av 216 fiskefartyg i Göteborgs och Bohus län i storleksklassen 10—75 bruttoton är inte mindre än 129 eller nära 60 % av antalet fartyg byggda före år 1940. På sydkusten är 40 % av fartygen i samma storleksklass byggda före år 1940. Även på ostkusten är många fartyg gamla. Särskilt påfallande är enligt kommittén att endast ett litet antal mycket stora fartyg byggts sedan mitten av 1960-talet. Många äldre fiskefartyg har moderniserats och är effektiva och rationella fartyg.

För att fisket på sikt skall kunna bestå som näring krävs enligt kommittén att fiskeflottan successivt förnyas. Enligt kommittén bör den

utformning av rationaliseringsstödet som den har föreslagit kunna bidra till detta. Kommittén pekar också på ytterligare åtgärder som bör kunna vidtas för att förbilliga och påskynda en förnyelse av flottan.

En medelstor trålare kostar f. n. ca 4 milj. kr. Enligt kommittén bör kostnaderna för att bygga fiskefartyg kunna minskas om fartygen byggs i längre serier. Under senare år har knappast något fiskefartyg, bortsett från mindre fiskebåtar, byggts på svenska varv. Mot bakgrund härav och av de sysselsättningssvårigheter som råder inom varvsindustrin föreslår kommittén att fiskeristyrelsen och styrelsen för teknisk utveckling får i uppdrag att i samarbete med Sveriges fiskares riksförbund och svenska varv utveckla fiskefartyg som är lämpade för fiske i svenska fiskevatten, och som kan tillverkas i längre serier och till rimliga kostnader vid svenskt varv.

Kommittén föreslår vidare att en plan för fiskeflottans förnyelse upprättas i samråd mellan fiskeristyrelsen och Sveriges fiskares riksförbund. Planen bör vara vägledande för tillämpningen av rationaliseringsstödet i detta avseende. Planen bör utgå från att de fartyg som är byggda före år 1940 ersätts före år 1990.

Fiskerikommittén beräknar att en årlig fiskerilåneram av 25 milj. kr. behövs för det rationaliseringsprogram kommittén förordar. Härutöver beräknar kommittén 5 milj. kr. per år till statsbidrag i de olika former kommittén har föreslagit. För lånegarantier beräknar kommittén den nuvarande ramen på 20 milj. kr. som tillräcklig.

3.6 Prisreglering och gränsskydd

3.6.1 Utgångspunkter

Kommittén anför att fångster och avsättningsförhållanden även i framtiden kommer att variera så att förstahandspriserna på fisk inom landet behöver stödjas genom prisreglering och gränsskydd. Dessa stödåtgärder bör ses som medel att nå de av kommittén föreslagna målen för fiskeripolitiken.

Ett av huvudsyftena med prisregleringen på fisk är enligt kommittén att skapa sådana lönsamhetsförhållanden för fisket att inkomstmålet kan nås. Inkomstmålet enligt kommitténs förslag innebär att de som är verksamma inom fiskerinäringen skall kunna få en ekonomisk standard som är jämförbar med den som erbjuds inom andra näringar. Enligt kommitténs uppfattning bör dock inte en automatisk inkomstföljsamhet för fisket i förhållande till någon bestämd grupp i samhället tillämpas. I stället bör övervägandena bygga på en allsidig bedömning av inkomstförhållandena inom näringen. Förutom inkomstutvecklingen för näringen som helhet, måste även inkomstfördelningen mellan olika grupper av fiskare beaktas.

I en prisreglering som syftar till att påverka inkomsterna i fisket

krävs ett beslutsunderlag i form av statistik över inkomst- och kostnadsutvecklingen inom fisket. För att ett tillfredsställande beslutsunderlag skall erhållas krävs vissa förbättringar och kompletteringar i de deklarationsundersökningar för fiskare som f. n. görs varje år av SCB.

Enligt kommittén varierar såväl inkomstnivån som inkomstutvecklingen kraftigt mellan olika grupper av fiskare. Inkomstnivån, sådan den framkommer i deklarationsundersökningen, är fortfarande låg för stora grupper av fiskare trots att yrkesfiskarnas taxerade inkomster under perioden 1970—1975 steg med i genomsnitt 14 % per år.

Enligt kommittén är det såväl från det allmännas som från fiskets synpunkt viktigt att fiskets produktionsvolym anpassas till avsättningsmöjligheterna för olika fiskslag på den inhemska marknaden och vid export.

Prisregleringen bör därför enligt kommittén utformas så att den stimulerar fisket att i ökad utsträckning producera de fiskslag där efterfrågan på främst den inhemska marknaden är större än utbudet, medan fångsterna av de fiskslag som normalt ger stora överskott bör begränsas.

En självklar utgångspunkt för prisregleringens och gränsskyddets utformning är enligt kommittén att konsumentpriserna på fisk skall hållas på en i förhållande till andra livsmedel rimlig nivå. Att konsumentpriserna inte är högre än nödvändigt ligger också i fiskerinäringens eget intresse, eftersom i förhållande till andra livsmedel höga konsumentpriser på fisk kan leda till minskad konsumtion och därmed till minskat avsättningsutrymme för näringens produkter.

Av särskild betydelse i detta sammanhang är hur prisstödet på jordbruksområdet är utformat och vilken prisnivå som tillämpas på substituerbara jordbruksprodukter. Vid avsättningen inom landet konkurrerar fiskets produkter nämligen med andra livsmedel, vilkas prisbildning bestäms inom ramen för jordbruksprisregleringen. Fram till början av 1970-talet avvägdes priserna inom jordbruksprisregleringens ram med hänsyn till överväganden om bl. a. jordbrukarnas inkomstutveckling i förhållande till andra befolkningsgrupper. Under senare år lämnas med utgångspunkt i samma avvägning stödet till jordbruket i betydande utsträckning även i form av direkta pristillägg. Detta innebär att konsumentpriserna på vissa jordbruksprodukter på den inhemska marknaden blir lägre än om jordbrukets inkomstkrav helt skulle tillgodoses genom höjda konsumentpriser. Så länge detta förhållande råder är det enligt kommitténs uppfattning inte möjligt att genom marknadsreglerande åtgärder och gränsskydd höja priset på fisk till den nivå som skulle erfordras för att nå den för fisket tidigare angivna önskvärda inkomsten. Även från konsumentsynpunkt är en sådan utformning av prisregleringen på fisk enligt kommitténs mening olämplig. Om den i så fall eftersträfvade prisnivån på svenskfångad fisk skall kunna upprätthållas

krävs nämligen att även priserna på importerad fisk höjs till motsvarande nivå. Eftersom svenskfångad fisk endast utgör ca en tredjedel av den fisk som konsumeras inom landet skulle detta uppenbarligen vara mycket oförmånligt för konsumenterna.

Prisstödet till fisket bör därför enligt kommittén i stället lämnas genom pristillägg på den inhemska produktionen i den mån de i det följande föreslagna normpriserna inte uppnås på marknaden.

De åtgärder som kan vidtas inom ramen för prisregleringen på fisk är dock enligt kommittén inte tillräckliga för att främja låga konsumentpriser på fisk. Förstahandspriserna utgör nämligen endast en liten del av priset i konsumentledet. Från såväl näringsens som konsumenternas synpunkt är en fortgående effektivisering av såväl fisket som distributionen av fisk nödvändig.

Prisregleringens utformning påverkar även råvarukostnaderna för den industri som vidareförädlar fiskets produkter. Fiskberedningsindustrin har stor betydelse för avsättningen av fisk. Genom sin starka koncentration till Göteborgs och Bohus, Kristianstads och Blekinge län har denna industri också stor betydelse för sysselsättningssvaga regioner. Mot denna bakgrund har fiskerikommittén ansett att prisreglering och gränsskydd bör utformas så att den svenska fiskberedningsindustrins avsättningsmöjligheter inte försvåras.

3.6.2 Prisregleringens utformning

Utgångspunkter. Kommittén anför att de nuvarande formerna för prisreglering på fisk innebär att en lägsta prisnivå upprätthålls på den svenska marknaden för färskkonsumtion och beredning. För de flesta fiskslag som omfattas av regleringen bestäms priserna på den svenska marknaden i hög grad av det internationella marknadsläget. För att främja avsättningen av fisk och på bästa sätt tillvarata marknadens efterfrågan måste minimi- och garantipriserna anpassas till utvecklingen av marknadspriserna för ifrågavarande fiskslag. Vid en internationell prisuppgång kan minimipriserna som regel höjas och fisket således få ökade inkomster. När fiskpriserna på den internationella marknaden sjunker måste, om avsättningen av fisk skall kunna bibehållas, minimipriserna i princip sänkas, vilket leder till minskade inkomster för fisket. I praktiken kan emellertid en nedgång i priserna för fisk som förs i land i Sverige i viss utsträckning motverkas av prisregleringsåtgärder. Möjligheterna att upprätthålla i förhållande till marknadsprisnivån höga minimipriser begränsas dock av de medel som står till Svensk fisks förfogande. Enligt grunderna för prisregleringen bör nämligen Svensk fisk, när minimi- och garantipriserna fastställs, beakta att utgifterna för pristödet håller sig inom ramen för de medel som enligt statsmakternas beslut disponeras av föreningen.

I ett svagt marknadsläge kan således inom vissa gränser förstahands-

priserna på fisk inom landet hållas uppe genom regleringsåtgärder. Detta kan dock medföra att betydande kvantiteter fisk måste undandras marknaden som överskott. Dessa får avsättas till låga priser utomlands eller inom landet för djurföda och beredning av fiskmjöl, vilket medför stora kostnader för regleringen.

Fiskets inkomstförhållanden och kostnaderna för prisregleringen på fisk påverkas enligt kommittén i stor utsträckning av det internationella marknadsläget för fisk.

I ett svagt internationellt marknadsläge har det visat sig att minimiprissystemet i praktiken är otillräckligt för att inom en rimlig kostnadsram tillförsäkra fiskarna en rimlig inkomstnivå. När priserna på den internationella marknaden för fisk stiger, leder detta ofta till starkt ökade priser på fisk inom landet, vilket inte är tillfredsställande från konsumentsynpunkt.

Kommittén har i detta sammanhang erinrat om att den mot bakgrund av svårigheterna för fisket under budgetåret 1975/76 ansåg det nödvändigt att föreslå särskilda pristillägg på fisk. Enligt kommitténs bedömning behövdes pristilläggen för att förbättra lönsamheten inom fisket. Inkomstförbättringar för fisket kunde visserligen tekniskt uppnås inom ramen för minimiprissystemet. Höjda minimipriser på fisk skulle dock ha lett till ökade konsumentpriser, vilket sannolikt skulle ha minskat avsättningen och medfört ökade överskott av fisk.

Kommittén anser att den internationella marknadsituationen inte bör vara avgörande för fiskets inkomstutveckling och för priserna på fisk inom landet. Förstahandspriserna på fisk bör enligt kommittén i stället avvägas med utgångspunkt i av kommittén angivna mål. Härvid bör fisket tillförsäkras de priser som med hänsyn till kostnadsutvecklingen inom fisket behövs för att de inom fisket verksamma skall tillförsäkras en med andra grupper jämförbar standard, samtidigt som konsumenterna erbjuds en bra vara till rimliga priser.

Mot bakgrund härav har kommittén utformat ett förslag till prisregleringssystem, som enligt kommittén beaktar såväl fiskarnas som konsumenternas intressen. Förslaget innebär att prisstöd utgår i den mån det efter överläggningar överenskomna priset inte kan uppnås på marknaden. Konsumenternas intressen tillvaratas genom att de får ett ökat inflytande över prissättningen och genom att särskilda åtgärder kan sättas in om priserna överstiger den nivå som krävs för att ge fisket tillfredsställande inkomster.

Kommitténs förslag innebär att s. k. normpriser fastställs för olika fiskslag och sorteringar. Om de förstahandspriser som uppnås på marknaden understiger normpriserna bör pristillägg utgå till fiskaren. Pristillägg bör dock utgå endast för vissa s. k. normkvantiteter som fastställs på samma sätt som normpriserna. Normkvantitet skall fastställas med utgångspunkt i behovet av fisk för färskkonsumtion, beredning

och foderändamål inom landet samt lönsam export. Dessutom föreslås att också ett lägstapris och ett överskottspris skall fastställas.

Normpris. Normprisets funktion bör vara att ange den nivå för förstahandspriset på ett visst fiskslag som behövs för att de inom fisket verk samma skall få en rimlig utkomst av sitt arbete. Om marknadspriset inte når upp till normpriset bör pristillägg utgå. Pristillägg föreslås utgå med 75 % av skillnaden mellan överenskommet normpris och uppnått marknadspris. Detta utgör en stimulans att söka få ut så högt pris som möjligt på marknaden.

Pristillägget kan enligt kommittén i praktiken beräknas på de genomsnittliga marknadspriser som uppnåtts för olika fiskslag och sorteringar under en viss regleringsperiod, t. ex. en månad. Beräkningen av genomsnittspris och pristillägg bör ske gemensamt för alla fiskelag som tillhör en viss fiskförsäljningsförening. Enligt kommittén är det i ett normprissystem naturligt att tillämpa kollektiv avräkning. Beräkningen av uppnått marknadspris bör enligt kommittén kunna ske med utgångspunkt i partipriset. Normprissystemet förutsätter vidare att partipriset noga definieras.

Normpriserna bör normalt fastställas för hela regleringsåret, som omfattar tiden den 1 juli—den 30 juni. Det bör dock vara möjligt att fastställa olika normpriser för olika delar av regleringsåret.

Normkvantitet. Enligt kommittén bör normpriset gälla endast för en viss överenskommen normkvantitet, som skall gälla för hela regleringsåret och omfatta hela landet. Normkvantitet bör fastställas för alla fiskslag där risk för olönsam överproduktion föreligger.

Vid fastställande av normkvantitet bör hänsyn tas till behovet av fisk för olika avsättningsändamål. I den mån fiskeflottans struktur inte är anpassad till avsättningsmöjligheterna för olika fiskslag, måste under en övergångstid även detta beaktas. Temporärt kan det således vara nödvändigt att fastställa större normkvantiteter för vissa fiskslag än vad som är motiverat med hänsyn till avsättningsmöjligheterna.

Formerna för fördelningen av normkvantiteterna mellan olika delar av landet och mellan olika tider av året bör enligt förslaget ingå som ett led i den förutsatta överenskommelsen.

För de fångster som överstiger normkvantiteten skall inte den i normprissättningen inbyggda inkomsttryggheten garanteras. Enligt kommitténs mening bör det vara en uppgift för näringen att utan stödåtgärder avyttra dessa fångster.

Lägstapris och överskottspris. Enligt kommittén bör ett lägstapris för försäljning av fisk fastställas. Fisk som inte kan säljas till lägstapris bör betraktas som överskott. Överskotten bör som hittills övertas av föreningen Svensk fisk.

För de överskott som fortlöpande uppstår under en viss period bör Svensk fisk betala ett s. k. överskottspris. Överskottspriset bör fast-

ställas av Svensk fisk och i huvudsak motsvara vad Svensk fisk kan beräknas få in vid försäljning av överskotten. Överskottspriset bör således vara lägre än lägstapriset. Fisken måste bjudas ut till minst lägsta pris innan den anmäls som överskott.

Kommittén föreslår att vid slutet av en regleringsperiod avstämning görs mot den för perioden gällande normkvantiteten. Om den kvantitet som under regleringsperioden sålts till minst lägsta pris understiger normkvantiteten bör de kvantiteter som övertagits av Svensk fisk till överskottspris kunna räknas in upp till normkvantiteten. För de kvantiteter som på detta sätt räknas in i normkvantiteten bör pristillägg utgå med 75 % av skillnaden mellan överskottspris och normpris.

Lägstapriserna behövs för att marknadens efterfrågan bäst skall kunna tas till vara. Lägstapriserna bör därför i mycket hög grad kunna anpassas till marknadsläget.

Det bör enligt kommittén ankomma på Svensk fisk att fastställa lägsta pris för de fiskslag som åsatts normpris. I samband med att lägsta priset fastställs bör föreningen eftersträva att avsättningen av fisk i största möjliga utsträckning främjas och att kostnaderna för prisregleringen blir så låga som möjligt. Beslut om lägsta priser bör enligt kommittén bygga på överväganden om marknadsläget för olika fiskslag, och avvägningen av lägsta priserna göras så att överskotten blir så små som möjligt.

Övriga frågor. Det bör enligt kommittén ankomma på statens jordbruksnämnd att årligen efter överläggningar med fiskets förhandlingsdelegation och nämndens konsumentdelegation avge förslag till normpriser och normkvantiteter för viktigare fiskslag för det kommande regleringsåret. I samband med överläggningarna bör även frågan om vilka fiskslag som skall omfattas av systemet med normpriser behandlas. Enligt kommittén bör under vissa förutsättningar även fisk som av svenska fiskare landas utomlands kunna omfattas av normprissystemet.

Förslaget till normpriser och normkvantiteter bör före regleringsårets början prövas av statsmakterna. Statsmakterna bör samtidigt ta ställning till en fiskeplan för regleringsåret enligt de grunder som kommittén har föreslagit.

I samband med överläggningarna behövs ett omfattande underlag i form av statistik över inkomst- och kostnadsutvecklingen i fisket samt bedömningar och prognoser över marknadsutvecklingen under regleringsåret. Enligt kommittén bör materialet om kostnads- och inkomstutvecklingen inom fisket kunna bygga på SCB:s deklarationsundersökning för fiskare. Denna undersökning bör emellertid byggas ut och förbättras. Eftersom deklarationsmaterialet inte visar de löpande aktuella inkomst- och kostnadsförhållandena måste det kompletteras med vissa uppgifter. De viktigaste kostnadsposternas utveckling, liksom fiskpriser- nas utveckling, bör löpande följas och genom kalkylmodeller relateras till den senast tillgängliga deklarationsundersökningen.

Kommittén framhåller att det är angeläget att konsumenternas krav på ett tillfredsställande urval av fisk till acceptabla priser beaktas vid utformningen av prisstödet till fisket. Kommittén anser att höga konsumentpriser på fisk kan vara till nackdel också från fiskets synpunkt eftersom avsättningsmöjligheterna för fisk påverkas av fiskprisernas relativa nivå. Enligt kommittén bör konsumenterna ges ett motsvarande inflytande över utformningen av prisregleringen på fisk som de har när det gäller prisregleringen på jordbruksprodukter. Detta bör ske genom att konsumentdelegationen aktivt medverkar i de överläggningar som enligt kommitténs förslag skall föregå fastställandet av normpriser och normkvantiteter för olika fiskslag som skall omfattas av regleringen. Konsumenterna har ett starkt intresse av att delta i överläggningarna också därför att finansieringen av prisstödet till fisket enligt fiskerikommitténs förslag också i framtiden i betydande utsträckning bör ske genom avgifter som tas ut på förstahandsförsäljningen och importen av fisk. Avgifterna påverkar konsumentpriserna på fisk.

Kommittén framhåller att normpriset innebär en avvägning mellan fiskerinäringens intresse av att nå tillfredsställande inkomster och konsumenternas intresse av rimliga priser på fiskets produkter. Det är självfallet angeläget från konsumentsynpunkt att priserna på fisk inte under någon längre tid väsentligt överstiger fastställda normpriser. Även fiskerinäringens intresse av största möjliga varaktiga avsättning av fisk talar starkt för att fiskpriserna inom landet inte genom t. ex. utvecklingen på den internationella marknaden för fisk stiger till en nivå som leder till köpmotstånd. Enligt kommittén bör det därför finnas möjlighet att när förstahandspriserna på fisk tenderar att stiga väsentligt över de överenskomna normpriserna vidta särskilda åtgärder. Om prisökningarna beror på inflytande från den internationella marknaden för fisk bör såsom f. n. en exportavgift kunna tas ut. Andra åtgärder som bör kunna användas för att motverka alltför höga fiskpriser är att tillfälligt sänka eller helt ta bort prisregleringsavgiften för importfisk samt att mjuka upp eller slopa de kvantitativa begränsningarna av importen.

Enligt kommittén lämpar sig ett system med normpriser bäst för en situation där huvuddelen av förstahandsomsättningen av fisk sköts av fiskarägda fiskförsäljningsföreningar. F. n. omhänderhas också större delen av utbudet av fisk, om man bortser från auktionsförsäljningen på västkusten, av sådana föreningar. I bl. a. Skåne finns dock ett antal privata grossister som köper fisk direkt från fiskare.

Enligt kommittén finns självfallet inget hinder mot att de fiskare som säljer sina fångster till en privat fiskmottagare också omfattas av systemet med normpriser. Den praktiska tillämpningen av systemet kan dock behöva avvika något från vad som tillämpas för producentkooperativa föreningar. Det kan t. ex. bli aktuellt med vissa särskilda bestämmelser för att trygga att prisstödet oavkortat kommer fisket tillgodo. Vidare bör

i samband med överläggningarna en viss del av normkvantiteten avskiljas för de fiskare som levererar sina fångster till mottagare utanför en gemensam organisation av försäljningsföreningar.

Den närmare tekniska utformningen av normprissystemet blir beroende bl. a. av hur en gemensam organisation av fiskförsäljningsföreningar utformas. Kommittén betonar, utan att ta ställning till hur en gemensam fiskförsäljningsorganisation byggs upp, att normprissystemet förutsätter att en sådan kommer till stånd. När normprissystemet kan börja tillämpas är också beroende av när en sådan organisation kommer till stånd. Enligt kommittén är det angeläget att organisationen kan börja sin verksamhet så snart som möjligt. Ett nytt prisregleringssystem torde enligt kommittén tidigast kunna tillämpas fr. o. m. budgetåret 1979/80.

Det har inte varit möjligt för kommittén att gå in på den närmare tekniska utformningen av systemet med normpriser. Kommittén föreslår därför att regeringen snarast tillsätter en särskild arbetsgrupp med uppdrag att utarbeta förslag till den närmare tekniska utformningen av normprissystemet.

3.6.3 Prisregleringens finansiering

Kommittén anför att finansieringen av prisregleringen på fisk påverkar priserna på fisk. Om prisregleringen finansieras med avgifter på svenskfångad och importerad fisk kan man anta att avgiften slår igenom på konsumentpriserna på fisk. Kostnaderna för prisregleringen får således bäras av konsumenterna i förhållande till deras konsumtion av fisk. Ökade konsumentpriser kan också befaras leda till minskad avsättning av fisk. Om prisregleringen i stället finansieras med budgetmedel leder det inte till ökade konsumentpriser på fisk. Kostnaderna för stödet betalas i detta fall i stället av konsumenterna som skattebetalare.

Det är enligt kommittén självfallet ett starkt allmänt intresse att konsumentpriserna på fisk hålls så låga som möjligt. Även från fiskets egen synpunkt är låga konsumentpriser på fisk önskvärda för att främja avsättningen. En ökning av avgiften med någon enstaka procentenhet kan enligt kommittén inte rimligtvis påverka konsumtionen.

Genom en utvidgning av avgiftsunderlaget kan vidare ökade medel tillföras prisregleringen.

Kommittén föreslår att prisregleringsavgift införs på svenskfångad och importerad ål, lax, långa och foderfisk samt på fiskmjöl, torr fisk och panerade fiskfiléer m. m. som importeras till Sverige. Prisregleringsavgiften föreslås i fortsättningen uppgå till 4 %. Vidare bör avgift tas ut även på fisk som landas utomlands. Tekniskt kan avgiftsuppbörden i det sistnämnda fallet ske genom att fiskarnas organisationer åtar sig att betala in en avgift för den fisk som deras medlemmar landar

utomlands. Genom kommitténs förslag beräknas inkomsterna i prisregleringskassan komma att öka till ca 28 milj. kr./år.

Enligt kommittén bör det ankomma på statens jordbruksnämnd att i sitt förslag till normpriser och normkvantiteter för det framförliggande regleringsåret också redovisa en beräkning av de kostnader som förslaget medför. Härvid bör jordbruksnämnden efter överläggningar med de båda delegationerna även föreslå de ändringar i avgiftsuttaget som behövs. Det bör därefter ankomma på statsmakterna att besluta om kostnaderna skall täckas genom avgifter eller till viss del av budgetmedel.

3.6.4 Gränsskyddet

Enligt kommitténs mening har Sverige ett i förhållande till andra länder begränsat gränsskydd på fiskvaruområdet. Genom kvantitativ reglering upprätthålls dock ett starkt gränsskydd för de från det svenska fiskets synpunkt viktigaste arterna av färsk fisk.

Kommittén anser att det nuvarande gränsskyddet behöver förstärkas för att förhindra import till onormalt låga priser, som hotar att störa den inhemska prisregleringen.

Enligt kommittén bör ett vidgat system med importminimipriser kunna medverka till stabilare avsättningsförhållanden på den svenska marknaden och härigenom underlätta tillämpningen av prisregleringen på fisk. Kommittén har erinrat om att åren 1975 och 1976 präglades av betydande avsättningssvårigheter och låga priser på den internationella marknaden för fisk. Marknadsstörningarna medförde även ett betydande tryck på den svenska marknaden. Även om priserna på fisk som landades i Sverige för konsumtion inom landet i viss utsträckning kunde upprätthållas genom prisregleringsåtgärder, skedde detta till priset av mycket stora överskott av fisk och med stora kostnader för regleringen som följd. Även i framtiden kan avsättningssvårigheter eller ändrade konkurrensförhållanden på den internationella marknaden för fisk leda till allvarliga marknadsstörningar inom landet. Vidare kan tillämpningen av en restriktiv importpolitik i andra länder, t. ex. till följd av de s. k. referenspriserna i EG, medföra ett ökat tryck på den svenska marknaden, som har ett relativt svagt gränsskydd. Liberaliseringen av den svenska importpolitiken gentemot bl. a. länder med centraliserad export kan också skapa behov av importskydd om ett pristryck på den svenska marknaden därigenom skulle bli följden. Importminimipriserna bör följaktligen syfta till att priserna allmänt stabiliseras.

Vid utformningen av ett system med importminimipriser bör hänsyn tas till konsumenternas krav på ett tillfredsställande urval av fisk till så låga priser som möjligt. Det är vidare angeläget att inte genom att fördyra fiskberedningsindustrins råvaruinköp ytterligare försämra denna industris redan ansträngda konkurrensläge.

Enligt kommitténs mening har frysta fiskfiléer ett svagt gränsskydd som inte utgör tillräckligt skydd mot lågprisimport. Med hänsyn till den stora konsumtionen i Sverige av frysta fiskfiléer har priserna på dessa varor mycket stor betydelse för prisbildningen i allmänhet på fiskvaror i Sverige. Kommittén anser därför att ett skydd mot import av frysta fiskfiléer till onormalt låga priser skulle väsentligt bidra till en allmän prisstabilisering på fisk inom landet och väsentligt underlätta tillämpningen av prisregleringen på fisk.

Kommittén föreslår att importminimipriser införs för fryst filead fisk hänförlig till tulltaxenr 03.01.

Systemet bör enligt kommittén vid behov kunna utvidgas till att omfatta även hel fryst fisk hänförlig till tulltaxenr 03.01 samt vissa slag av vidarebearbetade frysta fiskfiléer (panerade fiskfiléer m. m.) hänförliga till tulltaxenr 16.04.

Den närmare omfattningen av systemet med importminimipriser på fisk bör beslutas av regeringen eller efter dess bemyndigande av statens jordbruksnämnd.

Kommittén anser att Sveriges internationella åtaganden inte utgör något hinder för att införa ett vidgat system med minimipriser vid import av frysta fiskfiléer till Sverige. I Sverige finns f. n. importminimipriser för frysta filéer av torsk och kolja. Vidare utgör referenspriser vid import en central del av EG:s marknadsreglering.

Kommittén betonar att importminimipriser självfallet bör tillämpas så att exporten inte diskrimineras i förhållande till den inhemska produktionen.

Enligt kommittén bör som nyss redovisats det primära syftet med importminimipriserna vara att skydda mot import till onormalt låga priser som hotar att störa den inhemska prisregleringen på fisk. Därför bör importminimipriserna kunna sättas något lägre än marknadspriserna. Härigenom bör systemet kunna accepteras också från konsument-synpunkt. Importminimipriserna bör dock inte sättas så låga att de inte ger den avsedda stabiliseringen av fiskpriserna.

I övrigt bör vid avvägningen av importminimipriserna beaktas marknadsläget för olika varuslag samt prisutvecklingen för den svenskfångade varan och för motsvarande importerad vara. Vid avvägningen av priserna bör hänsyn även tas till de prisvariationer som normalt förekommer. Eftersom importminimipriserna syftar till att hindra lågprisimport bör enligt kommittén systemet sättas i kraft endast vid behov och gälla tills vidare.

3.7 Åtgärder för att främja beredning och avsättning av fisk

Kommittén anför att en fortsatt minskning av färskfiskkonsumtionen kan leda till successivt minskad avsättning av svenskfångad fisk. Mot bakgrund härav är det enligt kommittén nödvändigt att det svenska fis-

kets fångster i ökad utsträckning bearbetas till beredda och färdiglagade produkter om avsättningen av svenskfångad fisk skall kunna ökas.

Vid import av frysta fiskfiléer till Sverige utgår införselavgift. För fisk- och skaldjurskonserver utgår tull. Enligt EFTA-avtalet gäller dock tull- och avgiftsfrihet vid import av dessa produkter från EFTA. EFTALänderna har medgivit motsvarande lättnader för svensk export till EFTA.

Frysta fiskfiléer samt fisk- och skaldjurskonserver omfattas däremot inte av Sveriges frihandelsavtal med EG, vilket innebär att tull utgår på svensk export till EG av beredda fiskvaror. Danmarks och Storbritanniens inträde i EG har således medfört att frysta fiskfiléer samt fisk- och skaldjurskonserver beläggs med tull även i dessa länder.

I samband med EG-avtalet åtog sig dock Sverige i en särskild skriftväxling att behålla tullfriheten för frysta fiskfiléer samt fisk- och skaldjurskonserver vid import från Danmark och Storbritannien samt att utsträcka dessa förmåner att gälla hela EG.

I praktiken innebär den ensidiga tullfriheten att frysta fiskfiléer samt fisk- och skaldjurskonserver av EG kan exporteras tullfritt till Sverige. Svensk export av motsvarande produkter till EG beläggs däremot med tull. Detta förhållande har enligt kommittén lett till att svensk export till Danmark och Storbritannien av ifrågavarande varor försvårats och starkt minskat utan att motsvarande skydd finns mot importkonkurrens.

Av en utredning som gjorts av statens industriverk framgår att fiskberedningsindustrins svårigheter när det gäller bl. a. avsättningen av branschens produkter kan öka risken för en utflyttning av svensk fiskberedningsindustri till EG.

Mot bakgrund av den stora betydelse som fiskberedningsindustrin har som avnämare för fiskets produkter skulle en sådan utveckling i kombination med den minskande avsättningen av färsk fisk inom landet enligt kommittén kunna medföra stora avsättningsproblem för fisk. Kommittén har också betonat den stora betydelse som fiskberedningsindustrin har för sysselsättningen i Göteborgs och Bohus, Blekinge och Kristianstads län.

Enligt kommittén är det från fiskets synpunkt angeläget att svensk export av beredda och konserverade fisk- och skaldjursprodukter till EG ges samma tullfrihet som beviljats EG för motsvarande varor vid import till Sverige. Förhandlingar härom bör enligt kommittén tas upp med EG. Skulle förhandlingarna inte leda till önskat resultat bör Sverige överväga att återkalla det ensidiga åtagandet gentemot EG.

För att främja avsättningen av svenskfångad fisk är det enligt kommittén önskvärt om svensk fiskberedningsindustri i ökad utsträckning kan ta upp tillverkning av nya och expansiva fiskprodukter baserade på svensk fiskråvara. Utveckling av nya produkter och marknadsintroduk-

tion av dessa är numera mycket kostnadskrävande. För små och medelstora företag är det därför enligt kommittén oftast inte möjligt att i egen regi utveckla nya produkter. Den svenska fiskberedningsindustrin består förutom av ett fåtal större företag, nästan uteslutande av små och medelstora enheter, vilka inte torde ha tillräckliga resurser för produktutveckling.

För att främja produktutveckling och marknadsintroduktion av nya fiskprodukter föreslår fiskerikommittén att statligt stöd utgår till sådan verksamhet. Stödet bör främst utgå till mindre och medelstora företag. Stödet bör lämnas inom ramen för det stöd till fiskets berednings- och konservindustri som administreras av fiskeristyrelsen. Härvid bör fiskberedningslån enligt kommittén kunna lämnas till utveckling av nya fiskprodukter baserade på svensk fiskråvara, om det bedöms kunna främja avsättningen av svenskfångad fisk. Till marknadsintroduktion av sådana produkter bör stöd kunna utgå i form av lånegaranti.

Kommittén förutser ett ökat lånebehov mot bakgrund av att fisk i ökad utsträckning bör beredas och vidareförädlas. Vidare behövs ytterligare medel med hänsyn till att stöd även föreslås kunna utgå för produktutveckling och marknadsföring. Kommittén föreslår därför att medel ställs till förfogande så att lån kan beviljas med 10 milj. kr. per år.

Den årliga ramen för statliga lånegarantier bör enligt kommittén höjas till 15 milj. kr.

3.8 Särskilda åtgärder för insjöfisket

Kommittén framhåller att det är angeläget att främja en fortsatt rationalisering och utveckling inom det yrkesmässiga insjöfisket. Kommittén pekar särskilt på behovet av att utveckla nya metoder i insjöfisket och möjligheterna att plantera in värdefulla fiskslag som ål och lax i insjöar. Genom åtgärder av detta slag finns enligt kommittén möjlighet att förbättra lönsamheten i befintliga insjöfiskeföretag och eventuellt också för ett begränsat antal nyetableringar inom insjöfisket. En annan möjlighet att skapa tillräckligt försörjningsunderlag i vissa mindre insjöar är enligt kommittén att kombinera insjöfiske efter t. ex. ål och lax med odling av konsumtionsfisk i s. k. nätkassar. Härvid kan den skräpfisk som en insjöfiskare erhåller som bifångst tas till vara som foder för den odlade fisken.

Kommittén föreslår att 100 000 kr. per år under de närmaste tre åren anslås för fortsatt försöksverksamhet och metodutveckling med inriktning på det yrkesmässiga insjöfisket. Vidare föreslår kommittén att 600 000 kr. per år anslås under i första hand en femårsperiod för inplantering av fisk i insjöar och vattendrag. Såväl försöksverksamheten som inplanteringsverksamheten bör handhas av fiskeristyrelsen. Styrel-

sen bör samråda med Svenska insjöfiskarnas centralförbund om användningen av medlen.

Stöd till investeringar i insjöfisket bör enligt kommittén utgå inom ramen för det rationaliseringsstöd till fisket som kommittén föreslagit. I de fall åtgärder av angivet slag bedöms ha förutsättningar att leda till en bestående förbättring i lönsamheten för ett insjöfiskeföretag anser fiskerikommittén att det mot bakgrund av de genomsnittligt låga inkomsterna i insjöfisket är motiverat att rationaliseringsstöd till fiskodling och utplantering av fisk ges högre prioritet.

Statligt stöd till kursverksamhet och utbildning av insjöfiskare i nya och rationella fiskemetoder bör enligt fiskerikommittén ges prioritet inom ramen för de medel som anslagits till kursverksamhet på fiskets område.

Slutligen föreslår kommittén att regeringen uppdrar åt domänverket att i samråd med fiskeristyrelsen och Svenska insjöfiskarnas centralförbund utreda frågan om arrendeavgifternas storlek på de av statens vatten som upplåtes för yrkesmässigt fiske.

4 Remissyttrandena

4.1 Allmänna synpunkter

Fiskerikommitténs betänkande möts positivt rent allmänt av flera remissinstanser. Till dessa hör *fiskeristyrelsen*, *SPK*, *länsstyrelserna i Kalmar, Blekinge, Kristianstads och Göteborgs och Bohus län*, *Sveriges fiskares riksförbund*, *KF*, *TCO*, *LRF* och *Sveriges fritidsfiskares riksförbund*.

Fiskeristyrelsen anser de av kommittén framförda förslagen vara i allt väsentligt välgrundade. Om ett bärkraftigt fiske av nuvarande omfattning skall kunna bibehållas måste enligt styrelsen en anpassning ske till de radikalt förändrade förutsättningarna för fisket. Styrelsen framhåller att Sverige genom utflyttningen av fiskegränsen och genom förhandlingar med berörda kuststater har säkrat mycket betydande fiskeresurser, som kvantitativt mer än väl kompenserar de förluster utvecklingen på havsrättens område i övrigt medfört beträffande fiskemöjligheter för svenska fiskare. Fiskarna får emellertid i framtiden mindre frihet att välja fångstområde och inriktning på fisket. För att de tillgängliga fiskeresurserna skall kunna tillgodogöras på ett samhällsekonomiskt riktigt sätt blir det vidare oundgängligen nödvändigt att såväl fisket som fångstens utnyttjande styrs inom ramen för en fortlöpande planering. Det system för resursutnyttjande som kommittén föreslagit innebär att stora krav kommer att ställas på fiskeridadministrationen och på fiskets organisationer. Ytterst blir det de enskilda fiskeutövarnas inbör-

des solidaritet som blir avgörande för om omgestaltningen av näringen skall bli framgångsrik.

Sveriges fiskares riksförbund konstaterar med stor tillfredsställelse den positiva grundsyn som präglar kommitténs betänkande och anser att de allra flesta för fisket livsviktiga frågorna har fått en välvillig behandling.

LRF anför att den svenska fiskerinäringen under en följd av år har kännetecknats av stora strukturella förändringar. Förutsättningarna för fisket har förändrats genom fiskegränsutflyttningar och fångstkvoteringsringar. Samtidigt har svårigheterna att tillgodose fiskarnas krav på en skälig inkomstutveckling blivit alltmer uppenbara. Mot den bakgrunden finner *LRF* det tillfredsställande att ett samlat grepp om fiskerinäringens problem nu tas av fiskerikommittén. Också *KF* hälsar betänkandet med tillfredsställelse.

4.2 Målen för fiskeripolitiken

Kommitténs förslag till mål för den framtida fiskeripolitiken tillstyrks eller lämnas utan erinran av flertalet remissinstanser. Detta gäller t. ex. *statskontoret, lantbruksstyrelsen, fiskeristyrelsen, jordbruksnämnden, jordbruksnämndens konsumentdelegation, länsstyrelserna i Kalmar och Kristianstads län, Sveriges fiskares riksförbund, Föreningen Svenska konservtillverkare, KF, TCO, SACO/SR och LRF.*

Sveriges fiskares riksförbund pekar på möjligheterna till en ökad självförsörjningsgrad för fisk med hänsyn till att endast ca en tredjedel av den fisk som konsumeras i Sverige fångas av svenska fiskare medan två tredjedelar importeras. *KF* delar kommitténs uppfattning att en viktig förutsättning för ett bärkraftigt svenskt fiske är att ha en god överensstämmelse mellan tillgång och efterfrågan på fisk. Enligt *KF* bör eftersträvas en produktion som ger Sverige huvuddelen av den fisk som behövs för färskkonsumtion, för konservberedningsindustrin, för foderändamål och för en lönsam export, samtidigt som olönsamma överskott undviks. Även *jordbruksnämndens konsumentdelegation* understryker angelägenheten av att olönsamma överskott undviks.

LRF finner det värdefullt att mål preciseras för fiskeripolitiken i enlighet med vad som skett på jordbrukets område och betonar att inkomstmålet bör vara det primära. Detta behöver enligt *LRF* inte stå i konflikt med önskemålet att erbjuda konsumenterna en bra vara till rimliga priser.

Sveriges fiskares riksförbund anför i fråga om inkomstmålet att utgångspunkten bör vara att yrkesfiskarna skall ha en inkomstutveckling som är jämförbar med liknande företagargrupper, t. ex. jordbrukarna. Särskild hänsyn bör härvid tas till de speciella förhållanden som råder inom yrkesfisket vad gäller arbetsförhållanden och arbetstider.

KF riktar viss kritik mot kommitténs förslag att en rimlig inkomst skall garanteras dem som arbetar inom fiskerinäringen och anser det vara mindre lämpligt att ställa upp en inkomstgaranti av detta slag.

Även *NO* är kritisk mot utredningens förslag i sistnämnda avseende, som han anser innefatta en övergång till ett slags planhushållning beträffande fiskerinäringen. Enligt *NO* synes inkomst målet såsom huvudskäl för de föreslagna åtgärderna inte vara invändningsfritt. Den rationalisering och effektivisering av fiskeflottan som kommittén framhåller som eftersträvansvärd för att höja fiskerinäringens konkurrenskraft främjas enligt *NO*:s uppfattning bättre genom temporära stödinsatser än genom ett fortlöpande regleringssystem, som syftar till att skapa en skyddad hemmamarknad. Detta är närmast ägnat att verka i motsatt riktning, dvs. försvaga näringens konkurrensförmåga i förhållande till omvärlden.

Jordbruksnämnden och *statskontoret* noterar vissa motsättningar mellan effektivitetsmålet och önskemålet om sysselsättning i kust- och skärgårdsområden där fisket har stor regionalekonomisk betydelse. *Jordbruksnämnden* förutsätter att de regionala insatser som kan finnas påkallade så långt möjligt utformas så att de fiskeripolitiska målen inte urholkas.

4.3 Fiskets omfattning och inriktning under de närmaste åren

Kommitténs förslag om en fortlöpande planering av fiskets omfattning och inriktning tillstyrks i huvudsak av *RRV*, *statskontoret*, *fiskeristyrelsen*, *jordbruksnämnden*, *konsumentdelegationen* och *KF*.

Statskontoret anser dock att den föreslagna planeringen är alltför kortsiktig för att kunna ligga till grund för en lämplig utveckling av fiskeflottans kapacitet. Produktionsplanerna bör därför enligt *statskontoret* kompletteras med mera långsiktiga planer vari alternativa utvecklingslinjer och deras konsekvenser beskrivs.

Fiskeristyrelsen anser att en svaghet i förslaget är att några egentliga styrmedel för fiskeplanernas genomförande inte föreslagits. Liknande synpunkter anförs av *jordbruksnämnden*.

Sveriges fiskares riksförbund anser däremot det vara ytterst tveksamt att genom någon form av tvångsåtgärder styra fisket från ett fiskslag till ett annat. Däremot anser förbundet att en styrning bör ske genom andra åtgärder, t. ex. vad beträffar prissättningen, samt att man på olika sätt bör underlätta för de fiskare som exempelvis vill öka sitt fiske efter i första hand torskfisk.

Länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län anser att fiskeristyrelsen i anslutning till upprättande av de årliga fiskeplanerna bör samråda med länsstyrelserna så att den aktuella regionalpolitiska planeringen och arbetsmarknadssituationen kan beaktas.

RRV anser att konsumentintresset bör vara representerat redan på planeringsstadiet.

De riktmärken för produktionen av viktigare fiskslag som kommittén föreslår för den närmaste tre-femårsperioden tillstyrks i huvudsak av remissinstanserna.

Jordbruksnämnden framhåller att en ändring av fiskets nuvarande omfattning och inriktning är angelägen, eftersom tidvis stora överskott av sill/strömming uppstår. Vidare råder enligt nämnden osäkerhet om avsättningsmöjligheterna på sikt för småsill/strömming.

Sveriges fiskares riksförbund, som i övrigt tillstyrker kommitténs förslag, är tveksamt till den av kommittén föreslagna minskningen av sill/strömmingsfisket.

4.4 Licensiering av yrkesfiske

Meningarna är delade om kommitténs förslag att avgränsa det förvärvsmässiga fisket från andra former av fiske genom ett licenssystem.

Förslaget tillstyrks i huvudsak av statskontoret, 1973 års fiskevattensutredning, tolv av aderton hörda fiskenämdar samt Sveriges fiskares riksförbund. Länsstyrelsen i Blekinge län och LRF godtar förslaget under vissa förutsättningar.

KF och konsumentdelegationen hyser viss principiell tveksamhet men motsätter sig inte förslaget.

Lantbruksstyrelsen, NO, SPK, konsumentverket, länsstyrelsen i Norrbottens län och Sveriges fiskgrossisters riksförbund avstyrker förslaget.

Fiskeristyrelsen framhåller att även om förslaget genomförs kan vem som helst fiska var som helst på allmänt vatten med vilka som helst eljest tillåtna redskap och sälja sin fångst till vem som helst. Förslaget bör därför enligt styrelsen i stället betecknas som en registrering av yrkesfiskare berättigade att erhålla statligt stöd i form av bidrag, lån och pristillägg. Vid kusterna och i vissa inlandsvatten förekommer ett alltmer omfattande deltidsfiske. Det föreslagna licenssystemet torde enligt fiskeristyrelsen inte få någon hämmande inverkan på deltidsfisket. Tvärtom kan effekten från avsättningssynpunkt bli negativ för yrkesfisket. F. n. säljs en del av fångsterna i fritidsfisket till fiskförsäljningsföreningarna. Med inrättandet av en gemensam fiskförsäljningsorganisation och prisstöd endast till yrkesfiskare kommer fångsterna i deltidsfisket att på andra vägar tillföras marknaden och kan lokalt få inverkan på prissättningen.

Jordbruksnämnden anser i likhet med kommittén att fisket i framtiden bör bli föremål för planering för att möjliggöra en anpassning av fisket till fångst- och avsättningsmöjligheterna. Större resurser bör inte bindas i fisket än att de som är sysselsatta i näringen kan erhålla tillfredsställande inkomster. Om ett licenssystem skulle införas bör ett par väsentliga modifieringar emellertid ske i kommitténs förslag.

Jordbruksnämnden finner att licensprövningen till stora delar kan bli verkninglös enligt kommitténs förslag. Om förvärvsfisketillstånd skall kunna utgöra ett medel för planering av fiskets omfattning och inriktning såsom kommittén föreslår, är det nödvändigt att tillståndet knyts till en viss fångstinriktning. Tillståndet bör således gälla endast så länge som den huvudsakliga fångstinriktningen överensstämmer med den som låg till grund för utfärdandet av licens eller ändrad huvudsaklig fångstinriktning medges av fiskeristyrelsen. Förvärvsfisketillstånd för visst fiske bör endast utfärdas om gällande riktmärke för produktionen ännu inte uppnåtts.

Även *LRF* ifrågasätter om inte krav på viss fångstinriktning bör knytas till innehavet av licens.

NO anför att förslaget innebär en återgång till förhållanden liknande dem som rådde under 1930-talet inom olika detaljhandelsbranscher och som upphörde i och med tillkomsten av konkurrensbegränsningslagen. Nyetableringskontroll medför förutom kostsam och tyngande administration alltid risk för konservering av branschstrukturen och hämmande av verkningförmågan inom näringslivet. Behovet av effektivisering inom fiskerinäringen torde enligt *NO:s* uppfattning kunna tillgodoses bättre i samband med prövning av ansökningar om olika former av rationaliseringsstöd.

Enligt *SPK:s* mening torde införandet av ett licenssystem inte vara nödvändigt för att avgränsa det statliga stödets räckvidd, eftersom distributionen av fisk från fritids- och husbehovsfiske sker genom andra kanaler än yrkesmässigt fångad fisk. Det är därför mindre sannolikt att sådan fisk skulle få del av pristilläggen. Statligt stöd till rationaliseringsåtgärder bör prövas från fall till fall och behöver inte ta utgångspunkt i ett särskilt licensförfarande. Liknande synpunkter anför också av *konsumentverket*.

De kriterier som enligt kommitténs förslag skall tillämpas vid licenssystemets införande godtas i huvudsak av de remissinstanser som är positiva till förslaget i stort. Samtidigt betonar flera remissinstanser att hänsyn måste tas till främst binäringsfiskarna.

LRF framhåller den betydelse fisket har för den jordbrukande befolkningen i kust- och skärgårdsområden. Möjligheten att få en tillräcklig familjeinkomst är här i många fall helt beroende av att ett binäringsfiske kan bedrivas. Även om kommittén utgått ifrån att de som nu utövar binäringsfiske automatiskt bör få förvärvsfiskelicens kan det enligt *LRF* inte uteslutas att en framtida prövning kan behöva bli mer rigorös. När *LRF* sålunda godtar kommitténs förslag att reglera fisket genom särskilda licenser så sker detta under den bestämda förutsättningen att även i framtiden hänsyn måste tas till de speciella förhållanden som gäller i kust- och skärgårdsområdena.

Länsstyrelsen i Blekinge län anför liknande synpunkter och framhåller att endast om det är möjligt att ej träda husbehovs- och binärings-

fiskarnas månghundraåriga rätt att fiska för när kan länsstyrelsen biträda förslaget.

Sveriges fritidsfiskares riksförbund anser de föreslagna kriterierna oklara. Förbundet anser också att stor restriktivitet måste råda mot att ge licens med hänsyn till särskilda skäl.

1973 års fiskevattensutredning anser i likhet med kommittén att alla, som bedriver yrkesmässigt fiske när licenssystemet införs, i princip bör få förvärvsfisketillstånd. Därefter bör tillstånd meddelas endast i den mån tillgången på fisk och avsättningsmöjligheterna medger det. I likhet med vad kommittén föreslagit bör en regelbunden omprövning av licensinnehavet göras, varvid tillståndet bör dras in för den som inte längre uppfyller kraven för erhållande av tillstånd. De av kommittén förordade kriterierna på yrkesfiske torde enligt utredningen sannolikt kunna tillämpas beträffande rent havsfiske och i övrigt användas vid avgörande av frågan om vem som bör komma i åtnjutande av vissa statliga stödåtgärder. Utredningen ifrågasätter dock om dessa regler är helt ändamålsenliga vid tillämpning på kust- och insjöfiske, bl. a. av den anledningen att antalet licenser som grundas på särskilda skäl kan komma att överstiga antalet i vanlig ordning meddelade licenser. Utredningen anser därför att definitionen av begreppet yrkesfiskare bör få sådan utformning att bl. a. de binnäringsfiskare som kommittén talar om blir berättigade att erhålla förvärvsfisketillstånd utan att särskilda skäl förebringas. Avgörande för om förvärvsfisketillstånd skall meddelas skulle enligt utredningen kunna vara om fisket utgör sökandens enda yrke eller bedrivs i kombination med annat yrke, vilket ej utgör heltidssysselsättning.

Fiskeristyrelsen anför att det föreslagna bruttointäktvärdet förefaller orättvist ur geografisk/regional synvinkel. Den föreslagna gränsen för bruttointäkt på 10 000 kr. motsvarar enligt fiskerikommitténs material 56 % av medianvärdet av den taxerade nettoinkomsten av fiske för yrkesfiskare på ostkusten, 20 % för syd- och västkusten samt 81 % för sötvattensdistrikten. Enligt styrelsen innebär därför kravet på ett bruttofångstvärde av angiven storlek inte en likvärdig bedömning i olika regioner. Förslagsvis bör kriteriet göras mer flexibelt och ändras så att licens erhålls, när en deklarerad bruttointäkt kan redovisas som exempelvis motsvarar minst nedre kvartilen på taxerad nettoinkomst av fiske i olika regioner. Med en sådan gränsdragning erhålls även en viss indexreglering i förhållande till bruttointäktvärdet.

Sveriges fiskares riksförbund, som förutsätter ett nära samarbete med de myndigheter som skall administrera licenssystemet, föreslår att medlemskap i fiskets fackliga organisationer i normalfallet bör krävas för licens. Vidare bör organisationerna i tveksamma fall få yttra sig över ansökningar om licens. För fiskare som dels periodvis deltar i fisket ombord på större fartyg, dels bedriver ensamfiske, bör enligt

förbundet möjlighet finnas att även erhålla individuell licens även om intäkterna från vederbörandes enskilda fiske ej uppgår till 10 000 kr. Som regel bör dock den sammanlagda fiskeinkomsten uppgå till 10 000 kr. Förbundet anser vidare att även beträffande fartyg som inte är skepp och som har en besättning på tre man eller fler bör licensen kunna avse fartyget. Liknande synpunkter framförs av *fiskeristyrelsen* och *länsstyrelsen i Blekinge län*.

När det gäller administrationen av licenssystemet anser *lantbruksstyrelsen* och *jordbruksnämnden* att såväl licenser för fartyg som individuella licenser bör prövas av fiskeristyrelsen.

4.5 Fiskets rationalisering

Kommitténs förslag i fråga om fiskets rationalisering tillstyrks eller lämnas i allt väsentligt utan erinran av remissinstanserna. I fråga om enskildheter i förslagen framförs dock olika invändningar och förslag.

Lantbruksstyrelsen anser att stöd till rationalisering bör vara det grundläggande stödet till en näring och innebära hjälp till självhjälp. Styrelsen är tveksam till kommitténs förslag att rationaliseringsstödet till fiskerinäringen i betydande utsträckning skall lämnas i form av bidrag. Ett bidragsstöd till företag med tillfredsställande ekonomi blir enligt styrelsen av begränsat värde för företaget då avskrivningsunderlaget minskar med bidragsbeloppet. Bidrag har dock i regel en stimulerande psykologisk effekt. Enligt styrelsen har efterfrågan på fiskerilån, trots avsevärt lägre lånetak än som nu föreslås, under senare år varit större än tillgången. Att vid nybyggnad av fartyg m. m. kombinera låne-stödet med bidrag i form av avskrivningslån förefaller därför enligt styrelsen vara otillräckligt motiverat. Skulle en mycket snabb föryngring av fiskeflottan påfordra större förändring av lånreglerna än som föreslagits kan med oförändrad administrativ insats ett ökat stöd till låntagarna uppnås genom att öka den räntefria tiden.

Sveriges fiskares riksförbund anser att det föreslagna bidragsbeloppet är otillräckligt med hänsyn till kostnaderna för stora, moderna fiskefartyg och önskemålet om en successiv förnyelse av fiskeflottan.

Jordbruksnämnden och *fiskeristyrelsen* är tveksamma till kommitténs förslag att statsbidrag om särskilda skäl föreligger även skall kunna utgå vid byte av fartyg, om bytet leder till modernisering av fiskeflottan. Jordbruksnämnden anser att bidrag bör utgå endast vid nybyggnad av fartyg. Fiskeristyrelsen föreslår stor restriktivitet med bidrag vid byte av fartyg.

Sveriges fiskares riksförbund föreslår att statsbidrag skall kunna lämnas till fiskodling och utsättning av fisk med högst 50 %.

Jordbruksnämnden pekar på behovet av samordning mellan de olika former av stöd till utplantering av fisk som föreslås.

Kommitténs förslag att höja högsta belopp för fiskerilån från f. n. 200 000 kr. eller om särskilda skäl föreligger 300 000 kr. till 1 milj. kr. möter inga invändningar. *Sveriges fiskares riksförbund* anser dock att det med hänsyn till kostnaderna för nybyggda fiskefartyg bör finnas möjlighet att under vissa förhållanden höja beloppet ytterligare.

Fiskeristyrelsen är negativ till kommitténs förslag att ränta för fiskerilån bör utgå med två tredjedelar av statens normalränta. Enligt styrelsen är det bättre att behålla den nuvarande fasta räntan på fem procent. *Sveriges fiskares riksförbund* anser att den föreslagna amorteringstiden för de statliga lånen bör ökas. I fråga om statlig lånegaranti föreslår förbundet att möjligheterna att lämna räntesubventioner undersöks.

Lantbruksstyrelsen anför i fråga om kommitténs förslag till särskilt rationaliseringsstöd till fisket i kustbygder och skärgårdar att sådant stöd bör utgå endast om förutsättningar saknas att skapa ett helt rationellt fiskeföretag. Det föreslagna särskilda stödet till fisket bör enligt styrelsen även anpassas till övriga regionalpolitiska stöd såsom skärgårdsstödet.

Länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län anför att löpande samråd bör ske med länsstyrelserna inom vilka områden det särskilda rationaliseringsstödet bör utgå.

Kommitténs förslag att särskilda åtgärder skall vidtas inom ramen för rationaliseringsstödet för att anpassa fiskets inriktning på olika fiskslag till fångst- och avsättningsmöjligheterna tillstyrks i allmänhet av remissinstanserna. *Fiskeristyrelsen* påpekar dock i detta sammanhang de svårigheter som är förenade med att snabbt ändra fångstinriktningen i fisket.

Jordbruksnämnden anser att stödet till ändrad fångstinriktning bör vara bundet till det slag av fiske som avsågs när beslut om stöd meddelades.

Också kommitténs förslag till successiv förnyelse av fiskeflottan biträds i allt väsentligt av remissinstanserna. *Fiskeristyrelsen* framhåller dock möjligheterna att köpa relativt modernt begagnat tonnage utomlands som ett alternativ till nybyggnad. Köp utomlands av fartyg som är yngre än tio år innebär enligt styrelsen en billigare förnyelse av fiskeflottan än nybyggnad.

Sveriges fiskares riksförbund föreslår att bidrag skall utgå till s. k. kondemnering av gamla och uttjänta fartyg för att stimulera till köp av nya fartyg eller begagnade fartyg i gott skick. Även *fiskeristyrelsen* framhåller att en modernisering av fiskeflottan skulle underlättas av kondemneringsbidrag.

Kommitténs förslag till allmänna villkor för rationaliseringsstödet har inte föranlett några invändningar från remissinstanserna.

Fiskeristyrelsen framhåller att många fiskeföretag bedriver ekonomisk verksamhet av betydande omfattning. Det statliga stöd som lämnas ett

sådant företag kan också ha ansevliga dimensioner. Från såväl samhällets som den enskildes synpunkt är det därför angeläget att lönsamhets- och likviditetsbedömning beträffande fiskeföretagen utförs av ekonomikon konsulenter med god utbildning beträffande de speciella förhållanden varunder fisket bedrivs. Styrelsen tillstyrker kommitténs förslag att tre sådana tjänster inrättas för fiskets rationalisering. Styrelsen föreslår också ytterligare personalförstärkningar vid styrelsen och fiskenämnarna.

Även *lantbruksstyrelsen* tillstyrker förslaget om ekonomikon konsulenter. För att beredningen av stödärenden med lönsamhets- och likviditetsbedömningar skall ge ett tillfredsställande beslutsunderlag anser lantbruksstyrelsen i likhet med kommittén att fiskerierorganisationen bör tillföras ytterligare företagsekonomisk kompetens. En översyn av fiskerikon konsulenterorganisationen bör i anslutning härtill vara motiverad. Trädgårdskon sultentorganisationens uppbyggnad torde vid en sådan översyn kunna ges viss vägledning.

4.6 Prisregleringens utformning

Kommitténs förslag till riktlinjer för ett nytt prisregleringssystem för fisk möts i princip positivt av bl. a. *fiskeristyrelsen*, *jordbruksnämnden*, *SPK*, *Sveriges fiskares riksförbund* och *LRF*.

Jordbruksnämnden är positiv till grundtanken bakom och huvudlinjerna i kommitténs förslag till nytt prisregleringssystem. Ett genomförande av förslaget, såsom det skisserats av kommittén, kommer emellertid enligt nämnden att medföra många svår bemästrade problem och kräva en längre tids förberedelsearbete. Innan den av kommittén föreslagna arbetsgruppen utarbetat ett slutligt förslag till den närmare utformningen av ett normprissystem är det inte möjligt att överblicka de konsekvenser som systemet kan föra med sig. Arbetsgruppen bör enligt nämndens mening i detalj klarlägga de praktiska förutsättningarna för ett förverkligande av ett normprissystem och konsekvenserna från olika synpunkter av en tillämpning av systemet. Därvid bör bl. a. uppmärksammas de ändrade funktioner som ett nytt prisregleringssystem medför för regleringsföreningen Svensk fisks verksamhet. I kommitténs förslag understryks starkt, framhåller nämnden, konsumenternas intresse av att bli erbjudna en bra vara till rimliga priser. Kommitténs förslag till prisreglering påverkar enligt nämnden dock inte i någon större utsträckning marknadspriset. Detta pris kommer liksom fallet är f. n. att bli starkt influerat av prisrörelserna på den internationella marknaden. I ett svagt internationellt marknadsläge kan man genom prisstöd tillse att fiskarna kompenseras för priset. Däremot är det betydligt svårare att skydda konsumenten mot alltför kraftiga prisstegringar på den svenska marknaden till följd av höga internationella priser. Kommittén anför att det självfallet är angeläget från konsumentens synpunkt att priserna på fisk

inte under någon längre tid väsentligt överstiger fastställda normpriser. De åtgärder kommittén anvisar för att i ett läge då marknadspriserna överstiger normpriserna återföra de förstnämnda till normprisivå förefaller enligt nämndens bedömning inte tillräckligt verkningsfulla. Nämnden ifrågasätter om inte en produktionsavgift skulle tas ut i ett sådant läge. Avgiften skulle tillföras prisregleringskassan för fisk.

SPK vill i likhet med kommittén understryka att det från såväl producent- som konsumentsynpunkt är olämpligt att genom ett gränsskydd försöka upprätthålla en prisnivå på svenskfångad fisk som svarar mot målsättningen att tillförsäkra de inom fisket verksamma en standard jämförbar med andra grupper. Nämnden tillstyrker därför kommitténs förslag om särskilda statliga pristilllägg. Enligt nämndens mening behöver däremot införande av statliga pristilllägg inte innebära att den inhemska prisnivån på fisk isoleras från påverkan av den internationella marknaden. Tvärtom bör med de av kommittén föreslagna åtgärderna ett visst samband mellan inhemska och internationella priser på fisk kunna bibehållas samtidigt som de svenska fiskarnas inkomstnivå upprätthålls. Detta gäller i första hand frysta fiskprodukter och råvaror till fiskberedningsindustrin där importen dominerar tillförseln till den svenska marknaden.

Sveriges fiskares riksförbund framhåller att kommitténs förslag får ses som en ram inom vilken det fortsatta utredningsarbetet skall bedrivas. Förslaget måste således ytterligare konkretiseras, varvid förbundet förutsätter att detta sker i nära samarbete med fiskets organisationer. Förbundet är även berett att diskutera andra lösningar av frågan. Förbundet framhåller också vikten av att även sötvattensfisket om möjligt inordnas i ett kommande prissystem.

LRF anför att det inte varit möjligt att i detalj analysera effekterna av systemet med normpriser och normkvantiteter. Enligt *LRF*:s bedömning bör dock det föreslagna systemet kunna vara en lämplig utgångspunkt för prisregleringen på fisk. *LRF* tillstyrker därför att ett sådant införs men vill dock samtidigt peka på att det föreslagna systemet kan komma att innebära att en särskild lägre prisnivå uppstår för fisk som inte omfattas av normpriser och normkvantiteter och att denna prisnivå kan komma att störa systemets funktion.

Vissa remissinstanser, bl. a. *lantbruksstyrelsen*, *konsumentdelegationen* och *KF*, tar inte ställning till förslaget i avvaktan på att den föreslagna arbetsgruppen konkretiserat utformningen.

KF anför att det kan acceptera en viss prisreglering med åtföljande gränsskydd även på fiskområdet i syfte att stabilisera marknadspriserna och för att ge fiskarna möjlighet att uppnå rimliga inkomster. Som en allmän synpunkt anför *KF* att likaväl som man tänker sig ett lägstapris till fiskarnas skydd bör man också kunna uppställa ett högstapris till skydd för konsumenterna.

Konsumentdelegationen, konsumentverket, KF och TCO tillstyrker förslaget att konsumentdelegationen aktivt skall medverka i överläggningarna inom ramen för prisregleringen. *Konsumentverket* och *TCO* anser att endast de renodlade konsumentintressena skall vara företrädare i delegationen.

Några remissinstanser är mera negativa till kommitténs förslag till prisregleringssystem. Hit hör *NO, Föreningen Svenska konservtillverkare* och *Sveriges fiskgrossisters riksförbund*.

Enligt *NO* främjas rationalisering och effektivisering i syfte att höja fiskerinäringens konkurrenskraft bättre av tillfälliga stödinsatser än genom ett fortlöpande regleringssystem, som syftar till att skapa en skyddad hemmamarknad. Detta är enligt *NO* närmast ägnat att verka i motsatt riktning, dvs. försvaga näringens konkurrensförmåga i förhållande till omvärlden.

Föreningen Svenska konservtillverkare anför att ett system med normpriser innebär en konstlad prissättning. Därför bör sådan råvarukostnadsutjämning för industrin som förekommer inom jordbruksprisregleringen införas.

Sveriges fiskgrossisters riksförbund anser det föreslagna systemet inte vara en praktisk lösning på prisregleringens utformning. Förbundet föreslår att förslag till prisregleringens utformning utarbetas med utgångspunkt i gällande reglering.

4.7 Prisregleringens finansiering

Kommitténs förslag om höjning av prisregleringsavgiften biträds eller lämnas utan erinran av bl. a. *lantbruksstyrelsen, Sveriges fiskares riksförbund* och *LRF*. Den föreslagna höjningen godtas även av *konsumentdelegationen* och *KF*, som dock båda ifrågasätter om inte beslut härom kan anstå till de prisöverläggningar som enligt förslaget skall föregå fastställandet av prisstödet i fortsättningen.

Jordbruksnämnden, SPK, Sveriges fiskgrossisters riksförbund och *Fiskkonservfabrikernas förening* avstyrker den föreslagna höjningen av prisregleringsavgiften.

Föreningen Svenska konservtillverkare anser att prisregleringsavgift inte bör utgå på fiskråvara för industriernas beredningsverksamhet utan att någon form av avgiftsbefrielse eller prisutjämning bör införas.

Kommitténs förslag att prisregleringsavgift skall tas ut på ytterligare fiskslag och fiskprodukter tillstyrks i princip eller lämnas utan erinran av *lantbruksstyrelsen, jordbruksnämnden, SPK, konsumentverket, Sveriges fiskares riksförbund* och *LRF*. *Jordbruksnämnden* tillstyrker också att prisregleringsavgift skall tas ut också på fisk som landas utomlands enligt den lösning som kommittén har föreslagit.

Konsumentdelegationen och *KF* godtar även utvidgningen av av-

giftsuttaget, men båda ifrågasätter om inte beslut kan anstå till prisöverläggningarna.

Utvidgningen avstyrks däremot av *Sveriges fiskgrossisters riksförbund*. Även *kommerskollegium* är tveksamt till denna.

I fråga om kommitténs förslag att ta ut prisregleringsavgift på ål och lax anför *Sveriges fiskares riksförbund* att de medel som flyter in genom avgifter på dessa fiskslag i sin helhet bör användas för ål- och laxutsättningar.

Jordbruksnämnden och *fiskeristyrelsen* påpekar svårigheterna att ta upp prisregleringsavgift på svenskfångad ål och lax till följd av handelsstrukturen.

Jordbruksnämnden påpekar att för panerade fiskfiléer m. m. har regleringsavgift tidigare erlagts för huvuddelen av dessa produkter. Avgiften föll emellertid bort i och med att produkterna överfördes från tulltaxenr 03.01 till 16.04. Frågan om införande av prisregleringsavgift vid införsel av dessa produkter kan enligt nämnden aktualiseras även med hänsyn till att avgift redan nu utgår för råvara som används i motsvarande svenskberedda produkter.

Jordbruksnämnden anser vidare att förslaget att avgiftsbelägga foderfisk som används för tillverkning av fiskmjöl inte bör genomföras. Avgift bör i stället utgå i form av tillverkningsavgift på svensktillverkat fiskmjöl. Motsvarande avgift bör tas ut på importerat fiskmjöl. Den föreslagna avgiften är visserligen av sådan storlek att den knappast kan anses i väsentlig utsträckning påverka animalieproduktionens kostnader. Avgiften kommer dock att ge ett visst utslag i det av nämnden beräknade produktionsmedelsprisindexet. Konsekvensen härav blir att merkostnaderna vid de halvårsvisa s. k. inflationsregelöverläggningarna kommer att täckas genom höjning av konsumentpriserna på jordbruksprodukter. I detta sammanhang framhåller nämnden att av de väsentliga proteinfodermedlen är det endast kött- och fiskmjöl som ligger utanför prisregleringen på fodermedelsområdet. Detta måste enligt nämnden betecknas som en svaghet i fodermedelsregleringen, där ett viktigt moment är nämndens möjligheter att genom avgiftsbeläggning reglera priserna på olika fodermedel på ett sådant sätt att såväl förbrukning av inhemska fodermedel som produktionen av animalier styrs på ett lämpligt sätt. Mot denna bakgrund anser nämnden det önskvärt att en avgiftsbeläggning kommer till stånd som inte är så schablonmässig som den av kommittén föreslagna. Nämnden anser det angeläget att liksom på fodermedelsområdet i övrigt den inhemska prisnivån kan styras genom en rörlig prisregleringsavgift. Av de uppburna avgiftsmedlen bör en viss del, motsvarande det av kommittén föreslagna beloppet för fiskprisregleringen, föras till sistnämnda reglering, medan återstoden bör tillföras jordbruksprisregleringen.

NO redovisar en allmänt kritisk inställning till finansieringsförslaget

och efterlyser en redovisning av såväl de budgetmässiga som prismässiga konsekvenserna härav.

4.8 Gränsskyddet

Kommitténs förslag om importminimipriser för främst frysta fiskfiléer tillstyrks i princip eller lämnas utan erinran av flertalet remissinstanser t. ex. *jordbruksnämnden*, *konsumtdelegationen*, *SPK*, *Sveriges fiskares riksförbund*, *KF* och *LRF*.

Kommerskollegium berör i sitt yttrande frågan om importminimipris-systemets förenlighet med Sveriges internationella åtaganden. Kollegiet påpekar att systemets förenlighet med GATT aldrig har prövats. Kollegiet påpekar vidare att uttagande av importavgift för panerade fiskfiléer i visst fall kan föranleda omförhandling i enlighet med GATT. Kollegiet konstaterar att Sveriges avtal med EG inte torde utgöra hinder mot att förslaget genomförs. Vad gäller EFTA-konventionen erinrar kollegiet om att de år 1970 införda importminimipriserna inte föranledde några erinringar från övriga EFTA-länder. Trots detta bör dock det föreslagna systemet inte sättas i kraft utan föregående överläggningar med berörda EFTA-länder, dvs. Norge och Island.

Förslaget att begränsa systemet med importminimipriser till att avse frysta fiskfiléer tillstyrks i allmänhet av remissinstanserna. *Föreningen Svenska konservtillverkare* och *Fiskkonservfabrikernas förening* föreslår dock att frysta fiskfiléer som importeras som råvara i industriell beredning skall undantas.

Även *kommerskollegium* framhåller vikten av att vid tillämpningen och utformningen av systemet hänsyn tas till fiskberedningsindustrin. Kommitténs förslag att systemet endast bör sättas i kraft vid behov och att importprisernas nivå bör avvägas med hänsyn till EG:s gränsskydd biträds av kollegiet.

SPK har dock en annan uppfattning när det gäller importminimiprisernas nivå. Enligt *SPK* kan en anknytning till EG-nivån leda till ett högre gränsskydd än vad som är nödvändigt för att fullfölja den statliga fiskeripolitiken.

Statens industriverk anser det väsentligt att importminimipriset inte sätts så högt att konsumentpriserna ökar i någon högre grad. Verket pekar också på hänsyn till beredningsindustrins konkurrensförmåga.

KF anser att importminimipriserna bör avvägas med hänsyn till konsumenternas och fiskerinäringens behov, varvid importen inte får diskrimineras jämfört med den svenska produktionen.

NO och *Sveriges fiskgrossisters riksförbund* är tvacksamma till om kommitténs förslag står i överensstämmelse med Sveriges handelspolitiska åtaganden. *NO* påpekar också att hänsyn måste tas till beredningsindustrins beroende av importråvara.

Sveriges fiskgrossisters riksförbund anser att man inte bör införa ett utvidgat system med importminimipriser utan att diskussioner har förts med de mest betydelsefulla handelspartnerna inom EFTA och EG. Förbundet anser att det nuvarande gränsskyddet i princip bör fungera oförändrat i framtiden.

4.9 Åtgärder för att främja beredning och avsättning av fisk

Kommitténs förslag att överläggningar bör tas upp med EG i syfte att bereda svensk export av beredda och konserverade fisk- och skal- djursprodukter till EG samma tullfrihet som beviljats EG för export till Sverige tillstyrks av *jordbruksnämnden*, *kommerskollegium*, *statens industriverk*, *Sveriges fiskares riksförbund* och *Fiskkonserverfabrikernas förening*. Flera av remissinstanserna betonar att frågan är angelägen. *Föreningen Svenska konservtillverkare* anser att ett annat alternativ bör ges företräde, nämligen att införa någon form av stöd som kompensation för det gränsskydd som industrin möter vid export till EG.

Kommitténs förslag att stöd i form av fiskberedningslån och lånegaranti skall kunna lämnas till utveckling och marknadsintroduktion av nya fiskprodukter liksom förslagen om ökade medel för fiskberedningslån och lånegarantier tillstyrks i huvudsak av remissinstanserna.

Föreningen svenska konservtillverkare anför att de nuvarande fiskberedningslånen till främjande av beredning och avsättning av fisk nästan uteslutande går till fiskförsäljningsföreningar, varför det av kommittén föreslagna stödet inte kan väntas leda till en strukturrationalisering av branschen. Om det föreslagna stödet inrättas, bör det enligt föreningen utgå till beredningsföretag oavsett storlek eller ägarstruktur.

Även *Fiskkonserverfabrikernas förening*, som framhåller att det föreslagna stödet är nödvändigt, anser det tveksamt om stödet till produktutveckling och marknadsintroduktion främst skall utgå till mindre och medelstora företag.

4.10 Särskilda åtgärder för insjöfisket

Kommitténs förslag till stödåtgärder för det yrkesmässiga insjöfisket tillstyrks i huvudsak eller lämnas utan erinran av flertalet remissinstanser, bl. a. *jordbruksnämnden*, *konsumentdelegationen*, *länsstyrelsen i Värmlands län* och *KF*.

Fiskeristyrelsen och *Sveriges fiskares riksförbund* ställer sig positiva till stödåtgärderna men anser att de föreslagna beloppen är otillräckliga. *Fiskeristyrelsen* anser att ekonomiskt stöd även bör kunna utgå till organisationer som bedriver information m. m.

Jordbruksnämnden pekar på behovet av samordning av olika åtgärder med inriktning på utplantering av fisk.

5 Reglering av priserna på fisk under budgetåret 1978/79, m. m.

5.1 Nuvarande förhållanden

Budgetåret 1976/77 uppgick inkomsterna i prisregleringskassan till totalt 11,6 milj. kr. Av detta belopp svarade prisregleringsavgifter för 10,2 milj. kr., införselavgifter för 0,1 milj. kr. och ränteinkomster på medel innestående i kassan för 1,3 milj. kr. Några fettvaruavgifter har under året inte överförts till prisregleringskassan. Utbetalningarna från kassan uppgick sammanlagt till 21,4 milj. kr. Därav utbetalades till föreningen Svensk fisk 21 milj. kr. och till Sveriges fiskares riksförbund 125 000 kr. Behållningen i jordbruksnämndens prisregleringskassa för fisk uppgick den 30 juni 1977 till 13 milj. kr.

För att bestrida kostnaderna för prisregleringsverksamheten budgetåret 1976/77 fick föreningen Svensk fisk enligt riksdagens beslut 17 milj. kr. från prisregleringskassan för fisk. Genom beslut av regeringen den 17 juni 1976 tillfördes Svensk fisk ytterligare 4 milj. kr. från prisregleringskassan för fisk. Föreningen fick dessutom använda de ränteinkomster som under budgetåret uppkom hos föreningen eller dess konjunkturutmättningsfond. Dessa kom att uppgå till 1,4 milj. kr. För budgetåret 1976/77 disponerade således Svensk fisk för den ordinarie prisregleringsverksamheten 22,4 milj. kr. Föreningens kostnader för prisregleringen uppgick till 13,6 milj. kr. Vid regleringsårets slut överfördes 8,8 milj. kr. till föreningens konjunkturutmättningsfond. Fonden tillfördes vidare i början av budgetåret 1976/77 10 milj. kr. av budgetmedel, varigenom behållningen i fonden vid budgetårets slut kom att uppgå till 23,8 milj. kr. Kostnaderna för de särskilda pristilläggen, vilka genom beslut av regeringen den 24 februari 1977 bestreds av budgetmedel, uppgick till 15,8 milj. kr.

Svensk fisks kostnader under budgetåret 1976/77 för samtliga regleringsåtgärder uppgick till 29,4 milj. kr.

För marknadsreglering budgetåret 1977/78 har anslagits sammanlagt 55 milj. kr., varav 45 milj. kr. utgår av budgetmedel och 10 milj. kr. från prisregleringskassan för fisk. Härvid skall Svensk fisk tillföras 25 milj. kr. för att bestrida kostnaderna för den löpande prisregleringsverksamheten. Av beloppet utgår 15 milj. kr. av budgetmedel och 10 milj. kr. från prisregleringskassan för fisk. Dessutom får Svensk fisk för den löpande verksamheten använda de ränteinkomster som under budgetåret uppkommer hos föreningen eller dess konjunkturutmättningsfond, vilka f. n. kan beräknas till ca 3 milj. kr. För att förstärka Svensk fisks konjunkturutmättningsfond har vidare under budgetåret fonden tillförts 5 milj. kr. av budgetmedel. Svensk fisk får för den löpande verksamheten vid särskilda behov disponera en fjärdedel av behållningen i den förstärkta fonden, som således uppgår till 28,8 milj. kr. Slutligen har för

särskilda pristillägg på fisk under budgetåret 1977/78 anslagits 25 milj. kr. av budgetmedel. Medel som anslagits för den löpande regleringsverksamheten samt särskilda pristillägg och som inte tas i anspråk under budgetåret skall tillföras Svensk fisks konjunkturutjämningsfond.

Det internationella marknadsläget för fisk förbättrades redan under budgetåret 1976/77. Under innevarande budgetår har ytterligare en stark prisuppgång skett, i synnerhet för sill och torskfisk. Denna utveckling har medfört — förutom att priserna på svenska fiskares fångster ökat betydligt — att av Svensk fisk övertagna fisköverskott kraftigt reducerats och därmed också föreningens kostnader för den löpande prisregleringen. Med beaktande av Svensk fisks kostnader under andra halvåret 1977 och utifrån dagens marknadsläge kan kostnaderna för den löpande prisregleringen under budgetåret 1977/78 beräknas inte överstiga 10 milj. kr. Om hänsyn även tas till ränteinkomster som uppkommer hos föreningen eller dess konjunkturutjämningsfond samt till beräknat överskott på anslagna medel för pristillägg, torde behållningen i Svensk fisks konjunkturutjämningsfond vid utgången av budgetåret 1977/78 kunna uppskattas till ca 52 milj. kr.

Behållningen i prisregleringskassan för fisk uppgick vid utgången av budgetåret 1976/77 till 13 milj. kr. Inkomsterna i form av prisreglerings- och införselavgifter samt räntor under innevarande budgetår kan beräknas till ca 16 milj. kr. Som tidigare nämnts skall Svensk fisk från prisregleringskassan under budgetåret tillföras 10 milj. kr. Av medel från regleringskassan finansieras vidare vissa kostnader för uppbörd och kontroll m. m. som uppgår till ca 0,5 milj. kr. Behållningen i kassan vid utgången av innevarande budgetår kan därför beräknas till ca 18,5 milj. kr.

Regeringen bemyndigade den 24 februari 1977 jordbruksnämnden att använda högst 850 000 kr. för försök med prisstöd på viss insjöfisk under budgetåret 1976/77. Stödet skulle få lämnas i form av pristillägg till fiskare och generella stödåtgärder.

Regeringen har den 14 april 1977 uppdragit åt jordbruksnämnden att utreda former för stöd till yrkesfisket efter sötvattensfisk i insjöar, vattendrag och kustvatten. Nämnden har ännu ej avslutat utredningen.

5.2 Statens jordbruksnämnd

Jordbruksnämnden har i samförstånd med konsumentdelegationen kommit överens med fiskets förhandlingsdelegation om att föreslå att föreningen Svensk fisk för den löpande prisregleringsverksamheten under budgetåret 1978/79 skall tillföras 12 milj. kr. ur prisregleringskassan för fisk. Härutöver bör föreningen liksom tidigare få använda de ränteinkomster som uppkommer hos föreningen eller dess konjunkturutjämningsfond för att bestrida kostnader för den löpande verksamheten. Des-

sa ränteinkomster kan uppskattas till inemot 5 milj. kr. Vidare har föreningen i enlighet med gällande direktiv rätt att vid särskilda behov använda en fjärdedel av behållningen i konjunkturutmättningsfonden för den löpande verksamheten. Behållningen i fonden vid ingången av budgetåret 1978/79 beräknas av jordbruksnämnden uppgå till ca 52 milj. kr., vilket skulle innebära att ytterligare ca 13 milj. kr. står till förfogande för den löpande verksamheten. Sammanlagt kommer således föreningen ha möjlighet att, om så skulle behövas, kunna disponera 30 milj. kr. Jordbruksnämnden framhåller att de anvisade medlen till den del de inte behöver tas i anspråk överförs till föreningens konjunkturutmättningsfond och står till förfogande för prisreglering under kommande år. Förslaget innebär enligt jordbruksnämnden att några budgetmedel inte behövs anslås för den löpande verksamheten under budgetåret 1978/79. Fiskets förhandlingsdelegation har vidare förklarat att man avser att hos regeringen i särskild ordning aktualisera frågan om fortsatt tillämpning av särskilda pristillägg under budgetåret 1978/79.

De medel som anslås för den löpande verksamheten bör föreningen få använda även för marknadsfrämjande åtgärder och upplysningsverksamhet.

Vid överläggningarna med jordbruksnämnden har fiskets förhandlingsdelegation hemställt om ett från 160 000 kr. till 250 000 kr. förhöjt organisationsbidrag för budgetåret 1978/79. Höjningen av bidraget har motiverats med förbundets ökade kostnader. Jordbruksnämnden vill inte motsätta sig att det begärda bidraget utgår ur prisregleringskassan för fisk.

Nämnden föreslår vidare att högst 1 milj. kr. av de fettvaruavgifter som utgår vid härdning av sillolja av inhemskt ursprung, med avdrag för vad som kan beräknas restitueras vid export, skall överföras till prisregleringskassan för fisk.

Jordbruksnämnden erinrar om att prisregleringsavgift f. n. inte tas ut för frysta beredda fiskfiléer, fiskpinnar och liknande produkter, panerade, även stekta samt frysta fiskrätter hänförliga till tulltaxenr 16.04. Huvuddelen av hithörande produkter var emellertid avgiftsbelagda fram till år 1973 men avgiften föll bort i och med att produkterna från den 1 januari 1973 överfördes från tulltaxenr 03.01 till 16.04. För obehandlade fiskfiléer samt för den råvara som ingår i motsvarande svenskeredda produkter utgår däremot prisregleringsavgift. Det har vidare enligt jordbruksnämnden kunnat konstateras att importen av de berörda produkterna ökat kraftigt de senaste åren, nämligen från 3 766 ton år 1973 till 5 679 ton år 1976. För att undvika att den svenska produktionen av hithörande produkter även i fortsättningen kommer i ett oförmånligare läge än motsvarande importerade produkter samt för att få en likformig avgiftsbeläggning jämfört med importerade obehandlade fiskfiléer föreslår nämnden att prisregleringsavgift införs för varor hänförliga till sta-

tistiskt nummer 16.04 511 och 16.04 519. Om avgiften — med hänsyn till varornas sammansättning — fastställs till två procent av införselvärdet skulle det beräknat på 1977 års importvärde enligt nämnden medföra att ett belopp av ca 1 milj. kr. tillförs prisregleringskassan för fisk.

Jordbruksnämnden erinrar om att nämnden i ett tidigare sammanhang har förordat att nämnden bemyndigas att dels uppta prisregleringsavgift för färsk långa och torkade långaprodukter, dels medge att föreningen Svensk fisk får införa prisstöd på färsk långa. Fiskets förhandlingsdelegation har tillstyrkt införandet av regleringsavgift för de nyss nämnda slagen av produkter. Nämnden erinrar också om att fiskerikommittén i sitt betänkande har förordat att prisregleringsavgift tas ut för ifrågavarande varor.

Jordbruksnämnden anholder om bemyndigande att under budgetåret 1978/79 i huvudsaklig överensstämmelse med de grunder som nu tillämpas, ta upp prisregleringsavgifter och, i enlighet med vad ovan föreslagits, besluta om att utbetala medel ur prisregleringskassan för att bestrida kostnaderna för fiskprisregleringen. De allmänna riktlinjerna för prisregleringen som fastställts av statsmakterna för innevarande budgetår föreslås i huvudsak gälla oförändrade under budgetåret 1978/79. Nämnden bör således bemyndigas medge att prisstöd får utgå förutom genom minimi- och garantiprisreglering även genom pristillägg, prisutjämningsbidrag och regionalt fraktstöd.

I enlighet med hittills gällande grunder bör importen av fisk — inom ramen för gällande internationella åtaganden — regleras i den omfattning som är nödvändig för att upprätthålla prisregleringssystemet. Jordbruksnämnden föreslår att regleringen av importen och exporten får ske i huvudsak på samma sätt som under innevarande budgetår.

Nämnden anholder slutligen om bemyndigande att också nästa budgetår använda medel ur prisregleringskassan till erforderligt belopp för att täcka kostnaderna för kvalitetskontroll av andra fiskvaror än konserver.

6 Föredraganden

6.1 Allmänna utgångspunkter

Den svenska fiskerinäringen lämnar ett viktigt bidrag till vårt lands livsmedelsförsörjning. Den ger också tillsammans med fiskberedningsindustrin ett väsentligt sysselsättningstillskott främst i annars sysselsättningssvaga kust- och skärgårdsbygder och skapar på så sätt förutsättningar för en bofast befolkning i dessa bygder.

Under 1950- och 1960-talen utvecklades det svenska fisket i första hand genom ökad produktionskapacitet och större fångster. Samtidigt skedde en betydande nedgång i antalet yrkesfiskare. Mot slutet av 1960-talet och

under början av 1970-talet inträdde emellertid en period med minskade fångster, ekonomiska svårigheter för fiskeföretagen och därav följande minskad sysselsättning och omställningssvårigheter för fisket. Härefter har förhållandena varierat. Det senaste året har inneburit goda fångster och avsättningsmöjligheter. Utvecklingen under det senaste decenniet av de viktigaste fiskbestånden i Nordsjön, Skagerrak och Kattegatt har i förening med förändringarna på havsrättens område ändrat förutsättningarna för det svenska fisket. Den nu genomförda utvidgningen av den svenska fiskezonen är en direkt följd härav.

Antalet yrkesfiskare enligt fiskeriinventeringen år 1976 var ca 4 200, därav ca 300 i sötvattensfisket. Antalet binäringsfiskare uppgick till ca 2 500, därav ca 560 i sötvattensfisket. Fiskberedningsindustrin hade samma år ca 2 000 anställda.

Det svenska saltsjöfiskets fångster uppgick år 1977 till ca 175 000 ton till ett fångstvärde av ca 290 milj. kr. De viktigaste fiskslagen är sill, torskfisk och foderfisk som tillsammans normalt svarar för ca 90 % av fångstmängden och ca 70 % av fångstvärdet. Insjöfisket svarade samma år för en fångst av ca 2 000 ton till ett värde av ca 12 milj. kr. Exportvärdet av fisk och fiskprodukter uppgick år 1977 enligt preliminära beräkningar till 215 milj. kr., varav 50 milj. kr. avsåg direktlandningar av svenskfångad fisk i utländska hamnar. Det sammanlagda importvärdet uppgick till 800 milj. kr. Härtill kommer importen av bl. a. fiskmjöl.

Konsumtionsutvecklingen i Sverige visar en kontinuerlig minskning av konsumtionen av färsk fisk, medan konsumtionen av beredda varor samt färska och beredda skaldjur ökar. Det svenska fisket svarar för ca en tredjedel av den svenska marknadens försörjning med fisk. Konsumtionen av fisk i Sverige beräknas till ca 26 kg (i hel färsk vikt) per person och år.

Nu gällande mål för fiskeripolitiken fastlades av 1970 års riksdag (prop. 1970: 61, JoU 1970: 27, rskr 1970: 236). Innebörden härav är att det genom marknads- och strukturpolitiska åtgärder skall skapas stabila ekonomiska förhållanden för ett fiske som är väl anpassat till avsättningsmöjligheterna på den svenska marknaden och vid export. När det gäller marknadsåtgärder skall förhållandena inom landet stabiliseras genom prisreglerande och avsättningsstimulerande åtgärder. Åtgärderna får inte utformas så att de står i strid med strävandena på strukturuområdet. Marknadsåtgärderna skall vidare på kort sikt utformas så att marknadsläget för olika fiskslag utnyttjas på bästa sätt. De strukturpolitiska åtgärderna skall syfta till att rationaliseringen inom svenskt fiske främjas bl. a. genom att möjligheter skapas att på rimliga villkor finansiera investeringar i fisket. Genom åtgärder på strukturuområdet skall fångstmöjligheterna inom svenskt fiske tas till vara samtidigt som fångstkapaciteten hålls inom de gränser som ges av möjligheterna till en lönsam avsättning på längre sikt.

Med hänsyn till de ändrade förutsättningarna för det svenska fisket bör riktlinjer nu dras upp för den framtida fiskeripolitiken. Underlag härför har presenterats av fiskerikommittén (Jo 1975: 07), som hösten 1977 har avgett betänkandet (SOU 1977: 74) Fiskerinäringen i framtiden.

Innan jag går in på mina överväganden med anledning av kommitténs förslag vill jag ge några allmänna synpunkter på det svenska fisket och dess framtid.

I likhet med flertalet av vårt lands näringar är fisket i olika hänseenden beroende av den internationella utvecklingen. På fiskets område har detta sedan länge gällt marknadsförhållandena. Genom vår betydande utrikeshandel med fisk är det svenska fisket känsligt för variationer i de internationella marknadsförhållandena. Under de senaste åren har också förändringarna på havsrättsområdet starkt påverkat det svenska fisket. Som jag närmare utvecklade i propositionen 1976/77: 118 om utvidgning av den svenska fiskezonen har utvecklingen tvingat Sverige att anpassa sig till andra länders ställningstaganden och utvidga sin fiskezon för att det svenska fisket skall kunna bestå på sikt. Samtidigt är det svenska fisket också i framtiden beroende av att kunna fiska i andra länders zoner, främst i Nordsjön, där vårt traditionellt mest betydande fiske har bedrivits. Jag förutsätter att svenska fiskare också framdeles skall kunna bedriva ett lönsamt fiske i Nordsjön. De avtal som har slutits med Norge och EG syftar till att möjliggöra detta.

Huvudmotivet för utvidgningen av den svenska fiskezonen har således varit att tillgodose den svenska fiskerinäringens behov av fångstmöjligheter. Samtidigt har Sverige påtagit sig ett ökat ansvar för skyddet och vården av fiskbestånden i zonen. Vi får inom överskådlig framtid räkna med fångstrektioner i olika former såväl i svensk fiskezon som i andra länders zoner för att undvika utfiskning av bestånden. Detta får också ses som en del av det allmänna krav på hushållning med naturresurserna som alltmer gör sig gällande och som enligt min mening inte kan nog understrykas. Utvecklingen har lärt oss att också de naturresurser som brukar betecknas som förnyelsebara kan förbrukas, om man inte hushållar med dem.

Ett livskraftigt svenskt fiske förutsätter emellertid inte bara tillgång på fisk. Det måste också ha avsättningsmöjligheter, vilket i sin tur förutsätter att kapacitet finns för vidareförädling av fångsterna. Vidare behövs en mottagnings- och distributionsapparat som snabbt och effektivt kan föra fiskets produkter till förädlingsindustrin och konsumenterna. Samtidigt behöver fiskets utövare tillgång till samhällsservice i samma utsträckning som övriga delar av vår befolkning. Eftersom fisket och beredningsindustrin av naturliga skäl är lokaliserade främst till kustbygder, där förutsättningarna för annat näringsliv ofta är mindre goda, behövs en aktiv närings- och lokaliseringpolitik som tar särskild hänsyn till fisket. Begreppet levande skärgård eller levande kustbygd bör ges ett

konkret innehåll. Stödet till fisket och stödet till skärgårdsföretag är viktiga instrument i detta sammanhang.

Jag vill här också beröra yrkesfiskarnas förhållande till en annan kategori fiskare, nämligen fritidsfiskarna. Som yrkesfiskare räknar jag då även binäringsfiskarna. Fritidsfiske är en av de viktigaste rekreationsformerna i vårt land. Flera undersökningar vittnar om dess stora omfattning och betydelse. Samtidigt konkurrerar fritidsfiskaren och yrkesfiskaren om samma resurs, ofta i samma vatten. Dessa förhållanden avser främst kust- och insjöfisket. Förutom fritidsfiske i rekreationssyfte förekommer också ett icke obetydligt fiske på fritid i förvärvssyfte och med yrkesmässiga redskap. Enligt min mening bör yrkesfiskets intressen komma i första hand. Det är emellertid också angeläget att främja fritidsfiske i rekreationssyfte. Från den utgångspunkten tror jag att goda förutsättningar föreligger att lösa de intressekonflikter som finns. Anledning saknas däremot att stödja fritidsfiske i förvärvssyfte. Det arbete som f. n. utförs av 1973 års fiskevattensutredning (Jo 1973: 07) skall ge underlag för ställningstaganden till bl. a. fiskelagstiftningens utformning och statliga insatser för fritidsfiske i rekreationssyfte. Utredningen beräknas lägga fram sina förslag under hösten 1978.

Såväl yrkesfisket som fritidsfisket är beroende av en aktiv fiskevård. Detta förhållande hänger samman med vad jag tidigare har anfört om hushållning med fiskbestånden. Viktiga delar av havsfisket liksom kust- och insjöfisket är i dag mycket beroende av att utsättningar av fiskungar görs i syfte att förbättra fisktillgången. Samtidigt förutsätter fiskevården att de vatten i vilka fisken lever har sådan kvalitet att fisken kan överleva och föröka sig. En effektiv miljölagsstiftning och tillsyn över dess efterlevnad är väsentliga förutsättningar härför. Arbetet med att förbättra lagstiftning och tillsyn pågår inom miljöskyddsutredningen (Jo 1976: 06). Jag utgår från att också fiskets intressen tillvaratas i detta sammanhang. Vidare är det internationella samarbete som pågår på såväl fiskets som miljövårdens område inom olika organisationer och inom ramen för olika konventioner av vital betydelse för fiskets framtid.

Forskning och utvecklingsarbete är av väsentlig betydelse för våra möjligheter att rationellt tillvarata, utveckla och reproducera fiskresurserna. Även på dessa områden har det internationella samarbetet stor betydelse. Samtidigt behöver sådant arbete bedrivas inom landet. Jag vill här erinra om att en översyn pågår av fiskeristyrelsens undersökningsverksamhet genom styrelsens och statskontorets försorg.

I detta sammanhang vill jag också understryka betydelsen av yrkesutbildning på fiskets område för att bl. a. säkra rekryteringen till fiskaryrket. Formerna för och lokaliseringen av en sådan utbildning inom gymnasieskolan övervägs f. n. av skolöverstyrelsen i samarbete med bl. a. fiskeristyrelsen och Sveriges fiskares riksförbund. Jag vill också erinra om det förslag som regeringen har lagt fram i årets budgetpro-

position om inrättande av en allmän fiskevårdslinje vid universitetet i Göteborg för utbildning av fiskeritjänstemän.

Slutligen vill jag peka på betydelsen av att ha tillgång till en väl fungerande statlig administration på fiskets område. De resurser som kan avsättas för detta ändamål får provas enligt samma grunder som gäller för statlig verksamhet i övrigt. Det är emellertid också angeläget att yrkesfiskarna själva får en sådan organisatorisk styrka att de kan tillvarata sina rättmätiga intressen på ett effektivt sätt och därigenom ta ett ansvar för fiskerinäringens framtid.

6.2 Målen för fiskeripolitiken

Kommittén framhåller att en förutsättning för en bärkraftig svensk fiskerinäring är att så god överensstämmelse som möjligt uppnås mellan tillgång och efterfrågan på fisk. Genom en sådan avvägning av produktionen kan olönsamma överskott undvikas och förutsättningar skapas för att bestånden skall räcka för ett också på sikt uthålligt fiske. Ett effektivt utnyttjande av fiskeflottan för att tillgodose konsumenternas och industrins behov av fisk är enligt kommittén den bästa garantin för en rimlig utkomst för fiskarna och lägsta möjliga priser för konsumenterna. Kommittén understryker att regionala och sysselsättningsmässiga skäl måste beaktas vid de bedömningar som görs av fiskets omfattning och inriktning. Kommittén föreslår att såväl produktions- och effektivitetsmål som inkomst- och konsumentmål anges.

Sammanfattningsvis anför kommittén att målet för fiskeripolitiken bör vara att skapa förutsättningar för en effektiv och bärkraftig fiskerinäring som ger dem som arbetar inom näringen god försörjning och trygghet i tillvaron. Fångsternas storlek bör inom de gränser som ges av tillgången på fisk bestämmas av möjligheterna till en lönsam och stabil avsättning samt med hänsyn till kravet på sysselsättning i kust- och skärgårdsområden där fisket har stor regionalekonomisk betydelse. Fisket skall bedrivas så rationellt och fångsterna tas om hand, beredas och distribueras så effektivt att de som är sysselsatta i fiskerinäringen kan få en ekonomisk standard som är jämförbar med den som erbjuds inom andra näringar, samtidigt som konsumenterna erbjuds en bra vara till rimliga priser.

Kommitténs förslag i denna del tillstyrks eller lämnas utan erinran av flertalet remissinstanser. Sveriges fiskares riksförbund, som också tar upp möjligheterna till en ökad självförsörjning med fisk, anför således att utgångspunkten bör vara att yrkesfiskarna skall ha en inkomstutveckling som är jämförbar med liknande företagargrupper t. ex. jordbrukarna. Några remissinstanser riktar viss kritik mot kommitténs förslag att en rimlig inkomst skall garanteras dem som arbetar inom fiskerinäringen och anser det mindre lämpligt att ställa upp en inkomstgaranti av detta slag.

Några remissinstanser noterar vissa motsättningar mellan effektivitetsmålet och önskemålet om sysselsättning i kust- och skärgårdsområden där fisket har stor regionalekonomisk betydelse. Sålunda förutsätter jordbruksnämnden att de regionala insatser som behövs så långt möjligt utformas så att de fiskeripolitiska målen inte urholkas.

Mot bakgrund av vad jag har anfört i det föregående, är det enligt min mening nödvändigt att ompröva målen för de statliga insatserna på fiskets område. Gällande mål för fiskeripolitiken innebär i huvudsak att stabila ekonomiska förhållanden skall skapas för ett fiske som är väl anpassat till avsättningsmöjligheterna på den svenska marknaden och vid export. De kompletteringar i målsättningen som kommittén föreslår ligger i linje med de strävanden som enligt min mening bör komma till uttryck vid utformningen av riktlinjer för vårt lands fiskeripolitik.

En brist i nuvarande mål för fiskeripolitiken är enligt min uppfattning att något inkomstmål inte är uppställt. Det är enligt min mening närmast en självklarhet att de som arbetar inom fiskerinäringen skall kunna uppnå samma ekonomiska standard som jämförbara grupper. För jordbruksnäringen har sedan lång tid funnits ett inkomstmål av i huvudsak den innebörden. Jag anser således att som ett av de fiskeripolitiska målen bör anges ett inkomstmål. Jag vill redan nu framhålla att inkomstmålet självfallet inte bör innebära någon inkomstgaranti för enskilda fiskare eller fiskeföretag. Inkomstmålet bör i stället innebära att med statliga insatser skall eftersträvas sådana villkor för fisket att de som är sysselsatta i ett rationellt bedrivet yrkesfiske kan uppnå en med jämförbara grupper likvärdig ekonomisk och social standard.

Enligt min uppfattning strider ett inkomstmål av den innebörd som jag nu har angett, och som överensstämmer med kommitténs förslag, inte mot konsumenternas lika självklara krav på tillgång till fisk av god kvalitet till rimliga priser. Den bästa garantin för att detta krav kan uppfyllas är nämligen att en stabil och lönsam svensk fiskerinäring kan upprätthållas.

Samtidigt bör framhållas att vad jag nu har anfört förutsätter att fiskerinäringen arbetar så rationellt och effektivt som möjligt. Endast genom en fortlöpande effektivisering av näringen är det möjligt att förena inkomstmålet med de krav som konsumenterna och samhället kan ställa. Kravet på effektivitet gäller naturligtvis inte bara själva fisket. Det gäller i lika hög grad omhändertagandet av fångsterna samt beredningen och distributionen av fiskprodukterna.

I fråga om produktionsmålsättningen delar jag i stort Sveriges fiskares riksförbunds uppfattning att en ökad försörjning med svenskfångad fisk bör eftersträvas. En ökad självförsörjning främjas enligt min uppfattning bäst genom att fiskets inriktning så långt möjligt anpassas till efterfrågan på fisk inom landet så att en god balans uppnås mellan tillgång och efterfrågan. Däremot bör olönsamma överskott undvikas. Fångsternas

storlek bör således inom de gränser som ges av en god hushållning med fisktillgångarna i princip bestämmas av möjligheterna till en lönsam och stabil avsättning. Avvägningen av det svenska fiskets omfattning bör ha som utgångspunkt en långsiktig bedömning av utvecklingen av importpriserna i förhållande till kostnaderna för att tillhandahålla svenskfångad fisk av samma slag. Det svenska fiskets omfattning bör således inte påverkas av tillfälliga variationer i importpriserna.

Vid avvägningen av fiskets omfattning och inriktning måste hänsyn också tas till kravet på sysselsättning inom fisket i kust- och skärgårdsområden där denna näring har stor regionalpolitisk betydelse. Det är givet att en sådan strävan inte får leda till att det uppstår företag som inte har förutsättningar att bedriva ett rationellt fiske. Genom ett lämpligt utformat statligt stöd bör dock den i fisket sysselsatta bofasta befolkningen i dessa områden kunna få rimliga möjligheter till arbete i sin hemort.

Målen för fiskeripolitiken bör således vara att skapa förutsättningar för att de som är sysselsatta i fiskerinäringen kan få både en ekonomisk och social standard som är jämförbar med den som erbjuds inom andra näringar och trygghet i arbetet samtidigt som konsumenterna erbjuds fisk av god kvalitet till rimliga priser. Inom de gränser som ges av en ansvarsfull hushållning med fisktillgångarna bör fisket bedrivas så effektivt som möjligt och fångsterna bestämmas av möjligheterna till lönsam och stabil avsättning. Samtidigt bör hänsyn tas till behovet av sysselsättning främst i kust- och skärgårdsområden där fisket har stor regionalpolitisk betydelse.

6.3 Fiskets omfattning och inriktning under de närmaste åren

Kommittén redovisar en undersökning av fångstmöjligheterna i de fiskevattnen som kommer att stå till det svenska fiskets förfogande i framtiden. Av undersökningen framgår att fisktillgången på längre sikt inte behöver hindra en viss ökning av fiskets omfattning. Under de närmaste åren är dock fångstmöjligheterna när det gäller flera viktiga områden och fiskslag starkt begränsade på grund av de senaste årens överfiskning, främst i Skagerrak, Kattegatt och Nordsjön. Möjligheter att under de närmaste åren öka det svenska fisket finns endast i Östersjön. Utgångspunkten bör härvid enligt kommittén vara att inom ramen för de kvantiteter fisk som efterfrågas på den svenska marknaden, för färskkonsumtion, beredning och som fodermedelsråvara eller för export, så långt möjligt utnyttja den svenska fiskeflottans fångstkapacitet. Olönsam överskottsproduktion bör däremot enligt kommittén undvikas. Kommittén anger mot denna bakgrund de förändringar av fiskets omfattning och inriktning som den, med hänsyn till den sannolika utvecklingen av fångst- och avsättningsmöjligheterna under de närmaste åren, anser nöd-

vändiga för att uppnå en bättre balans mellan fångster och avsättningsmöjligheter.

De fångstvolymerna av sill/strömming, torskfisk och foderfisk som kommittén anger bör enligt kommittén kunna uppnås efter en tid av tre till fem år. Volymerna har beräknats utifrån de bedömningar av fångst- och avsättningsmöjligheterna som nu kan göras. Därför bör, framhåller kommittén, de angivna volymerna närmast ses som riktmärken för fångsterna. Sillfisket bör således enligt kommittén begränsas till ca 70 000 ton/år för att undvika olönsam överskottsproduktion av småsill. I stället bör fångsterna av torsk och kolja öka med ca 10 000 ton till sammanlagt 35 000—40 000 ton/år. För foderfisk anges en fångst av ca 90 000 ton/år. I fråga om ål och lax betonar kommittén behovet av reproduktionsfrämjande åtgärder.

Kommittén föreslår vidare att planer för fiskets omfattning och inriktning på kortare och längre sikt årligen utarbetas av fiskeristyrelsen i samråd med jordbruksnämnden och efter överläggningar med Sveriges fiskares riksförbund. Syftet med planeringen bör enligt kommittén vara att utnyttja tillgången på fisk av olika slag på bästa möjliga sätt.

Remissinstanserna tillstyrker i allmänhet kommitténs förslag. Några remissinstanser anser att en svaghet i förslaget är att inga egentliga styrmedel för planernas genomförande har föreslagits. Sveriges fiskares riksförbund avstyrker tvångsåtgärder.

För egen del anser jag att en fortlöpande planering av fiskets omfattning och inriktning är en förutsättning för att näringen skall kunna ta till vara de fiskeresurser som står till buds och för ett effektivt utnyttjande av fiskeflottan. Jag biträder förslaget att fiskeristyrelsen i samråd med jordbruksnämnden och i samarbete med Sveriges fiskares riksförbund skall utföra en löpande planering. Planeringen bör avse de resurser som beräknas stå till förfogande under planeringsperioden. Härvid bör vägas in avsättningsmöjligheterna för de olika fiskslagen så långt detta låter sig göra.

Samtidigt vill jag betona att utvecklingen av vissa fiskbestånd f. n. är synnerligen svårbedömd. Detta gäller bl. a. sillbestånden i Nordsjön, Skagerrak och Kattegatt. Även om avsättningsmöjligheterna för sill/strömming f. n. är goda inger avsättningsmöjligheterna på längre sikt på exportmarknaderna vissa farhågor. Enligt min mening finns därför anledning till viss försiktighet i den framtida produktionsplaneringen.

I likhet med kommittén anser jag att det svenska fisket i ökad utsträckning bör utnyttja tillgången på torskfisk främst i Östersjön.

När det gäller fiske efter foderfisk vill jag framhålla att utnyttjande av fisk till fiskmjöl bör ske med inriktning i första hand på sådana fiskarter som inte kan avsättas som direkt människoföda för färskkonsumtion eller efter beredning.

Som kommittén också har föreslagit anser jag att svenska fiskare måste vara beredda att anpassa fångstinriktningen med hänsyn till fångst- och

avsättningsförhållanden. En ökad flexibilitet bör därför stimuleras inom ramen för det statliga rationaliseringsstödet. Jag återkommer i det följande till detta.

I det föregående har jag framhållit vikten av reproduktionsåtgärder. Särskilt intresse har sådana åtgärder i fråga om laxfisk och ål. Fisket efter dessa arter har stor betydelse för såväl havsfisket som kustfisket, inte minst i Östersjön, och för fisket i insjöar och vattendrag. Några avsättningsproblem föreligger inte heller för dessa arter. Ett omfattande laxfiske bedrivs i Östersjön också av andra länder än Sverige. F. n. svarar emellertid Sverige för en betydande del av reproduktionen. Enligt min mening bör flera länder bidra till reproduktionsåtgärder. Jag har därför tagit initiativ till överläggningar med vissa stater i denna fråga. Jag återkommer i det följande till behovet av medel för att finansiera vissa svenska reproduktionsåtgärder.

6.4 Licensiering av yrkesfiske

Enligt kommittén krävs i framtiden en noggrann planering av fiskeflottans kapacitetsutveckling så att denna hålls inom de ramar som anges av tillgängliga fångst- och avsättningsmöjligheter. För att de stödåtgärder som kommittén föreslår skall få avsedd effekt är det enligt kommittén nödvändigt att på ett administrativt enkelt sätt kunna avgränsa det yrkesmässiga fiske som skall få del av stödet från andra former av fiske, t. ex. fritids- och husbehovsfiske. Kommittén föreslår ett system med licens eller förvärvsfisketillstånd för förvärvsmässigt fiske som skall administreras av fiskeristyrelsen eller fiskenämnd. Kommittén föreslår två former av licens.

För fiske med fartyg som i sjölagens mening är skepp föreslås licensen avse själva fiskefartyget. För övrigt förvärvsmässigt fiske föreslås tillståndet vara personligt. När systemet införs bör enligt kommittén i fråga om individuell licens gälla att alla som i dag bedriver yrkesmässigt fiske får licens om de så önskar. Som kriterier på yrkesfiske anger kommittén att vederbörande under senaste tolv månadersperiod har bedrivit fiske under minst sex månader och av fisket kan redovisa en bruttointäkt av minst det belopp som är gräns för redovisning av mervärdeskatt samt är registrerad som redovisningsskyldig för sådan skatt. Den som är heltidssyssel-satt i annat yrke än fiske bör endast om särskilda skäl föreligger få licens. Om särskilda skäl föreligger bör licens också kunna beviljas den som inte uppfyller de nyss angivna kriterierna.

I fråga om licens som avser fiskefartyg bör enligt kommittén vid systemets införande sådan kunna beviljas för svenskt fiskeskepp som under den senaste tolv månadersperioden har använts till fiske under minst sex månader. Fisket med fartyget bör härvid ha inbringat lägst det belopp som är gränsen för redovisning av mervärdeskatt. Fiskeföretaget bör vidare vara registrerat som skattskyldigt för mervärdeskatt. Om särskilda

skäl föreligger, bör tillstånd även kunna beviljas för fiskeskepp som inte uppfyller dessa kriterier.

Antalet licenser vid fortlöpande tillämpning av systemet bör enligt kommittén bli beroende av bl. a. fiskbeståndens utveckling och avsättningsmöjligheterna. Samtliga licenser bör omprövas med jämna mellanrum.

Kommittén anför att innehav av licens bör vara en förutsättning för att få del av de stödåtgärder som utgår till fisket. För vissa former av statligt stöd till fisket, t. ex. rationaliseringsstöd, förutsätter kommittén också en prövning av förutsättningarna i det enskilda fallet för att stöd skall kunna utgå. Innehav av licens bör enligt kommittén berättiga till fiske med alla tillåtna fiskeredskap.

Meningarna är delade bland remissinstanserna om kommitténs förslag till licensiering av fisket. Till dem som är positiva hör bl. a. Sveriges fiskares riksförbund. Vissa remissinstanser anser att planering av fisket är nödvändig men ställer sig mera avvaktande till ett licensieringsförfarande. Fiskeristyrelsen framhåller att förslaget närmast innebär en registrering av stödberättigade yrkesfiskare. Flera remissinstanser framhåller nödvändigheten av att också binäringsfiskarna beviljas licens. Några remissinstanser framhåller att till licens bör knytas villkor om viss fångstinriktning. De remissinstanser som avstyrker förslaget anser en licensiering inte vara nödvändig för att statligt stöd skall kunna utges.

För egen del delar jag kommitténs uppfattning att en planering av fisket bl. a. förutsätter att yrkesfisket kan avgränsas från andra former av fiske. Med yrkesfiske avser jag sådant fiske som utgör vederbörandes huvudsakliga inkomstkälla eller eljest är av betydelse för vederbörandes försörjning. I yrkesfisket inkluderar jag således också binäringsfisket. För att främja yrkesfisket bör också fortsättningsvis ett väl avpassat statligt stöd lämnas. Stödet bör givetvis komma endast yrkesfiskare tillgodo och inte med dem konkurrerande fiskare som på fritid fiskar i förvärvssyfte och samtidigt är heltidssysselsatta inom annat yrke.

Det bör framhållas att kommitténs förslag till licensiering av yrkesfisket är avsett att skapa garantier för att det statliga stödet till fisket, främst rationaliseringsstödet och prisstödet, kommer yrkesfisket till del. Förslaget innebär däremot inte att yrkesfiske som sådant skall vara underkastat tillståndstvång.

Mot bakgrund härav och då önskemålet om licensiering i enlighet med kommitténs förslag är väl förankrat bland yrkesfiskets företrädare förordar jag att ett licenssystem införs i huvudsaklig överensstämmelse med kommitténs förslag. Självklart bör också i fortsättningen gälla att t. ex. beviljande av rationaliseringsstöd föregås av prövning av förutsättningarna härför i det enskilda fallet. Jag vill också understryka att licenssystemet inte bör innebära förbud mot yrkesfiske för dem som inte har licens.

Licens bör kunna avse antingen fiskelag som bedriver yrkesfiske med

visst fartyg eller enskild yrkesfiskare. Vid prövning av fråga om licens bör beaktas tillgången på fisk och förutsättningarna i övrigt att bedriva ett rationellt fiske. Samtidigt bör beaktas möjligheten att avsätta fångsterna och att förutsättningar finns att nå en med inkomstmålet avsedd ekonomisk och social standard. Licens bör kunna meddelas för viss tid eller tills vidare och förbindas med särskilda villkor och föreskrifter. Härvid bör bl. a. kunna föreskrivas viss uppgiftsskyldighet.

Vid licenssystemets införande bör licens normalt kunna beviljas den som under en period av tolv månader dessförinnan har bedrivit yrkesfiske under minst sex månader, om inte särskilda skäl föranleder annat. Sådant särskilt skäl bör t. ex. vara att vederbörande är heltidssysselsatt inom annat yrke. Vid prövning av huruvida yrkesfiske föreligger bör hänsyn tas till om vederbörande är registrerad som skattskyldig för mervärdeskatt. Vidare bör i detta sammanhang licens kunna beviljas den som utan att uppfylla de nu angivna förutsättningarna kan anses bedriva yrkesfiske. Omständigheterna i det enskilda fallet bör således beaktas vid prövningen.

Fråga om licens bör prövas av fiskeristyrelsen eller fiskenämnd. För styrelsens handläggning av licensfrågor bör i enlighet med kommitténs förslag inrättas en särskild delegation. Det ankommer på regeringen att besluta i denna fråga liksom om delegationens sammansättning m. m. Jag förutsätter att Sveriges fiskares riksförbund skall kunna bistå myndigheterna vid den utredning som kan behövas i anslutning till licensprövningen och därigenom underlätta handläggningen av denna.

Licens som villkor för statligt stöd bör kunna tillämpas fr. o. m. budgetåret 1979/80.

Det ankommer på regeringen att utfärda närmare föreskrifter för licensprövningen.

Med anledning av vad kommittén har anfört om att licens bör ge rätt att fiska med alla slags tillåtna fiskeredskap vill jag erinra om att 1973 års fiskevattensutredning f. n. utreder frågan om lagstiftning rörande rätten att nyttja olika typer av fiskeredskap.

6.5 Fiskets rationalisering

Kommittén föreslår ett utbyggt rationaliseringsstöd till fisket. Förslaget innebär att rationaliseringsstödet inriktas på successiv förnyelse av fiskeflottan liksom på effektivisering av äldre fartyg. Enligt kommittén bör rationaliseringsstöd utgå i form av statsbidrag och liksom hittills i form av fiskerilån och lånegaranti.

Statsbidrag i form av avskrivningslån föreslås kunna utgå i samband med nybyggnad av fiskefartyg och, om särskilda skäl föreligger, i samband med byte av fartyg. Bidrag föreslås utgå med högst 10 % av investeringskostnaden, dock med högst 100 000 kr.

Fiskerilån föreslås utgå med högst 1 milj. kr. med avdrag för eventuellt

statsbidrag. Den nuvarande fasta räntan för fiskerilån föreslås ersättas med en räntesats som motsvarar två tredjedelar av statens normalränta. För lån och lånegaranti bör ställas tillfredsställande säkerhet. Kravet på säkerhet föreslås dock kunna efterges om det kan ske utan oskäligen risk.

Vidare föreslås att statlig lånegaranti får lämnas i samband med rationalisering av fiskeföretag.

Ett särskilt rationaliseringsstöd i form av statsbidrag med högst 50 % av investeringskostnaden föreslås kunna utgå i kust- och skärgårdsområden samt vid insjöar där fisket har särskild regionalpolitisk betydelse och alternativa sysselsättningsmöjligheter inom rimligt s. k. pendlingsavstånd saknas. Bidrag föreslås dock utgå med högst 100 000 kr. Vidare föreslår kommittén att sådant bidrag efter särskild prövning skall kunna lämnas till annan investering än nybyggnad eller byte av fartyg.

Vidare föreslår kommittén statsbidrag för att stimulera fiskeföretag att byta fångstinriktning på ett sätt som leder till bättre balans mellan tillgång och efterfrågan på olika slags fisk. Bidraget föreslås utgå med upp till 50 % av kostnaden för de investeringar som föranleds av bytet.

Som villkor för statligt rationaliseringsstöd föreslår kommittén att fiskeföretaget uppfyller vissa lönsamhets- och likviditetskriterier. Kommittén föreslår att en särskild förutsättningsbedömning görs i fråga om stöd till investeringar som kan påverka kapaciteten i fiskeflottan. Förutsättningsbedömningen är avsedd att ge underlag för en prövning av de biologiska och marknadsmässiga förutsättningarna för åtgärden. För företagsekonomiska bedömningar föreslås att tre tjänster som ekonomikon-sulent inrättas vid fiskeristyrelsen.

Slutligen föreslår kommittén en särskild plan för en successiv förnyelse av fiskeflottan. Kommittén föreslår samtidigt att fiskeristyrelsen och styrelsen för teknisk utveckling får i uppdrag att i samarbete med bl. a. Sveriges fiskares riksförbund utveckla nya typer av fiskefartyg som är lämpliga för fiske i svenska vatten.

Kommitténs förslag till utbyggt rationaliseringsstöd till fisket tillstyrks i allmänhet av remissinstanserna. Lantbruksstyrelsen är dock tveksam till förslagen om statsbidrag.

Enligt min mening bör utgångspunkten för statens insatser för fiskets rationalisering vara samhällets, konsumenternas och fiskerinäringens gemensamma intresse av en så effektivt arbetande fiskerinäring som möjligt. Endast genom en fortlöpande rationalisering kan det svenska fisket bli konkurrenskraftigt och ge sina utövare tryggad sysselsättning och tillfredsställande inkomster samtidigt som konsumenterna kan erbjudas fisk till rimliga priser.

Mot denna bakgrund bör det statliga stödet utformas så att det stimulerar de enskilda näringsutövarna till sådana åtgärder som dels förbättrar inkomster och lönsamhet i det enskilda företaget, dels främjar effektiviteten för näringen i dess helhet.

Det statliga stödet till rationalisering av fisket bör därför inriktas på

åtgärder som förbättrar effektiviteten hos de äldre fiskefartygen bl. a. genom att dessa förses med starkare motorer och arbetsbesparande eller annan effektivitetsförbättrande utrustning. Vidare bör en successiv förnyelse av fiskeflottan ske genom att rationella typer av nya fartyg utvecklas. För egen del fäster jag särskild vikt vid utvecklingen av nya typer av fiskefartyg, som på längre sikt kan ersätta föråldrade, medelstora trätrålare. Regeringen har denna dag uppdragit åt fiskeristyrelsen att i samarbete med bl. a. styrelsen för teknisk utveckling och Sveriges fiskares riksförbund närmare utreda förutsättningarna för utveckling av lämpliga fartygstyper.

Åtgärder som främjar en bättre anpassning av fiskets inriktning på olika fiskslag till avsättningsmöjligheterna bör också kunna leda till ökad effektivitet för näringen i dess helhet. För att fiskerinäringen skall kunna arbeta effektivt och utnyttja sin fångstkapacitet på ett tillfredsställande sätt är det vidare angeläget att flottans totala fångstkapacitet är väl anpassad till fångst- och avsättningsmöjligheterna.

Mot denna bakgrund kan jag i huvudsak biträda kommitténs förslag när det gäller utformningen av stödet till fiskets rationalisering. Statligt stöd bör enligt min mening kunna lämnas i form av fiskerilån, lånegaranti och statsbidrag.

Fiskerilån och lånegaranti bör enligt min mening kunna lämnas för förvärv av fiskefartyg eller för åtgärd som är ägnad att effektivisera och förbilliga driften av fiskefartyg eller varaktigt förbättra sådant fartyg. Vidare bör sådant stöd kunna utgå för annan åtgärd som gör att fiske kan bedrivas mer effektivt eller att fångster kan tas om hand på ett rationellare sätt samt för utrustning eller redskap som behövs för ett rationellt fiske och har en beräknad varaktighetstid av mer än tre år. Slutligen bör dessa stödformer kunna avse mindre anläggning för beredning av fisk eller för fiskodling, om verksamheten bedrivs i kombination med yrkesmässigt fiske.

Lånegaranti bör vidare kunna lämnas för lån till rörelsemedel, om lånet tas i samband med investering av större omfattning.

För att stöd skall kunna utgå vid byte av fiskefartyg bör det klart framgå att fisket med det nya fartyget kan bedrivas mer effektivt än med det tidigare.

I likhet med kommittén anser jag att statligt rationaliseringsstöd som regel endast bör utgå till företag som kan bedömas ha förutsättningar att bestå på sikt och ge dem som arbetar i företaget tryggad utkomst. För att uppfylla detta villkor måste företaget bedömas kunna uppnå en sådan lönsamhet att de i fisket heltidssysselsatta såväl på kort som på lång sikt kan få en tillfredsställande inkomst samtidigt som medel för framtida erforderliga investeringar skapas. Det statliga stödet bör inriktas på sådana företag där ägarna själva deltar i fisket.

Stöd bör om särskilda skäl föreligger även kunna lämnas till beståen-

de företag som utan att fullt ut uppfylla dessa villkor ändå bedöms kunna erbjuda rimliga villkor.

För att avgöra om erforderlig lönsamhet och tillfredsställande inkomst kan uppnås bör en lönsamhets- och likviditetsbedömning göras. När fråga är om nyetablering eller investering som ökar ett bestående fiskeföretags fångstkapacitet bör en särskild förutsättningsbedömning göras för att utröna om biologiska och marknadsmässiga förutsättningar för åtgärderna finns. Även om investeringen inte medför kapacitetsökning behövs en förutsättningsbedömning för att klarlägga om företaget har möjlighet att bestå på sikt eller om den fångstkapacitet som företaget representerar bör föras över till ett företag som har bättre möjligheter att klara sig på sikt.

Statsbidrag bör som kommittén har föreslagit kunna lämnas i samband med nybyggnad av fiskefartyg med upp till 10 % av kostnaden för fartyget, dock med högst 100 000 kr. Om särskilda skäl föreligger bör bidrag även få lämnas vid köp av begagnat fiskefartyg. Kommitténs förslag att inom ramen för rationaliseringsstödet till fisket bevilja statsbidrag till fiskodling och utsättning av fisk kan jag dock inte biträda. Jag återkommer i det följande till andra åtgärder för utsättning av fisk.

Jag biträder kommitténs förslag om statsbidrag vid byte av fångstinriktning. I detta fall bör bidrag kunna lämnas med högst 50 % av de kostnader som är förenade med bytet, dock med högst 100 000 kr.

Bidrag till byte av fångstinriktning bör kunna utgå endast när förutsättningar finns att skapa ett rationellt fiskeföretag och företaget uppfyller de lönsamhets- och likviditetskriterier som angetts i det föregående.

Förslaget om ett särskilt rationaliseringsstöd i kust- och skärgårdsområden och vid insjöar kan jag i huvudsak biträda. För att sådant stöd skall kunna utgå bör det vara från allmän synpunkt önskvärt att upprätthålla ett fiske i området. Vidare bör i det enskilda fallet saknas möjligheter till alternativ sysselsättning inom rimligt s. k. pendlingsavstånd. Stödet bör utgå i form av statsbidrag med högst 50 % av investeringskostnaden för åtgärder vartill fiskerilån kan beviljas. Sådant statsbidrag bör dock inte utgå till anläggning för beredning av fisk eller till fiskodling. I likhet med vad lantbruksstyrelsen har anfört i sitt remissyttrande anser jag att denna form av stöd bör lämnas endast när förutsättningar saknas att skapa ett helt rationellt fiskeföretag. Jag vill också betona att bidrag inte regelmässigt bör utgå med högsta bidragsprocent. Bidragsandelen bör i stället anpassas med hänsyn till behovet av stöd och fiskets betydelse för sökandens försörjning.

Statsbidrag bör utgå i form av avskrivningslån. Bidrag bör inte utgå om sökanden själv eller tillsammans med familjemedlem har inkomst eller likvida medel av sådan storlek att bidrag inte kan anses motiverat. Mer än en form av statsbidrag bör inte få tillämpas vid ett och samma investeringstillfälle eller motsvarande. Utgår bidrag i mer än en form

till ett och samma fiskeföretag bör summan av avskrivningslånen inte vid något tillfälle få överstiga 100 000 kr.

Förslaget att höja högsta belopp för fiskerilån från f. n. 200 000 kr. eller om särskilda skäl föreligger 300 000 kr. kan jag biträda. Fiskerilån bör således få beviljas med högst 1 milj. kr. till ett och samma fiskeföretag. Om statsbidrag utgår, bör fiskerilån kunna lämnas med högst 1 milj. kr. minskat med bidragsbeloppet.

Fiskerilån bör löpa med en räntesats som motsvarar två tredjedelar av riksbankens diskonto. Fiskerilån bör vidare liksom hittills vara räntefritt under två år från lyftningsdagen. Lånet bör vara återbetalat senast 20 år från lyftningsdagen.

Rationaliseringsstöd bör liksom hittills även kunna lämnas i form av statlig lånegaranti enligt samma grunder som f. n. Likaså förordar jag att lånegaranti till konsolidering av fiskeföretag liksom hittills bör kunna lämnas vid behov.

För fiskerilån och lån mot statlig garanti bör ställas tillfredsställande säkerhet. Jag delar kommitténs uppfattning att kravet på säkerhet för lån och garanti bör få efterges om det med hänsyn till företagets eller låntagarens förhållanden kan ske utan oskälig risk. Möjligheten att efterge kravet på säkerhet är främst av betydelse när lån eller garanti lämnas för fiskefartyg som i sjölagen betecknas båt. Dessa fartyg kan nämligen numera inte intecknas.

De övriga bestämmelser för statligt rationaliseringsstöd som kan behövas bör få beslutas av regeringen eller efter regeringens bemyndigande av fiskeristyrelsen.

Jag fäster stort avseende vid att tillfredsställande bedömningar kan göras av förutsättningarna för och lönsamheten av de åtgärder, vartill statligt stöd kan lämnas. Jag förordar därför att vid fiskeristyrelsen inrättas tre tjänster som ekonomikonstuler. Kostnaden härför för nästa budgetår torde få bestridas genom överskridande av tionde huvudtitelns anslag Fiskeristyrelsen.

I detta sammanhang vill jag också ta upp frågan om avveckling av det omställningsstöd som kan utgå till fiskare.

Omställningsstöd kan f. n. beviljas fiskare som vid övergång från fiske till annan yrkesverksamhet har behov av särskilt stöd. Stödet utgår i form av ett engångsbidrag med ett belopp som motsvarar sökandens genomsnittliga nettoinkomst av fiske under de senaste tre åren, dock med högst 12 000 kr. Bidrag får lämnas endast till den som avser att varaktigt utöva annan yrkesverksamhet än fiske.

Fiskeristyrelsen erinrar i sitt yttrande över kommitténs betänkande om att omställningsstödet tillkom vid en tidpunkt då antalet yrkesfiskare var alltför stort. Omställningsstödet saknar enligt styrelsen numera betydelse.

Jag delar fiskeristyrelsens uppfattning att särskilda åtgärder för att stimulera fiskare att övergå till annan verksamhet inte längre behövs.

Jag förordar därför att omställningsstöd inte bör utgå till fiskare som lämnar fisket efter den 30 juni 1978. Det bör ankomma på regeringen att besluta om de övergångsbestämmelser som kan behövas med anledning härav.

6.6 Prisregleringens utformning

Kommittén föreslår ett nytt prisregleringssystem för fisk. Förslaget innebär att s. k. normpriser fastställs för olika fiskslag och sorteringar. Om det förstahandspris som uppnås på marknaden understiger normpriset, föreslås att pristillägg skall utgå till fiskaren med 75 % av mellanskillnaden. Pristillägg föreslås utgå inom ramen för s. k. normkvantiteter för vissa fiskslag. Dessutom föreslås att också ett lägstapris och ett överskottspris skall fastställas.

Normpriser och normkvantiteter föreslås bli fastställda av statsmakterna efter överläggningar mellan jordbruksnämnden och dess konsumentdelegation samt fiskets förhandlingsdelegation.

Lägstapris och överskottspris föreslås däremot fastställas av regleringsföreningen Svensk fisk. Den fisk som inte kan säljas till lägstapris skall enligt förslaget övertas av Svensk fisk till överskottspris. För överskott som ryms inom den fastställda normkvantiteten föreslår kommittén att pristillägg skall utgå med 75 % av skillnaden mellan normpriset och överskottspriset.

Kommittén anför att konsumenternas intressen tillvaratas genom att de får ett ökat inflytande över prissättningen och genom att särskilda åtgärder kan sättas in om priserna överstiger normpriserna. Enligt kommittén bör en exportavgift kunna tas ut om förstahandspriset på grund av inflytande från den internationella marknaden tenderar att stiga över normpriserna. Andra åtgärder som i sådana fall kan övervägas i konsumenternas intresse är att sänka eller helt ta bort prisregleringsavgiften för importfisk eller att mjuka upp de kvantitativa begränsningarna för importen.

Förslaget till nytt prisregleringssystem förutsätter enligt kommittén bl. a. att en gemensam fiskförsäljningsorganisation kommer till stånd. Den närmare tekniska utformningen av systemet blir enligt kommittén också beroende av hur en sådan organisation utformas.

Kommittén föreslår att regeringen tillsätter en arbetsgrupp för att utarbeta förslag till den närmare tekniska utformningen av normprissystemet.

Av remissinstanserna är bl. a. fiskeristyrelsen, jordbruksnämnden, statens pris- och kartellnämnd, Sveriges fiskares riksförbund och Lantbrukarnas riksförbund positiva till kommitténs förslag. Vissa remissinstanser, bl. a. lantbruksstyrelsen, konsumentdelegationen och Kooperativa förbundet (KF), tar inte ställning till förslaget i avvaktan på att den före-

slagna arbetsgruppen konkretiserat utformningen av förslaget. Några remissinstanser är mer negativa till kommitténs förslag till nytt regleringssystem. Hit hör näringsfrihetsombudsmannen, Föreningen Svenska konservtillverkare och Sveriges fiskgrossisters riksförbund.

I det föregående har jag redovisat mina förslag till mål för fiskeripolitiken. Förutsättningen för att dessa mål skall kunna nås är att staten stöder näringen genom marknadsreglerande åtgärder. Under helt fria marknadsförhållanden skulle nämligen priser och avsättningsförhållanden för fisket variera starkt. Härigenom skulle också fiskarnas inkomster i alltför hög grad variera med marknadsläget. Det är enligt min mening inte tillfredsställande att en yrkesgrupp när det gäller ersättningen för sitt arbete skall vara helt beroende av starkt varierande marknadsförhållanden. De åtgärder som här kommer i fråga är gränsskydd och prisreglering. Gränsskyddets och prisregleringens utformning påverkar fiskarnas inkomstförhållanden och inkomstfördelningen inom fiskarkåren. Vidare påverkas fiskets omfattning och produktionsinriktning liksom konsumentpriserna på fisk och fiskprodukter samt råvarukostnaderna för fiskberedningsindustrin. Prisregleringen och gränsskyddet bör således utformas med beaktande av dessa förhållanden. Jag tar i detta sammanhang först upp prisregleringen.

De nuvarande formerna för prisreglering innebär att en lägsta prisnivå upprätthålls på den svenska marknaden för fisk avsedd för färskkonsumtion och beredning. För att främja avsättningen av fisk och på bästa sätt tillvarata marknadens efterfrågan måste i nuvarande regleringssystem minimi- och garantipriserna som regel anpassas till marknadsläget. När priserna på den internationella marknaden sjunker måste, om avsättningen av fisk skall kunna bibehållas, minimipriserna sänkas; vilket leder till minskade inkomster för fisket. Sådan nedgång kan mötas med prisregleringsåtgärder, som dock begränsas av de medel som står till Svensk fisks förfogande. I ett svagt marknadsläge kan således inom vissa gränser förstahandspriserna på fisk inom landet hållas uppe genom regleringsåtgärder. Detta kan dock medföra att betydande kvantiteter fisk måste undandras marknaden som överskott, vilket innebär betydande kostnader för regleringen.

För egen del delar jag kommitténs uppfattning att den internationella marknadssituationen inte bör vara avgörande för fiskets inkomstutveckling och för priserna på fisk inom landet. Förstahandspriserna på fisk bör i stället avvägas med utgångspunkt i de av mig förordade målen för fiskeripolitiken. Härvid bör fisket tillförsäkras de priser som med hänsyn till kostnadsutvecklingen inom fisket behövs för att de inom fisket verksamma skall kunna få en med andra grupper jämförbar ekonomisk standard samtidigt som konsumenterna erbjuds fisk till rimliga priser. Om fiskpriserna hålls på en i förhållande till andra livsmedel rimlig nivå, främjas också avsättningen av fisk.

Jag är således positiv till grundtankarna bakom och huvudlinjerna i kommitténs förslag till nytt prisregleringssystem för fisk. En avgörande fördel med ett så utformat prisregleringssystem är att det ger fisket möjligheter att delta i överläggningar om en prisnivå för fisk så avvägd att den i princip ger fisket kompensation för kostnadsstegringar och fiskarna en rimlig ersättning för sitt arbete. Ett prisregleringssystem uppbyggt i enlighet härmed ligger i linje med vad jag nyss har anfört i fråga om syftet med prisregleringen på fisk. Härigenom får fisket också en i princip motsvarande ställning som jordbruket har haft sedan lång tid. Att även konsumenterna ges ett ökat inflytande över prisnivån är enligt min uppfattning givetvis av stort värde.

I enlighet med vad jag nu har anfört förordar jag att normpriser för olika fiskslag fastställs inom ramen för normkvantiteter. Om marknadspriset till producent understiger normpriset bör ett pristillägg utgå. Pristillägget bör dock inte motsvara hela skillnaden mellan marknadspris och normpris. En lägsta prisnivå bör som hittills upprätthållas för den fisk som säljs på marknaden. Fisk som inte kan säljas till lägstapris bör övertas av regleringsföreningen Svensk fisk. För fisk som övertagits bör föreningen betala ett s. k. överskottspris. Lägstapris och överskottspris bör fastställas av Svensk fisk. I samband med att lägstapris fastställs bör föreningen eftersträva att avsättningen av fisk i största möjliga utsträckning främjas och att kostnaderna för prisregleringen blir så låga som möjligt.

Jag vill också påpeka att i ett sådant system som jag nu förordar bör liksom i nuvarande system en lägsta prisnivå upprätthållas för den fisk som säljs till färskkonsumtion och beredning inom landet. I övrigt bör prisbildningen på marknaden även fortsättningsvis i princip vara fri. Om priset till producent överstiger normpriset, bör dock från konsumentsynpunkt påkallade marknadsreglerande åtgärder kunna vidtas t. ex. på sätt kommittén har föreslagit. En skillnad jämfört med nuvarande prisregleringssystem är att vid prisfall kompenseras fisket med pristillägg, som motsvarar viss del av skillnaden mellan normpris och marknadspris till producent. Detta innebär också att en större inkomststabilitet kan uppnås inom fisket trots varierande marknadsförhållanden.

När det gäller normkvantitet bör sådan enligt min mening kunna fastställas i syfte att hindra att prisstödet leder till en alltför stor ökning av fisket efter vissa fiskslag och därmed till icke önskvärda överskott av konsumtionsfisk som inte kan tas till vara som människoföda. Normkvantitet bör däremot inte fastställas så snävt att den inte täcker de normala variationerna i fisket. Jag vill också understryka att normkvantiteten inte i sig bör innebära någon begränsning i fisket utan endast ange för vilken kvantitet prisstöd kan utgå.

Mot bakgrund av vad jag nu har anfört kan jag således förorda att huvudlinjerna i kommitténs förslag läggs till grund för ett nytt prisregleringssystem för fisk. Den närmare tekniska utformningen av systemet

bör som kommittén har föreslagit utarbetas av en arbetsgrupp. Arbetsgruppen, i vilken bör ingå bl. a. företrädare för Sveriges fiskares riksförbund, bör sträva efter så enkla och praktiska lösningar som möjligt. De av mig nu förordade riktlinjerna för prisregleringen torde således kunna tillämpas tidigast fr. o. m. budgetåret 1979/80.

Jag vill understryka att den utformning av prisregleringen på fisk som jag nu har förordat ställer ökade krav på statistiskt underlag. Jag förutsätter att statens jordbruksnämnd i samarbete med Sveriges fiskares riksförbund kan ta fram erforderligt underlagsmaterial för överläggningarna om normpriser. I avvaktan härpå torde inledningsvis överläggningarna kunna grundas på tillgängligt material.

I detta sammanhang vill jag även beröra den fråga om en samordning av verksamheten i de producentkooperativa fiskförsäljningsföreningarna som kommittén har tagit upp. Jag vill dock klart understryka att det inte ankommer på statsmakterna utan på fiskets organisationer att besluta i denna fråga.

I en utredning som har gjorts inom Sveriges fiskares riksförbund föreslås nämligen bl. a. att de producentkooperativa fiskförsäljningsföreningarna samordnar sin verksamhet inom ramen för en gemensam organisation. Flera av remissinstanserna har i samband med sina yttranden över kommitténs förslag även kommenterat ifrågavarande utredning. Många remissinstanser ser positivt på en gemensam organisation av fiskförsäljningsföreningar. Några befarar emellertid att den tilltänkta organisationen skulle leda till monopolisering av förstahandsutbudet av fisk.

För egen del vill jag framhålla att jag delar kommitténs uppfattning att en effektivisering av förstahandsförsäljningen och distributionen av fisk är mycket angelägen. En bättre samordning av fiskförsäljningsföreningarnas verksamhet skulle enligt min uppfattning ge betydande kostnadsbesparingar och därmed väsentligt bidra till att skapa en lönsam och bärkraftig fiskerinäring. Enligt vad jag har inhämtat pågår också inom fiskets organisationer ett arbete med att genomföra samordningen.

6.7 Prisregleringens finansiering

Enligt kommittén bör det ankomma på jordbruksnämnden att i sitt förslag till normpriser och normkvantiteter för visst regleringsår också redovisa en beräkning av de kostnader som förslaget medför. Härvid bör jordbruksnämnden efter överläggningar med de båda delegationerna också föreslå de ändringar i uttaget av prisregleringsavgift som behövs. Det bör därefter enligt kommittén ankomma på statsmakterna att besluta om kostnaderna skall täckas genom avgifter eller till viss del av budgetmedel. Kommittén har samtidigt föreslagit att dels prisregleringsavgiften höjs från 3 % till 4 %, dels att sådan avgift skall tas ut på vissa ytterligare fiskslag och fiskprodukter.

Om kommitténs förslag att höja prisregleringsavgiften råder delade

meningar bland remissinstanserna. Förslaget om utvidgning av avgiftsunderlaget tillstyrks eller lämnas utan erinran av flertalet av dem. KF och konsumentdelegationen godtar såväl höjningen av avgiften som utvidgningen av avgiftsunderlaget, men båda ifrågasätter om inte beslut härom kan anstå till de överläggningar som enligt förslaget skall föregå fastställandet av prisstödet.

För egen del vill jag anföra att en riktpunkt för ett nytt prisregleringssystem bör vara att regleringen i första hand bör bekostas inom ramen för regleringsekonomin. Jag vill samtidigt understryka att statsmakterna bör ha ett ansvar för att prisregleringen kan upprätthållas.

Enligt lagen (1974: 226) om prisreglering på fiskets område (ändrad 1974: 866) ankommer det på regeringen att besluta om uttagande av prisregleringsavgift. Beslut om ändrat uttag av prisregleringsavgift bör dock enligt min mening i princip anstå till dess frågan har tagits upp i överläggningar mellan jordbruksnämnden, konsumentdelegationen och fiskets förhandlingsdelegation. Jordbruksnämnden har emellertid i sitt förslag till prisreglering på fisk för nästa budgetår efter överläggningar med förhandlingsdelegationen och efter hörande av konsumentdelegationen föreslagit att prisregleringsavgift tas ut på vissa ytterligare fiskprodukter. Jag återkommer i det följande till denna fråga.

6.8 Gränsskyddet

Kommittén föreslår att det nuvarande gränsskyddet på fiskvaruområdet förstärks med importminimipriser på i första hand frysta fiskfiléer. Importminimipriserna är avsedda att skydda mot import till onormalt låga priser och föreslås därför sättas i kraft endast vid behov och då gälla tills vidare.

Förslaget tillstyrks eller lämnas utan erinran av flertalet remissinstanser.

Genom nuvarande kvantitativa regleringar upprätthålls ett starkt gränsskydd för de viktigaste slagen av färsk fisk. Jag anser däremot att gränsskyddet för frysta fiskfiléer bör förstärkas på det sätt som kommittén har föreslagit. Eftersom importerade frysta fiskfiléer har stor betydelse för prisbildningen på fiskvaror i allmänhet i Sverige bör genom det föreslagna skyddet en allmän prisstabilisering kunna uppnås.

Det ankommer i första hand på regeringen att besluta i denna fråga. För riksdagens information vill jag emellertid nämna att jag har för avsikt att, efter konsultationer med berörda länder, föreslå regeringen att besluta om importminimipriser för frysta fiskfiléer. Såsom kommittén har anfört bör importminimipriser sättas i kraft endast vid behov. Det bör ankomma på jordbruksnämnden att ta de initiativ som behövs här för.

6.9 Åtgärder för att främja beredning och avsättning av fisk

Kommittén föreslår åtgärder i syfte att främja avsättningen av svensk-fångad fisk genom att stimulera till en ökad beredning av fiskets fångster.

Kommittén framhåller att Sveriges ensidiga åtagande gentemot EG att suspendera tullen för vissa beredda fiskvaror, samtidigt som svensk export till EG av dessa varor beläggs med tull, har lett till att exporten har försvårats. Åtagandet gjordes i anslutning till Sveriges frihandelsavtal med EG. Kommittén föreslår att överläggningar tas upp med EG om motsvarande tulllättnader för svensk export.

Vidare föreslår kommittén stöd i form av fiskberedningslån för produktutveckling samt i form av statlig lånegaranti för marknadsintroduktion av nya fiskprodukter baserade på svensk råvara.

Remissinstanserna tillstyrker i allmänhet att överläggningar tas upp med EG. Föreningen Svenska konservtillverkare föreslår dock att industrin i stället får kompensation för tullen i form av ett särskilt stöd.

Förslaget att stöd i form av fiskberedningslån och lånegaranti skall kunna lämnas till utveckling och marknadsintroduktion av nya fiskprodukter tillstyrks också i allmänhet av remissinstanserna. Föreningen Svenska konservtillverkare anser dock att stödet, om det införs, bör utgå till beredningsföretag oavsett storlek eller ägarstruktur och inte som kommittén föreslagit förbehållas mindre och medelstora företag. Även Fiskkonserverfabrikernas förening är tveksam till förslaget att ifrågavarande stöd endast skall utgå till mindre och medelstora företag.

För egen del vill jag framhålla att det med hänsyn till konsumtionsutvecklingen av fisk och fiskprodukter är angeläget att främja en ökad beredning av det svenska fiskets fångster. Likaså bör exporten av beredda produkter främjas. Mot denna bakgrund biträder jag kommitténs förslag om överläggningar med EG om avveckling av tullen på svensk export av beredda och konserverade fiskvaror. Sådana överläggningar har också tagits upp dels inom ramen för det allmänna tull- och handelsavtalet (GATT), dels bilateralt med EG.

Vidare kan jag även biträda förslaget att stöd till utveckling av nya fiskprodukter av svensk råvara bör kunna ges i form av fiskberedningslån och till marknadsintroduktion av sådana produkter i form av statlig lånegaranti. Stödet bör som kommittén har föreslagit utgå främst till sådana mindre och medelstora företag som inte själva har resurser till sådan verksamhet. I övrigt bör fiskberedningslån och garantier lämnas enligt hittillsvarande grunder.

6.10 Särskilda åtgärder för insjöfisket

Kommittén föreslår särskilda stödåtgärder för att främja en fortsatt rationalisering och utveckling av det yrkesmässiga insjöfisket. Förslaget innebär att medel skall ställas till förfogande för fortsatt försöksverksamhet och metodutveckling samt för utsättning av fisk i insjöar. Kom-

mittén föreslår också att frågan om arrendeavgifternas storlek vid arrende på de av statens vatten som upplåts för yrkesmässigt fiske utreds.

Förslagen tillstyrks i huvudsak eller lämnas utan erinran av remissinstanserna.

Även jag anser att insatser för att vidareutveckla det svenska insjöfisket är angelägna. Jag vill erinra om att utsättning av fisk i insjöar i vissa fall lett till mycket gott resultat. Jag förordar därför att medel ställs till förfogande för sådana reproduktionsåtgärder. Jag vill i detta sammanhang framhålla att åtgärderna bör avse sådana arter som normalt fiskas i yrkesmässigt fiske och sådana sjöar där förutsättningar i övrigt finns för ett lönsamt yrkesfiske.

Vidare förordar jag att medel ställs till förfogande för fortsatt försöksverksamhet och metodutveckling. Jag vill slutligen framhålla att insjöfisket självfallet bör få stöd inom ramen för rationaliseringsstödet på samma villkor som gäller för saltsjöfisket.

Till anslagsfrågorna återkommer jag i det följande.

Slutligen vill jag erinra om att 1973 års fiskevattensutredning ser över frågor som hänger samman med upplåtelse av fiske på bl. a. statens vatten.

6.11 Reglering av priserna på fisk under budgetåret 1978/79, m. m.

Efter överläggningar med fiskets förhandlingsdelegation har statens jordbruksnämnd lagt fram förslag om reglering av priserna på fisk för budgetåret 1978/79, m. m. Förslaget har lagts fram i samförstånd med nämndens konsumentdelegation och innebär bl. a. att regleringsföreningen Svensk fisk, ekonomisk förening, för den löpande verksamheten under budgetåret 1978/79 skall tillföras 12 milj. kr. från prisregleringskassan för fisk. Förslaget innebär enligt jordbruksnämnden att några budgetmedel inte behöver anslås för den löpande verksamheten under budgetåret 1978/79.

Under innevarande budgetår har det internationella marknadsläget för fisk förbättrats väsentligt. Detta har medfört bättre priser även för svenska fiskares fångster. På grund av det förbättrade marknadsläget har också överskotten av fisk som måste tas om hand av regleringsföreningen Svensk fisk minskat starkt och även medfört lägre kostnader för prisregleringen. Av det belopp som för innevarande budgetår har tillförts Svensk fisk för prisregleringen torde en betydande del inte behöva tas i anspråk utan kommer att tillföras Svensk fisks konjunkturutjämningsfond. Behållningen i fonden vid utgången av innevarande budgetår kan enligt jordbruksnämnden uppskattas till 52 milj. kr.

Även i nuvarande goda marknadsläge är det enligt min mening angeläget att effektiva medel står till förfogande för prisregleringen på fisk. Av särskild betydelse är härvid enligt min mening att en stark reglerings-

ekonomi kan byggas upp och möjliggöra tillfredsställande regleringsåtgärder också i ett sämre marknadsläge.

Under budgetåret 1978/79 kan det förslag till nytt prisregleringssystem som jag har förordat i det föregående inte tillämpas. Jag förordar därför att prisregleringen på fisk under budgetåret 1978/79 utformas enligt i huvudsak samma grunder som under innevarande budgetår. Prisstödet på fisk bör således få lämnas i form av minimi- och garantipriser, pristillägg, prisutjämningsbidrag och regionalt frakttöd. Härutöver bör särskilda pristillägg på fisk få lämnas även under nästa budgetår.

För den löpande verksamheten i form av minimi- och garantiprisreglering m. m. bör Svensk fisk tillföras 12 milj. kr. Härutöver bör föreningen få använda de ränteinkomster som under detta år uppkommer hos föreningen eller dess konjunkturutjämningsfond.

Vid särskilda behov bör föreningen liksom hittills för den löpande verksamheten få disponera högst en fjärdedel av behållningen i konjunkturutjämningsfonden. Fondens behållning bör dock inte utan regeringens särskilda medgivande understiga 10 milj. kr. De medel som anslås för den löpande verksamheten bör föreningen även få använda för marknadsfrämjande åtgärder och upplysningsverksamhet.

För särskilda pristillägg på fisk under budgetåret 1978/79 beräknar jag ett belopp av 25 milj. kr. Kostnaderna för särskilda pristillägg bör som hittills bestridas av budgetmedel.

Det ankommer på regleringsföreningen Svensk fisk att inom ramen för direktiv som ges av jordbruksnämnden fastställa minimi- och garantipriser för fisk liksom att besluta om övriga stödåtgärder inom ramen för den löpande verksamheten. Det bör däremot ankomma på regeringen att fastställa storleken av de särskilda pristilläggen. Regeringen eller efter dess bemyndigande jordbruksnämnden bör få meddela de övriga bestämmelser som behövs.

Medel som anslagits till minimi- och garantiprisreglering och som intas i anspråk under budgetåret bör få tillföras Svensk fiskets konjunkturutjämningsfond.

Jordbruksnämnden anhåller om bemyndigande att ta upp prisregleringsavgift på svenskfångad och importerad långa samt på importerade torkade långaprodukter. Nämnden anhåller vidare om bemyndigande att medge Svensk fisk att införa prisstöd på svenskfångad färsk långa. Nämnden föreslår vidare att prisregleringsavgift tas ut på vissa slag av frysta produkter hänförliga till tulltaxenr 16.04. Prisregleringsavgift har tidigare utgått för huvuddelen av ifrågavarande varor men avgiften föll bort i samband med att varorna överfördes från tulltaxenr 03.01 till 16.04. Prisregleringsavgift utgår f. n. på råvaran för motsvarande varor av svensk tillverkning. Såväl fiskets förhandlingsdelegation som konsumentdelegationen har förklarat sig inte ha något att erinra mot nämndens förslag.

Det ankommer på regeringen att besluta i dessa frågor. För riksdagens

information vill jag dock nämna att jag biträder nämndens förslag att det svenska långafisket vid behov bör kunna få prisstöd inom ramen för prisregleringen på fisk. Likaså anser jag att prisregleringsavgift bör tas ut på de fiskslag och fiskvaror som jordbruksnämnden har föreslagit. Avgift bör tills vidare utgå med högst 3 % av förstahandsvärdet resp. importvärdet. Jag har för avsikt att föreslå regeringen att besluta i enlighet härmed.

Till prisregleringskassan för fisk bör liksom under innevarande budgetår föras över högst 1 milj. kr. av de fettvaruavgifter som utgår vid härdning av sillolja av inhemsk råvara, med avdrag för vad som kan beräknas restitueras vid export.

För att under budgetåret 1978/79 bestrida kostnaderna för kvalitetskontroll av andra fiskvaror än konserver bör jordbruksnämnden få använda medel från prisregleringskassan för fisk. Medel i prisregleringskassan bör även under nästa budgetår få användas för andra ändamål än vad som förut har angetts, om regeringen anser det påkallat vid akuta svårigheter inom fisket.

Slutligen förordar jag att 250 000 kr. från prisregleringskassan ställs till Sveriges fiskares riksförbunds förfogande för förbundets verksamhet.

7 Hemställan

Med hänvisning till vad jag nu har anfört hemställer jag att regeringen föreslår riksdagen att

1. godkänna de av mig förordade allmänna riktlinjerna för fiskeripolitiken,
2. godkänna de av mig förordade grunderna för licensiering av yrkesfiske,
3. godkänna de av mig förordade grunderna för stöd till fiskets rationalisering,
4. godkänna vad jag har anfört om avveckling av omställningsstöd till fiskare,
5. godkänna de av mig förordade grunderna för prisreglering på fisk m. m.,
6. godkänna vad jag har förordat om stöd till beredning och avsättning av fisk och fiskprodukter,
7. medge att för tiden intill den 30 juni 1979 reglering av priserna på fisk, m. m. jämte vad därmed hänger samman samt användningen av medel i prisregleringskassan för fisk får ske enligt de grunder som jag har förordat i det föregående.

8 Anslagsfrågor för budgetåret 1978/79**DRIFTBUDGETEN**

TIONDE HUVUDTITELN

E 3. Främjande i allmänhet av fiskerinäringen

1976/77 Utgift	849 277	Reservation	2 419 173
1977/78 Anslag	1 000 000		
1978/79 Förslag	3 000 000		

Från anslaget utgår f. n. bidrag till främjande i allmänhet av fiskerinäringen i enlighet med plan som regeringen fastställer på förslag av fiskeristyrelsen. Vidare utgår ersättning för förlust på försöksfiske för vilket statsgaranti har lämnats enligt kungörelsen (1953: 242) angående statsgaranti för försöksfiske (ändrad senast 1976: 49). Från anslaget utgår också statsbidrag till säkerhetsutrustning för fiskefartyg enligt kungörelsen (1971: 445) om statligt stöd till fiskerinäringen (omtryckt 1976: 449, ändrad senast 1977: 516). Dessutom bestrids från anslaget vissa kostnader för stödfartyg för det svenska sillfisket. Från anslaget utgår även ersättning till samerna för visst avgiftsfritt fiske på statens vatten inom Norrbottens län.

Fiskeristyrelsen

Den del av anslaget som står till regeringens disposition används i stor utsträckning för att bestrida lönekostnader i samband med speciella undersökningar. Med hänsyn till löneutvecklingen och högre lönekostnads- pålägg föreslås en höjning av posten med 73 000 kr. till 200 000 kr. För främjande av ål- och laxfisket samt för utvecklingsarbete inom området för akvakultur föreslås att anslaget tillförs 2,4 milj. kr. Vidare föreslås att anslaget tillförs 200 000 kr. för undersökningar av statens veterinärmedicinska anstalt rörande fisksjukdomen UDN.

Föredraganden

I det föregående har jag betonat vikten av hushållning med fisktillgångarna och en god fiskevård. För vissa fiskslag, främst lax och ål, är det nödvändigt att genom utsättning av fiskungar kompensera bristande naturlig rekrytering till fiskbestånden. Genom sådana åtgärder kan även fisktillgången förbättras till nytta för såväl havsfisket som kust- och insjöfisket.

Odling och utsättning av laxfisk har hittills i stor utsträckning finansierats med avgifter som inflyter enligt 2 kap. 10 § vattenlagen (1918: 523). Enligt min bedömning är dessa avgiftsmedel inte längre tillräckliga för de reproduktionsåtgärder som behövs.

Fiskerikommittén har föreslagit att prisregleringsavgift skall tas ut på lax och ål och att medel ur prisregleringskassan för fisk skall kunna användas för utsättningsåtgärder. Också jag delar kommitténs uppfattning att kostnaderna för vissa sådana åtgärder för lax och ål bör kunna bestridas inom ramen för fiskprisregleringen. Frågan bör därför aktualiseras i kommande överläggningar om prisregleringen.

I avvaktan härpå bör medel ställas till förfogande över statsbudgeten. Jag förordar att för budgetåret 1978/79 sammanlagt 2,5 milj. kr. anvisas från detta anslag för utsättningsåtgärder, varav 1,7 milj. kr. för utsättning av laxfisk i kustvatten, 200 000 kr. för utsättning på försök av ål i kustvatten och 600 000 kr. i enlighet med kommitténs förslag för utsättning av ål och laxfisk i insjöar. Härigenom bör vattenavgiftsmedlen bättre kunna förslå för de övriga ändamål som finansieras med dem.

Det är vidare angeläget att främja utvecklings- och försöksverksamhet på fiskets område. Jag förordar därför att 500 000 kr. anslås för detta ändamål. Jag har därvid bl. a. räknat 100 000 kr. för åtgärder inriktade på det yrkesmässiga insjöfisket i enlighet med kommitténs förslag. I sammanhanget vill jag erinra om att regeringen den 7 juli 1977 har uppdragit åt statens veterinärmedicinska anstalt att inom ramen för anvisade medel genomföra undersökningar rörande fisksjukdomen UDN.

Följande utgifter som hittills har bestritts från anslaget, nämligen bidrag till säkerhetsutrustning för fiskefartyg, kostnader för stödfartyg för sillfisket och ersättning till samerna för visst avgiftsfritt fiske, bör i fortsättningen bestridas från det nya anslaget Bidrag till fiskets rationalisering m. m., till vilket jag återkommer i det följande. Ersättning för förlust vid försöksfiske med statsgaranti bör fortsättningsvis bestridas från anslaget Täckande av förluster på grund av statlig kreditgaranti till fiske.

Förevarande anslag bör således för nästa budgetår föras upp med 3 milj. kr.

Jag hemställer att regeringen föreslår riksdagen

att till *Främjande i allmänhet av fiskerinäringen* för budgetåret 1978/79 anvisa ett reservationsanslag av 3 000 000 kr.

E 8. Bidrag till fiskets rationalisering m. m.

Nytt anslag (förslag) 6 000 000

I det föregående har jag förordat att stöd till fiskets rationalisering skall lämnas bl. a. i form av statsbidrag. Jag beräknar i likhet med fiskerikommittén medelsbehovet för bidrag under nästa budgetår till 5 milj. kr. För bl. a. detta ändamål bör ett nytt förslagsanslag anvisas, benämnt Bidrag till fiskets rationalisering m. m.

Från anslaget Särskilt omställningsstöd till fiskare, m. m. har hittills

bestritts utgifterna för fångstbegränsningsbidrag enligt förordningen (1976: 448) om statligt stöd till fiskeföretag vid fångstbegränsning (omtryckt 1977: 412). Med hänsyn till kostnadsutvecklingen bör bidragsbeloppen räknas upp med ca 20 %. Bidrag bör i fortsättningen utgå med följande belopp.

Fartygets motorstyrka i hkr	Bidrag per stilleståndsday i kr.
högst 399	235
400— 649	315
650— 899	390
900—1 199	470
1 200—1 499	545
1 500—	625

Liksom för innevarande budgetår bör 3 milj. kr. ställas till förfogande ur prisregleringskassan för fisk för lån till fiskeföretag med anledning av fångstbegränsning.

Fiskeristyrelsen har beräknat medelsbehovet under nästa budgetår för bidrag till säkerhetsutrustning för fiskefartyg till 565 000 kr. Jag delar fiskeristyrelsens bedömning.

Utgifterna för statsbidrag till säkerhetsutrustning, ersättning till samerna för visst avgiftsfritt fiske och för stödfartyg för sillfisket har hittills betalats från anslaget Främjande i allmänhet av fiskerinäringen. Ifrågasvarande utgifter bör i fortsättningen bestridas under förevarande anslagsrubrik. Detsamma bör gälla utgifterna för fångstbegränsningsbidrag liksom de utbetalningar av omställningsstöd som kan förekomma.

Utgifterna under anslaget för nästa budgetår beräknar jag till sammanlagt 6 milj. kr. med vilket belopp det nya anslaget bör föras upp.

Jag hemställer att regeringen föreslår riksdagen att

1. godkänna vad jag har förordat i fråga om fångstbegränsningsbidrag,
2. medge att under budgetåret 1978/79 statsbidrag beviljas till fiskets rationalisering med sammanlagt högst 5 000 000 kr.,
3. till *Bidrag till fiskets rationalisering m. m.* för budgetåret 1978/79 anvisa ett förslagsanslag av 6 000 000 kr.

E 9. Täckande av förluster vid statlig kreditgaranti till fiske

1976/77 Utgift	424 563
1977/78 Anslag	1 000
1978/79 Förslag	1 000

Från anslaget bestrids bl. a. utgifter för att täcka förluster på grund av statlig garanti för lån till konsolidering av eller investering i fiskeföretag,

för lån till investeringar inom fiskets berednings- och konservindustri samt för lån till vissa åtgärder som främjar fritidsfisket. Bestämmelser härom finns i kungörelsen (1971: 445) om statligt stöd till fiskerinäringen (omtryckt 1976: 449, ändrad senast 1977: 516) och i regleringsbrev 1977/78.

Fiskeristyrelsen

Garantiramarna för lån till konsolidering av eller investering i fiskefartyg samt för lån till åtgärder som främjar fritidsfisket bör föras upp med oförändrade belopp av 20 milj. kr. resp. 2 milj. kr. Garantiramen för lån till investeringar inom fiskets berednings- och konservindustri bör höjas till 15 milj. kr.

Föredraganden

Garantiramen för lån till fiskets berednings- och konservindustri bör med hänsyn till vad jag har anfört i det föregående höjas till 10 milj. kr. Garantiramarna för lån till investering i eller konsolidering av fiskeföretag och för åtgärder som främjar fritidsfisket bör föras upp med oförändrade belopp.

Vidare förordar jag att ersättning för förlust på försöksfiske för vilket statsgaranti har lämnats enligt kungörelsen (1953: 242) angående statsgaranti för försöksfiske (ändrad senast 1976: 49), som hittills har bestritts från anslaget Främjande i allmänhet av fiskerinäringen, i fortsättningen får utgå från förevarande anslag. Garantiramen bör för nästa budgetår liksom f. n. vara 400 000 kr.

Anslaget bör föras upp med oförändrat 1 000 kr.

Jag hemställer att regeringen föreslår riksdagen att

1. medge att under budgetåret 1978/79 statlig garanti beviljas för lån till fiskeföretag med sammanlagt högst 20 000 000 kr., för lån till fiskets berednings- och konservindustri med sammanlagt högst 10 000 000 kr. och för lån till åtgärder som främjar fritidsfisket med sammanlagt högst 2 000 000 kr.,
2. till *Täckande av förluster vid statlig kreditgaranti till fiske* för budgetåret 1978/79 anvisa ett förslagsanslag av 1 000 kr.

E 13. Prisreglerande åtgärder på fiskets område

1976/77 Utgift	25 600 000
1977/78 Anslag	45 000 000
1978/79 Förslag	25 000 000

Från anslaget utgår särskilda pristillägg på fisk enligt bestämmelser som regeringen meddelar.

Statens jordbruksnämnd

För innevarande budgetår har 25 milj. kr. anvisats för särskilda pristillägg på fisk, 15 milj. kr. ställts till förfogande för minimi- och garanti-prisreglering och 5 milj. kr. tillförts Svensk fiskes konjunkturutmättningsfond.

För budgetåret 1978/79 har jordbruksnämnden räknat med ett oförändrat belopp för kostnaderna för särskilda pristillägg.

Det totala anslagsbehovet blir beroende av resultatet av bl. a. överläggningar med fiskets förhandlingsdelegation.

Föredraganden

I det föregående har jag redovisat mina ställningstaganden till prisregleringen på fisk under budgetåret 1978/79. Dessa innebär att minimi- och garanti-prisregleringen i sin helhet finansieras med medel från prisregleringskassan för fisk.

Kostnaderna för nästa budgetår för särskilda pristillägg på fisk beräknar jag till oförändrat 25 milj. kr. Anslaget bör således föras upp med detta belopp.

Jag hemställer att regeringen föreslår riksdagen

att till *Prisreglerande åtgärder på fiskets område* för budgetåret 1978/79 anvisa ett förslagsanslag av 25 000 000 kr.

KAPITALBUDGETEN**IV. STATENS UTLÄNINGSFONDER**

8. Fiskerilånefonden. Ur fonden beviljas lån främst för inköp av båtar och utrustning för yrkesmässigt fiske. Nuvarande bestämmelser om lån ur fonden finns i kungörelsen (1971: 445) om statligt stöd till fiskerinäringen (omtryckt 1976: 449, ändrad senast 1977: 516). Ramen för utlåning från fonden har sedan budgetåret 1966/67 varit 9 milj. kr. årligen.

Fiskeristyrelsen

På grund av kostnadsstegringarna föreslås att lån får beviljas med sammanlagt högst 400 000 kr. eller, om särskilda skäl föreligger, högst 600 000 kr. Med hänsyn till de stora krav på lån ur fonden som föreligger bör låneramen höjas till 18 milj. kr. Fonden bör därför tillföras 9 milj. kr.

Föredraganden

Med hänsyn till de förslag som jag har lagt fram i det föregående och särskilt behovet av en successiv förnyelse av fiskeflottan förordar jag att

låneramen höjs till 25 milj. kr. för budgetåret 1978/79. Jag beräknar att amorteringar och räntor på utestående fiskerilån flyter in med 8 milj. kr. under nästa budgetår. Fonden bör därför tillföras 17 milj. kr.

Jag hemställer att regeringen föreslår riksdagen

att till *Fiskerilånefonden* för budgetåret 1978/79 anvisa ett investeringsanslag av 17 000 000 kr.

9. Lånefonden till främjande av beredning och avsättning av fisk m. m. Ur fonden beviljas lån för sådan åtgärd inom fiskets berednings- och konserverindustri som väsentligt underlättar avsättningen av fisk eller förbättrar fiskarnas möjligheter att köpa förnödenheter. Nuvarande bestämmelser om lån ur fonden finns i kungörelsen (1971: 445) om statligt stöd till fiskerinäringen (omtryckt 1976: 449, ändrad senast 1977: 516).

Fiskeristyrelsen

Vid utgången av budgetåret 1976/77 fanns i fonden ett odisponerat belopp av 1 076 000 kr. För budgetåret 1977/78 har fonden tillförts 1,7 milj. kr. Amorteringarna beräknas till 328 000 kr. för budgetåret 1977/78 och 371 000 kr. för 1978/79. Låneansökningarna uppgår f. n. till ca 10 milj. kr. För budgetåret 1978/79 beräknas fonden behöva ett tillskott av 10 milj. kr.

Föredraganden

Med hänsyn till bl. a. de utvidgade möjligheter till lån ur fonden som jag har förordat i det föregående föreslår jag att fonden tillförs 6,7 milj. kr. Jag har därvid beräknat att en viss behållning i fonden föreligger vid utgången av innevarande budgetår.

Jag hemställer att regeringen föreslår riksdagen

att till *Lånefonden till främjande av beredning och avsättning av fisk m. m.* för budgetåret 1978/79 anvisa ett investeringsanslag av 6 700 000 kr.

10. Statens fiskeredskapslånefond. Ur fonden beviljas lån till fiskare, som vid utövning av yrkesmässigt fiske fått fiskeredskap skadade eller förlorat fiskeredskap samt till följd av skadan eller förlusten behöver ekonomiskt bistånd för att kunna fortsätta med yrkesfiske. Bestämmelser om lån ur fonden finns i kungörelsen (1962: 100) om fiskeredskapslån (ändrad senast 1977: 515).

Fiskeristyrelsen

Utlåningen från fonden uppgick vid utgången av budgetåret 1976/77 till ca 20 000 kr. Fondens behållning är 1 102 000 kr. Anslaget bör föras upp med oförändrat 1 000 kr.

Föredraganden

I avvaktan på förslag från fiskerikommittén angående ersättning vid stormskador på fasta fiskeredskap bör anslaget föras upp med oförändrat 1 000 kr.

För stormskador som har inträffat under år 1977 bör statsbidrag få lämnas enligt samma grunder som för 1976 års skador (prop. 1976/77: 125, JoU 1976/77: 34, rskr 1976/77: 340). Kostnaderna härför bör få bestridas från anslaget Bidrag vid förlust på grund av naturkatastrof m. m.

Jag hemställer att regeringen föreslår riksdagen att

1. godkänna vad jag har förordat om statsbidrag till följd av stormskador på fiskeredskap under år 1977,
2. till *Statens fiskredskapslånefond* för budgetåret 1978/79 anvisa ett investeringsanslag av 1 000 kr.

9 Beslut

Regeringen ansluter sig till föredragandens överväganden och beslutar att genom proposition föreslå riksdagen att antaga de förslag som föredraganden har lagt fram.

Innehåll

Propositionen	1
Propositionens huvudsakliga innehåll	1
1 Inledning	3
2 Nuvarande förhållanden	4
2.1 Den internationella havsrättsutvecklingen m. m.	4
2.2 Sysselsättning, struktur och produktion m. m.	6
2.3 Inhemsk försörjning och utrikeshandel	9
2.4 Konsumtion och priser	10
2.5 Nuvarande mål och riktlinjer för fiskeripolitiken	14
2.5.1 Översiktligt mål	14
2.5.2 Prisreglering	14
2.5.3 Gränsskydd	16
2.5.4 Stöd till investeringar m. m.	17
3 Fiskerikommittén	20
3.1 Fiskets framtida förutsättningar	20
3.2 Målen för fiskeripolitiken	24
3.3 Fiskets omfattning och inriktning under de närmaste åren	26
3.4 Licensiering av yrkesfiske	30
3.5 Fiskets rationalisering	32
3.5.1 Utgångspunkter	32
3.5.2 Villkor för statligt rationaliseringsstöd	33
3.5.3 Rationaliseringsstödet utformning	34
3.6 Prisreglering och gränsskydd	37
3.6.1 Utgångspunkter	37
3.6.2 Prisregleringens utformning	39
3.6.3 Prisregleringens finansiering	44
3.6.4 Gränsskyddet	45
3.7 Åtgärder för att främja beredning och avsättning av fisk ..	46
3.8 Särskilda åtgärder för insjöfisket	48
4 Remissyttrandena	49
4.1 Allmänna synpunkter	49
4.2 Målen för fiskeripolitiken	50
4.3 Fiskets omfattning och inriktning under de närmaste åren	51
4.4 Licensiering av yrkesfiske	52
4.5 Fiskets rationalisering	55
4.6 Prisregleringens utformning	57
4.7 Prisregleringens finansiering	59
4.8 Gränsskyddet	61
4.9 Åtgärder för att främja beredning och avsättning av fisk ..	62
4.10 Särskilda åtgärder för insjöfisket	62
5 Reglering av priserna på fisk under budgetåret 1978/79, m. m. ..	63
5.1 Nuvarande förhållanden	63
5.2 Statens jordbruksnämnd	64
6 Föredraganden	66
6.1 Allmänna utgångspunkter	66
6.2 Målen för fiskeripolitiken	70
6.3 Fiskets omfattning och inriktning under de närmaste åren	72
6.4 Licensiering av yrkesfiske	74
6.5 Fiskets rationalisering	76
6.6 Prisregleringens utformning	81
6.7 Prisregleringens finansiering	84

Prop. 1977/78: 112	98
6.8 Gränsskyddet	85
6.9 Åtgärder för att främja beredning och avsättning av fisk ..	86
6.10 Särskilda åtgärder för insjöfisket	86
6.11 Reglering av priserna på fisk under budgetåret 1978/79, m. m.	87
7 Hemställan	89
8 Anslagsfrågor för budgetåret 1978/79	90
9 Beslut	96